

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 799

10. KOLOVOZA 2018. CIJENA 50 DINARA

Dr. sc. Slaven Bačić

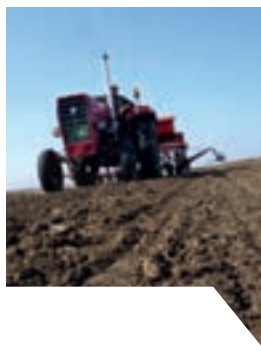
Agilno do rezultata

6

Proslava Velikih Tekija i spomen
10. obljetnice osamostaljenja
Srijemske biskupije

**Slavlje zajedništva,
vjere i poštovanja**

8

Samo jedan posto vojvođanskih
oranica ima dovoljan sadržaj
humusa

Ispošćena žitnica

10

Marinko Piuković, direktor
Udruge bunjevačkih Hrvata
Dužijanica iz Subotice

**Predstaviti zajednicu
u najboljem svjetlu**

20

Dužijanica 1968.

Svečana povorka

26

Ovi naši, somborski salaši (I.)

Salaši koji to više nisu

30

XXII. saziv Međunarodne likovne
kolonije *Bunarić* u Subotici

Plejada boja i stilova

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Uvik nikako

U slijed problema s isporukom signala od strane distributera kablovskog programa može u tijeku dana doći do privremenog prekida emitiranja određenih kanala, ali je drugi slučaj kada rade »škare«. Prošloga vikenda, kada je u Hrvatskoj obilježena 23. godišnjica vojno-redarstvene operacije *Oluja*, Dan pobjede i domovinske zahvalnosti te Dan hrvatskih branitelja, programe HRT-a nisam mogao gledati, a čujem da nisam bio jedini. Prošao vikend, kanali HRT-a su ponovno dostupni, kablovski signal se »oporavio« u ponedjeljak, pa će valjda izdržati do sljedeće godišnjice *Oluje*.

Ma dobro, elektriku mi ipak nisu isključili kada već »krive stvari« čitam, slušam i gledam, tako da mi je osim knjiga, čuj sad – kaj, bre, knjiga!?, na raspolaganju bio i internet. Tako sam prvo među ostalim sa zadovoljstvom pročitao po tko zna koji put stihove **Miroslava Krleže** iz *Balada Petrice Kerempuha*: Nigdar ni tak bilo / da ni nekak bilo, / pak ni vezda ne bu / da nam nekak ne bu. Kajti, kak bi bilo da ne bi nekak bilo, / ne bi bilo nikak, ni tak kak je bilo. / Ar je navek bilo da je nekak bilo, / kaj je bilo, a je ne, kaj neje nikak bilo.

Znajući da je početak kolovoza ono razdoblje u godini kada nastaju tenzije u srpsko-hrvatskim odnosima, kada se u Hrvatskoj i Srbiji na dva različita načina obilježava godišnjica *Oluje*, s bojazni sam pristupio internetu i čitanju vijesti. Prvo me dočekala vijest da je predsjednik **Vučić** uputio otvoreno pismo Srbima na Kosovu i poručio da Srbija, dok je on na njezinu čelu, »neće dopustiti organizirano nasilje nad Srbima i njihovim svetinjama«, da »neće biti nove *Oluje*« ni progona Srba. Vučić je u pismu podsjetio da u subotu, 4. kolovoza, istječe rok koji je EU dala Prištini da, temeljem Briselskog sporazuma, završe usvajanje statuta Zajednice srpskih općina. I onda kaže kako će se ostvariti njegove sumnje da »Priština ni ovog puta prstom neće mrdnuti kako bi formirala Zajednicu srpskih općina« i zato moli sunarodnjake da ne poduzimaju »ništa što bi pojedinci među Albancima ili dijelu međunarodne zajednice, iskoristili kao izgovor« za poduzimanje bilo kakvih akcija protiv srpskog naroda na Kosovu.

Pa sad, što bi i kakve bi to korake mogli poduzeti Srbi na Kosovu, pa da bude problema? Tko u tom slučaju pravi problem? Vučić poziva: »Zato vas molim i pozivam da ne nasjedate na bilo kakve provokacije, da na sve eventualne izazove reagirate mirno, civilizirano i dostojanstveno«. Valjda se to podrazumijeva, a valjda zbog spoznaje da je balvan revolucija propala u Hrvatskoj, predsjednik poručuje: »Mi ćemo biti predani tome da vam političkim metodama osiguramo sigurnost i budućnost na tim prostorima«. Tako i treba biti. Bravo, predsjedniče! Ali zbog čega je predsjednik morao u kontekstu političke situacije na Kosovu dodati i sljedeće: »Nove *Oluje* na Kosovu i Metohiji neće biti«. Zašto nije objasnio zbog čega se *Oluja* dogodila? Zašto nije objasnio zbog čega se nijedan srbijanski političar koji je zagovarao ideju Velike Srbije i njenih zapadnih granica Karlobag – Ogulin – Karlovac – Virovitica do dana današnjeg toga nije javno odrekao? To pitanje u Srbiji ne postavlja ni oporba. Ipak, fingiranje tenzija na Kosovu nije me zabrinulo, jer je istoga dana **Maja Kocijančič**, glasnogovornica visoke predstavnice Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku **Federice Mogherini**, izjavila da su se predsjednici Vučić i **Thači** ranije dogovorili u Bruxellesu da neće biti tenzija na terenu. Tako je i bilo.

No, moja bojazan od vijesti tijekom vikenda pokazat će se osnovana. Vučić je u subotu navečer u Bačkoj Palanci, na skupu u povodu *Dana sjećanja* na stradale i izbjegle Srbe, rekao da je »Hitler htio svijet bez Židova, Hrvatska je željela Hrvatsku bez Srba«... Vučić je *Oluju* nazvao pogromom i Hrvatsku usporedio s nacističkom Njemačkom. Usporediti članicu Europske unije s Trećim Reichom? Ufinjeno rečeno, slijedi duboko zahlađenje odnosa između Hrvatske i Srbije. I zbog čega takav nacionalistički istup? Tko se time »kupuje«? Uz neprimjerene riječi, ponovno se od strane političke i crkvene elite forsira teza o ugroženosti Srba u okolnim državama. Već viđeno? Hoće li se problemi tumačenja i sagledavanja tragedije ratova devedesetih riješiti, dakle okončati? Kako to mi Bunjevci kažemo: uvik je bilo nikako. Znao je to i Krleža.

Z. S.

Žigmanov: Očitovanje snažnog antihrvatskog raspoloženja

Brojne su reakcije na izjave srbijanskog predsjednika **Aleksandra Vučića** uoči oslobodilačke operacije *Oluja*. Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** kaže da se zbog *Oluje* rasplamsalo antihrvatsko raspoloženje u Srbiji. »Čekamo vrijeme kada će i Hrvati u Vojvodini moći javno i kraj obilježja komemorirati svoja stradanja tijekom 1990-ih! I dok za takvo što u Hrvatskoj postoje i pretpostavke i klima za Srbe, mi smo još uvijek zatočenici straha i bez javnih obilježja stradanja«, napisao je na *Twitteru* Žigmanov, zastupnik u srbijanskom parlamentu.

U izjavi hrvatskim medijima u Vojvodini dodao je kako su u Srbiji posljednjih dana, kada se obilježavala 23. obljetnica *Oluje*, svi bili »svjedoci očitovanja nesvakidašnje unisonog i snažnog antihrvatskog raspoloženja, koje je dolazilo i od strane najviših predstavnika vlasti, koje se odavno ovdje u toj količini i na taj način nije dogodilo. Osim toga, raširenost antihrvatskih stajališta, negativna imenovanja svih događanja iz kolovoza 1995. te tumačenja suvremenih političkih događaja i procesa u Hrvatskoj gotovo da su uniformno pokrila sva područja javnosti, pa se drugačija, pomirljivija i racionalnija stajališta nisu mogla ni čuti, o čemu svjedoči i činjenica da su bili blokirani svi hrvatski televizijski kanali«, naveo je predsjednik DSHV-a.

»Posebno brine«, dodao je, »što je u iznesenim stajalištima izostajalo spominjanje odgovornosti tadašnjih vlasti Srbije i Savezne Republike Jugoslavije za događanja 1990-ih godina u Hrvatskoj kao i tematiziranje stradanja Hrvata iz Vojvodine, napose iz Srijema, koji su također bili nevine žrtve.

Stoga nije čudo da među Hrvatima u Srbiji oživljavaju nekadašnji strahovi, javlja se dodatna uznemirenost, što za posljedicu ima njihovo povlačenje iz javnog života i nespremnost da sudjeluju u procesima koji se tiču njihovih budućnosti. Također nas brine činjenica da se nakon opetovano iznijetih ozbiljnih antihrvatskih izjava otvaraju pitanja kako doseg procesa normalizacije između dviju država tako i perspektive razvoja hrvatske zajednice u Srbiji«, istaknuo je Žigmanov.

Naveo je i kako strahuje da će se takva klima u Srbiji negativno odraziti na spremnost pripadnika hrvatske manjine da sudjeluju u predstojećim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće.

H. R.

Pupovac: Razumijevanje i teške riječi

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac** oglasio se priopćenjem u kojem kaže kako razumije svoje sugrađane Hrvate koji su u usporedbama današnje Hrvatske s Hitlerovom Njemačkom prepoznali teške riječi koje se njima ne bi trebale pripisivati zbog historijskog stradanja koje su Srbi doživjeli tijekom i poslije *Oluje*.

»Zato postoje odgovorni pojedinci, bilo kao neposredni počinitelji, bilo kao zapovjednici, bilo kao začetnici, a koje ni sud ni javnost nisu dosad osudili, kao što postoje i oni koji su odgovorni za stradanje koje su u ratu doživjeli Hrvati. Kolektivizacija krivice osim što je nepravedna sjeme je zla. I zato smo protiv nje, o kome god da se radi«, piše u izjavi Pupovac.

»Reći ću i još nešto, nešto za što se nadam da će oni koji me zovu po dužnosti prenijeti onima koji to bez njih neće moći ni čuti ni vidjeti: nadam se da naši sugrađani Hrvati razumiju kako obilježavanje *Oluje* bez svijesti o izgnanstvu preko 200.000 Srba i s proslavama kao što je bila ovogodišnja u Glini (mjestu historijskog pogroma Srba u mjesnoj crkvi i okolici 1941. godine), u kojoj se gledao i slušao sramotni i strašni pozdrav Za dom - Spremni! ne može biti nikako tolerirano«, poručio je Pupovac u priopćenju i zaključio: »Nadam se da će nakon ovoga iskustva predstavnici dviju država uvidjeti da svi razgovori o nestalim, o manjinama, o sukcesiji, o ratnim zločinima, o granici, o izgradnji infrastrukture, o suradnji policija u borbi protiv terorizma, kriminala i ilegalnih migracija, neće uroditi nikakvim rezultatima ukoliko ne otpočne dijalog o tome kako staviti pod kontrolu sukobe u interpretaciji prošlosti i u komemorativnim praksama, a da će njihovi građani ostati taocima tih sukoba.«

H. R.

Oštar odgovor MVEP-a srbijanskim dužnosnicima

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova oštro je reagiralo na teške optužbe srbijanskog predsjednika **Vučića** i osta-

lih srbijanskih dužnosnika protiv Hrvatske, iznesene posljednjih dana. U priopćenju su odbacili njihove navode te naglasili da je odlučno suočavanje s prošlošću i konstruktivan pristup temeljen na činjenicama jedini pravi put izgradnje dobrosusjedskih odnosa i istinskog pomirenja. Navode da nesprenost nekih da se suoče s prošlošću samo odgađa istinsku pomirbu.

»Ponovno smo svjedoci ponavljanja zlonamjernih i potpuno neutemeljenih izjava srbijanskih dužnosnika o Republici Hrvatskoj, koje u cijelosti odbacujemo. Kad se već govori o usporedbi s nacističkim režimom, radi se o zamjeni teza budući da je upravo režim srbijanskog predsjednika **Slobodana Miloševića** uz pomoć JNA i dijela hrvatskih i bosansko-hercegovačkih Srba, odgovoran za povratak etničkog čišćenja u Europi nakon Drugog svjetskog rata tako što je pokušao uspostaviti tzv. veliku etnički čistu Srbiju na teritoriju jedne trećine Hrvatske, pa i cijele BiH te Crne Gore i Kosova. Pri čemu, kako je jasno utvrđeno pred mjerodavnim međunarodnim forumima i sudovima, u ostvarenju srbijanskih ekspanzionističkih ciljeva nisu birali sredstva, uključujući etničko čišćenje i genocid«, prenosi 7. kolovoza ovo priopćenje HRT na svom portalu, u kojem se nadalje navodi kako »teza da su 'Slovenija i Hrvatska izvršile nelegalnu secesiju', izrečena 2018., pokazuje koliko dugačak put Republika Srbija još treba prijeći u suočavanju s nedavnom prošlošću, svojom ulogom u raspadu bivše države i agresijom na svoje susjede. Međutim, umjesto da krenu tim putem, srbijanski dužnosnici kao da sve više gube osjećaj za prostor i vrijeme u kojem se nalaze i nastavljaju difamacijsku kampanju protiv RH«.

Na koncu, u priopćenju MVEP-a stoji: »Hrvatska vojska i policija su vojno-redarstvenom akcijom *Oluja* oslobodile veći dio okupiranog hrvatskog državnog područja, što je bio put k završetku agresije na Hrvatsku, mirnoj reintegraciji okupiranih dijelova hrvatskog Podunavlja te miru i slobodi u Republici Hrvatskoj. Odlučno suočavanje s prošlošću i konstruktivan pristup temeljen na činjenicama jedini je pravi put izgradnje dobrosusjedskih odnosa i istinskog pomirenja za koje Republika Hrvatska još od 1996. godine pruža ruku suradnje. Međutim, nesprenost nekih da se suoče s prošlošću samo odgađa istinsku pomirbu«. Nakon ovog priopćenja iz Zagreba predsjednik Srbije Vučić ponovno je komentirao odnose između Srbije i Hrvatske. Sve što je rekao, kazao je, ponovio bi opet, a za Hrvate je rekao kako su »sve uspjeli ostvariti, a izigravaju ulogu žrtve«.

H. R.

Jesenski upisni rok u sklopu posebne upisne kvote

Na inicijativu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a u suradnji sa Sveučilištem Zagreb dogovorena je posebna upisna kvota u akademskoj godini 2018./19. namijenjena pripadnicima hrvatskog naroda. Posebnom upisnom kvotom osigurano je 217 upisnih mjesta na studentske programe Sveučilišta Zagreb namijenjenih pripadnicima hrvatske manjine u europskim državama (u Austriji, Srbiji, Sloveniji, Slovačkoj, Rumunjskoj, Makedoniji, Mađarskoj, Italiji, Crnoj Gori, Češkoj, na Kosovu i u Bugarskoj) te za hrvatsko iseljen

ništvo u prekomorskim i europskim državama i njihovim potomcima.

Za upise u sklopu posebne upisne kvote namijenjene Hrvatima izvan Hrvatske u akademskoj godini 2018./19. kandidati se prijavljuju izravno na fakultete (nisu u obvezi položiti Državnu maturu Hrvatske), a potvrde o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini, odnosno hrvatskome iseljeništvu izdaje Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Budući da je ljetni upisni rok za upis na fakultete Sveučilišta Zagreb završio, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske podsjeća kako za upis na fakultete postoji i jesenski (tzv. rujanski) upisni rok te je nužno poduzeti postupak prijave, pri čemu svakako od Središnjeg državnog ureda prijavitelji moraju zatražiti Potvrdu o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini, odnosno hrvatskome iseljeništvu.

Poveznica na mrežne stranice Ureda na kojima se nalazi Prijavni obrazac i osnovne informacije o upisu je <http://www.hrvatiizvanrh.hr/hr/novost/584/posebna-upisna-kvota-za-studij-na-sveucilistu-u-zagrebu>.

Umirovljenici traže ocjenu ustavnosti smanjenja mirovina

Udruženje sindikata umirovljenih vojnih osoba Srbije predat će Ustavnom sudu akt za pokretanje postupka ocjene ustavnosti zakona kojim su mirovine smanjene u 2014. godini. Kako prenosi *Radio Slobodna Europa*, Udruženje je tražilo i podršku zastupnika u srbijanskoj Skupštini, pa je akt potpisalo 27 zastupnika, što je dovoljno za pokretanje postupka ocjene ustavnosti.

»U najavama ukidanja Zakona predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i predstavnici Vlade Srbije uopće ne govore o ustavnoj obvezi države da oštećenim umirovljenicima nadoknadi neisplaćene dijelove mirovine pod tržišnim uvjetima, tako da je veoma važna ocjena ustavnosti Zakona prije donošenja akta o njegovom ukidanju«, navodi se u priopćenju Udruženja.

Zakonom o privremenom uređivanju načina isplate mirovina 2014. godine smanjene su mirovine svim umirovljenicima koji primaju mirovinu višu od 25.000 dinara, a predstavnici vlasti ove godine najavili su da će taj Zakon biti ukinut, a mirovine povećane, prenosi *RSE*.

H. R.

Podrška kandidaturi Bačića

Na sjednici Podružnice DSHV-a Subotica, održanoj u utorak, 7. kolovoza, na kojoj su u okviru najvažnije točke dnevnog reda razmatrane pripreme za predstojeće izbore novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, zaključeno je da se traži hitno sazivanje sjednice Vijeća DSHV-a u svezi te teme, a kako neslužbeno saznajemo nazočni članovi Podružnice su jednoglasno podržali kandidaturu dr. sc. **Slavena Bačića** za nositelja izborne liste.

Z. S.

Proslava Velikih Tekija i spomen 10. obljetnice osamostaljenja Srijemske biskupije

Slavlje zajedništva, vjere i poštovanja

»Ono što se sada potvrđuje i u novim okolnostima osvježuje i učvršćuje je upravo zajedništvo. To zajedništvo je organizacijsko i ne samo naše ljudsko, nego crkveno* Duhovni dinamizam u programima ove desete obljetnice je ono što nas čini bližima«, kazao je mons. Antun Škvorčević

U z nazočnost velikog broja hodočasnika iz više biskupija, proslava Gospe Tekijske, Velikih Tekija, počela je 4. kolovoza uoči Snježne Gospe u Marijinom svetištu Srijemske biskupije u Petrovaradinu. Nakon ispovijedi vjernika, održane su mise na staroslavenskom i mađarskom jeziku, a nakon prigodnog programa i procesije, u večernjim satima održana je pontifikalna misa na hrvatskom jeziku koju je predvodio đakovačko-osječki nadbiskup mons. **Đuro Hranić**. Na dan obilježavanja Snježne Gospe, Velikih Tekija, 5. kolovoza, nakon pobožnosti križnoga puta, u prijepodnevnim satima održana je najprije misa na mađarskom, a potom i na hrvatskom jeziku, koju je predvodio požeški biskup mons. **Antun Škvorčević**, uz sudjelovanje srijemskog biskupa mons. **Đure Gašparovića**, đakovačko-osječkog nadbiskupa Đure Hranića i svećenika Srijemske biskupije. Misno slavlje ujedno je bilo i zahvalno slavlje na biskupijskoj razini, s obzirom na to da Srijemska biskupija ove godine proslavlja svoj skromni jubilej, 10.

obljetnicu ponovne uspostave, te ustanovljavanje Đakovačko-osječke metropolije.

Tri biskupije, jedna cjelina

U Marijinom svetištu Srijemske biskupije vjernici se okupljaju već gotovo 800 godina i štiju Majku Božju. Na ovaj datum se okupljaju 302 godine nakon bitke protiv osmanlijske vojske, nakon što je princ **Eugen Savojski** donio sliku Gospe koju vjernici časte u svetištu. Srijemska biskupija je kroz 235 godina bila u personalnoj uniji s Đakovačkom biskupijom i pod upravom istoga biskupa. Ona je starokršćanska biskupija, koja ima svoju slavu povijest, brojne mučenike i već je u III. i IV. stoljeću bila jako dobro organizirana crkva. Već tada su tu bili mučenici iz različitih slojeva, ne samo biskupa i đakona nego i obiteljskih ljudi klesara, pobožnih ljudi, različitih vrsta obrtnika. No, ta biskupija je nažalost kroz povijest imala i svojih problema. Nakon provale Avara ona se praktički nikada do kraja nije ponovno obnovila. Zbog značaja te stare biskupije je sveti Metod bio imenovan sinjinskim biskupom. Nažalost, on nije tu rezidirao. Postoje hipoteze o njegovim mogućim prebivalištima na tom prostoru, međutim to nije sigurno. Na kraju je utjecajem Bečkoga dvora biskupija sjedinjena s Đakovačkom biskupijom. Najprije je to bilo u Austro-Ugarskoj, pa je došla Kraljevina Jugoslavija, prva, pa druga Jugoslavija a sada nakon posljednjeg rata uspostavljena je državna granica.

»Vatikan uvijek nastoji usklađivati granice biskupija s državnim granicama i tako se nametnula potreba da se riješi i pitanje Srijemske biskupije, odnosno srijemskoga dijela Đakovačke biskupije. Nama je drago da je Sveta stolica donijela rješenje da je Srijemska biskupija ponovno postala samostalna biskupija, da je sačuvala veze s crkvenim pokrajinama, s prostorom i crkvom, uz koju je trajno bila vezana. Tako je uspostavljena nova crkvena pokrajina na području Slavonije i u tom smislu je dano značenje Slavoniji, pa je nastala jedna nova slavonsko-srijemska pokrajina. Đakovačko-osječka biskupija je dignuta na rang nadbiskupije, a u sastav crkvene pokrajine ušla je i požeška i srijemska biskupija. Te dvije biskupije u Slavoniji i Srijemska biskupija čine povijesnu i kulturnu i jezičnu cjelinu«, istaknuo je nadbiskup đakovačko-osječke biskupije Đuro Hranić.

Rad na pomirenju

I nakon osamostaljenja Srijemske biskupije, Đakovačko-osječka biskupija pruža joj svesrdnu pomoć i podršku.

»Danas je potrebno i dalje pomagati tu biskupiju i biti joj podrška zbog gospodarskih poteškoća koje katolički vjernici ovdje dijele. Manjina uvijek da bi sačuvala svoj i jezični, nacionalni i vjerski identitet, mora ulagati puno više truda da bi se sačuvala nego li većina. Ovdje su međuvjerski odnosi poljuljani zajedno s međunacionalnim odnosima i mi osjećamo da je crkvenoj pokrajini koja je ustanovljena, jedna od glavnih zadataka rad na pomirenju kao i rad na ekumenizmu između dviju crkava. Puno toga imamo zajedničkog, a nemamo puno ni doktrinarnih razlika. Pravoslavna Crkva nam je daleko bliža nego što su nam protestantske zajednice i mi osjećamo da trebamo negovati te dobre ekumenske odnose, zajednički se truditi na praštanju i povjerenju, na obnovi poljuljanih međunacionalnih odnosa i izgrađivanju svog identiteta«, ističe mons. Hranić, dodajući da je postojanje svetišta jedne biskupije iznimno važno radi stvaranja evanđeoskih odnosa.

Potvrda jedinstva i zajedništva

Već 30 godina je uspostavljena đakovačko-osječka crkvena pokrajina, u koju je ušla Đakovačko-osječka nadbiskupija, zatim najstarija metropolija srijemska i najmlađa požeška biskupija. Ono što ih odlikuje jest jedinstvo i zajedništvo.

»Sveta stolica je priznala ono što je povijesno dugo postojalo. Ove tri biskupije svjedoče o jedinstvu ovoga prostora i crkvenog života na njemu. Spomenut ću samo da blizu Požege postoji

Foto: Ivan Horvat

svijest zajedništva živjeti, učvršćivati i produbljivati. Ovi naši prostori su prožeti marijanskom duhovnošću. U Srijemu je Gospa tekijaska, Đakovačko-osječka nadbiskupija ima Aljmašku Gospu, mi imamo Gospu od suza. I mi se neprestano prepoznajemo kada u njih hodočastimo. Taj duhovni dinamizam u programima ove desete obljetnice je ono što nas čini bližima«, kazao je mons. Antun Škvorčević.

Čvrsta povezanost

I nakon deset godina poslije ponovne uspostave Srijemske biskupije postoji čvrsta povezanost s Đakovačko-osječkom nadbiskupijom i Požeškom biskupijom, što nam je potvrdio i srijemski biskup.

»Nakon deset godina od ponovne uspostave naše biskupije mogu reći da smo dosta toga učinili na razini duhovnog i pastoralnog života, ali smo i dalje ostali čvrsto povezani s našim biskupijama. Tijekom svake godine organiziramo niz događaja i misnih slavlja diljem cijelog Srijema, ali i u povodu obilježavanja naših svetkovina. Osim proslave Malih i Velikih Tekija, proslavljamo svake godine 26. listopada u Srijemskoj Mitrovici svetog Dimitrija. Isto tako i u drugim mjestima u našim župama organiziramo pastoralne susrete i duhovne obnove, kada se okupi veliki broj vjernika«, istaknuo je mons. Gašparović, navodeći da broj vjernika u Srijemskoj biskupiji i nije tako mali, a da su proslave ovakve vrste prilika da se to i vidi.

»Nismo mi baš tako mala zajednica. Ima i manjih biskupija, pa čak i u Hrvatskoj, gdje je još manji broj vjernika. Broj onih vjernika koji su povezani s crkvom u Srijemskoj biskupiji kreće se između 30 i 40.000, a ima oko 1.500 katolika koji nisu izravno povezani s crkvom. Sve njih krasi zajedništvo i čvrsta povezanost«, kaže srijemski biskup.

Potvrda da ih ima bila je upravo na proslavi Gospe Tekijske, gdje su se mnogobrojni vjernici iz više biskupija okupili kako bi Gospi iskazali svoje poštovanje i kako bi nazočili proslavi značajnog jubileja za Srijemsku biskupiju.

S. Darabašić

grad Kaptolski, tvrđava iz 13. i 16. stoljeća, u kojoj je rezidirao i srijemski biskup, što znači da je zapravo već u ono doba bila izgrađivana ta svijest i da smo mi i tada funkcionirali tako. Ono što se sada potvrđuje i u novim okolnostima osvježuje i očvršćuje je upravo to zajedništvo. To zajedništvo je organizacijsko i ne samo naše ljudsko, nego crkveno. A crkveno zajedništvo je uvijek djelo Isusa Krista. Stoga i mi na ovim mjestima gdje se sastajemo na desetoj obljetnici naše metropolije nastojimo tu

Samo jedan posto vojvođanskih oranica ima dovoljan sadržaj humusa

Ispošćena žitnica

Vojvodina žitnica Europe – to je floskula i poštapalica koja se koristi desetljećima, uvijek kada se želi istaknuti kako je neprocjenjivo bogatstvo Vojvodine plodna zemlja koja maltene rađa i kada se u nju ni ne sije. A ta, nazovi žitnica Europe postaje sve manje plodna. Podatci su alarmantni, kaže struka – jer nekada je 75 posto vojvođanskih oranica bilo plodno zemljište sa sadržajem humusa iznad pet posto, a danas je takvog zemljišta tek jedan posto. Danak je to suvremenom načinu prihrane u kome dominiraju mineralna gnojiva, a ne organska gnojidba. I ukoliko se tako nastavi, nazovi žitnica Europe bit će sve drugo samo ne plodna zemlja.

Tihi ubojica

Prelomne godine bile su 70-te prošlog stoljeća kada su kemijska sredstva iz uporabe potisnula organsku gnojidbu zemljišta. Mineralna gnojiva donijela su koristi intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji, ali su prekinula prirodni ciklus kruženja tvari u zemljištu, a posljedica toga je drastično smanjenje sadržaja humusa u zemljištu.

»Priča o tome da je Vojvodina plodna ravnicu i da može hraniti pola Europe važi samo za političare i predizbornu kampanju. Realnost je takva da na dosta parcela smanjeni sadržaj organskih tvari ugrožava poljoprivrednu proizvodnju, a za struku prvi znak upozorenja bio je podatak da oko 40 posto vojvođanskih njiva ima manje od tri posto humusa, a najveća prijetnja našoj poljoprivredi upravo je smanjenje sadržaja organske tvari u zemljištu. Rekao bih to je tihi ubojica našeg zemljišta. Tih je, jer traje jako dugo. Ubojica zato što je sadržaj organskih tvari u oranicama i u centralnoj Srbiji, a pogotovo u Vojvodini, već došao do toliko niske razine da ugrožava poljoprivrednu proizvodnju«, upozorava rukovoditelj novosadskog Laboratorija za zemljište i agroekologiju Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo dr. sc. **Jovica Vasin**.

U Vojvodini su dominantna dva tipa zemljišta: černozen i ritska crnica i ti tipovi zemljišta zauzimaju oko 75 posto Vojvodine. Značajka ovih tipova zemljišta je visoki sadržaj organske tvari.

»Kada se krenulo s intenzivnom poljoprivredom, a na našim prostorima to je sredina prošlog stoljeća, tri četvrtine zemljišta u Vojvodini imalo je više od pet posto humusa. Danas o tih pet posto više i ne pričamo, jer je takvog zemljišta tek jedan postotak, već kao granicu sadržaja humusa kada treba krenuti s organskom gnojidbom uzimamo sadržaj humusa od tri postotka«, kaže Vasin.

(Ne)povratno izgubljena plodnost

Ovi poražavajući podatci o smanjenju sadržaja humusa u zemljištu danak su zelenoj revoluciji 60-ih i 70-ih godina i kemizaciji poljoprivrede kada se smatralo da se mineralnim gnojivima mogu zadovoljiti sve potrebe biljaka što se tiče ishrane. Organ-

ska gnojiva su potisnuta, jer su kabasta i neugodnog mirisa, pa neke vojvođanske njive stajnjak nisu dobile pol stoljeća.

»Drugi razlog je smanjenje stočnog fonda. Smatra se da je optimum dva uvjetna grla po hektaru da bi se dobilo dovoljno stajnjaka za gnojidbu jednog hektara. Ponovit ću: dva uvjetna grla je optimum, a mi u Srbiji imamo 0,3 uvjetna grla po hektaru, dakle sedam puta manje stoke u odnosu na potrebe za stajnjakom. Tako je kod nas, ali nisu ti podatci mnogo bolji ni u Europskoj uniji. Namjesto dva uvjetna grla po hektaru prosjek EU je jedno uvjetno grlo, ali naravno da ima onih zemalja koje iskaču iz tog prosjeka, kao što je Danska koja ima četiri uvjetna grla po hektaru«, kaže Vasin.

Drugi krivac za smanjenje sadržaja organskih tvari u zemljištu je spaljivanje žetvenih ostataka, koji s druge strane, ukoliko se zaoru, mogu osigurati 50 posto potreba zemljišta za organskim gnojivom. Dalje, »krivac« za smanjenje sadržaja organskih tvari u zemljištu je podizanje sustava za navodnjavanje.

»Naravno da nismo protiv navodnjavanja, ali zemljište koje se navodnjava mora obvezno biti đubreno organskim gnojivom. Makar treba osigurati 40 tona stajnjaka svake četvrte godine po hektaru«, kaže Vasin.

Po njegovim riječima na smanjenje sadržaja organske tvari utjecaja ima i korištenje žetvenih ostataka kao obnovljivih izvora energije.

»Ako žetvene ostatke sada koristimo kako ne treba, za deset godina nećemo ih uopće imati. Na parceli koja sada ima manje od tri posto organske tvari neplansko uklanjanje žetvenih ostataka znači da za deset godina nećemo imati ni prinosa, ni žetvenih ostataka«, kaže Vasin i navodi primjer Mađarske koja duž granice s Hrvatskom zaorava svoje žetvene ostatke, a za svoje energijske potrebe žetvene ostatke kupuje u Hrvatskoj.

Kako vratiti plodnost zemljišta zato je teška zadaća koja se postavlja za godine koje dolaze. Ali to neće biti ni lako ni brzo, jer koliko se godina degradirala plodnost vojvođanske ravnice toliko će biti potrebno da se ona obnovi. Rješenje je primjena alternativnih organskih gnojiva kao što je kompost, a za kompostiranje bi se mogao koristiti zeleni otpad s deponija.

.....

Zakonska obveza

Zakoni o poljoprivrednom zemljištu od sredine 80-ih godina prošlog stoljeća mijenjali su se nekoliko puta, ali je jedan članak u svim tim zakonima ostao nepromijenjen. To je članak koji obvezuje vlasnike poljoprivrednog zemljišta da rade kontrolu plodnosti zemljišta, i to najmanje jednom u pet godina.

Češki model

»Kada bih bio neki dužnosnik pokrajinske Vlade, ja bih primijenio češki model kontrole plodnosti zemljišta koji u toj državi funkcionira 25 godina. Češki model znači da se godišnje analiza zemljišta uradi na 500.000 hektara s kojih se uzme 80.000 uzoraka. Za razliku od Srbije gdje se to radi preko poljoprivrednih stručnih službi koje analiziraju donijete uzorke, u Češkoj uzorke uzimaju profesionalni uzorkivači plaćeni od države. Analiza zemljišta radi se svakih šest godina na istoj točki, što znači da vlasnik parcele ima rezultate, primjerice iz 2002., 2008. i 2014. godine«, kazao je prof. dr. sc. **Jan Boćanski**.

Prema njegovim riječima, u Češkoj ima 3,5 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta i sva zemlja se obrađuje. Ali i Češka, kao i Srbija, ima istu muku – smanjenje stočne proizvodnje. S 0,81 uvjetnog grla stoke po hektaru češka poljoprivredu pala je na 0,46 uvjetna grla po hektaru. To znači da ni Češka nema dovoljno organskog gnojiva, što za posljedicu ima drastičan pad fosfora i kalija u zemljištu.

»Primjerice, samo Grad Beograd godišnje producira 700.000 tona zelenog otpada. Ostatak Srbije proizvede još 700.000 tona. To bi bilo dovoljno da se godišnje zadovolje potrebe za organskom gnojidbom na oko 160.000 hektara. Što bi sada trebalo uraditi? Još u kućanstvima selektirati taj otpad, dalje na samom deponiju i dalje ga kompostirati. Još jedan način za povećanje sadržaja organskih tvari je sideracija, odnosno primjena zelenog gnojiva. Međutim, kod nas se to gotovo uopće ne radi, a razlog je što poljoprivrednici od toga nemaju direktne koristi. O onoj dugoročnoj koristi, na žalost, kod nas se ne razmišlja«, kaže Vasin.

Pomoć Švicarske

Humus je plodni dio tla na površini. Sastoji se od mješavine organskih i mineralnih tvari s prisustvom bakterija. Zemljište

koje nema dovoljno humusa dat će manje prinose, a naročito je to izraženo u ekstremnim godinama.

»Zemljište koje ima dovoljno organskih tvari mnogo bolje drži vlagu u uvjetima kada imamo dugotrajne suše, a to nam govori iskustvo prethodnih pet godina. Zemljište koje ima dovoljno organske tvari će se lakše oduprijeti takvim ekscesima«, kaže Vasin.

A kako racionalno koristiti mineralna gnojiva koja su dalje dominantan način kako bi njihova uporaba donijela korist a ne štetu, u tome će poljoprivrednim stručnim službama i poljoprivrednicima pomoći stručnjaci iz Švicarske kroz projekt SKOPES.

»Gnojiva s jedne strane utječu na povećanje prinosa, ali neodgovarajuća primjena može imati negativne posljedice. Često se griješi i možda smo malo suviše komforni kod korištenja mineralnih gnojiva«, kaže prof. dr. sc. **Jovan Crnobarac** s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu.

Ovu pomoć financira švicarska Vlada, kroz projekt SKOPES, a odabrane su zemlje istočne Europe, i to s razlogom.

»Istočna Europa je odabrana jer su u ranijem razdoblju zemlje tog dijela imale drugačiji koncept gnojidbe, odnosno postizanja maksimalnih prinosa, gdje se u drugi plan stavljala zaštita zemljišta«, kaže **Sokrat Sinaj** iz švicarskog Agroscopea.

Osim Srbije, u projekt su uključeni Albanija, Azerbajdžan i Češka, a vrijednost projekta po zemlji je 50.000 eura.

Zlata Vasiljević

Marinko Piuković, direktor Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* iz Subotice

Predstaviti zajednicu u najboljem svjetlu

Subotička žetvena svečanost *Dužijanca* najveća je i najpoznatija manifestacija bunjevačkih Hrvata na sjeveru Bačke, ali i Hrvata u Srbiji općenito. Stara je čak 107 godina, mijenjala se kroz povijest, a čini ju tridesetak programa koji se održavaju od kraja travnja do sredine kolovoza. Ove godine ona se održava u posebnom ozračju triju jubileja: pola stoljeća *Takmičenja risara* i održavanja gradske *Dužijance* te 25 godina zajedničkog slavljenja crkvene i gradske *Dužijance*.

U susret središnjoj proslavi ovogodišnje manifestacije (koja počinje danas i traje do nedjelje), kao i povodom potonjeg gostovanja *Dužijance* u Zagrebu (idući vikend, 18. i 19. kolovoza), razgovarali smo s **Marinkom Piukovićem**, direktorom Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* iz Subotice, odnosno prvim čovjekom u organizaciji ove velike manifestacije.

Tri obljetnice, odnosno jubileja, ovogodišnju *Dužijancu* čine posebnom: pola stoljeća *Takmičenja risara* i održavanja gradske *Dužijance* te 25 godina zajedničkog slavljenja crkvene i gradske *Dužijance*. Kako se to odražava u smislu ovogodišnjeg programa, u kojem ozračju obilježavate ove nemale jubileje?

U cilju dostojnog obilježavanja ovih jubileja priredili smo svečanu akademiju u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Uz prigodni program, tu smo se podsjetili na ove značajne događaje, što su oni značili za našu hrvatsku zajednicu, što su oni novo donijeli Subotici i svim njezinim građanima. Tu smo i putem dodjele nagrada odali počast zaslužnim pojedincima i institucijama. *Dužijanca* je oduvijek bila veliki društveni događaj, velika manifestacija bez obzira na društvena uređenja. Velika prekretnica u njezinom razvitku bila je prije spomenutih 25 godina, ta 1993. godina, kada su se spojile tzv. gradska i crkvena *Dužijanca*, iako je, prema mojim saznanjima, neka vrsta suradnje između organizatora dviju proslava postojala i za vrijeme socijalističkog režima. U povodu jednog od navedenih jubileja našu tradicionalnu izložbu *S Božjom pomoći* ove smo godine posvetili upravo *Takmičenju risara*, što je ujedno i naša posveta risarima i risarušama. Izložba je postavljena u reprezentativnoj ustanovi, u Gradskom muzeju, i multimedijalnog je karaktera.

Koliko se *Takmičenje risara* i proslava *Dužijance* danas razlikuju od vremena kada su utemeljeni? Fotografije s tih prvih manifestacija, 1968. godine i kasnije, pokazuju da je tada bilo više posjetitelja nego danas, spominju se neke brojke od više desetaka tisuća ljudi. Bila su to dakako, po mnogo čemu, i drukčija vremena...

Što se tiče *Takmičenja risara*, velika razlika je što su u ono vrijeme, krajem 60-ih, postojali »originalni« risari i risaruše (kosci) koji su radili ris kao dio svojega posla, dok danas imamo risare koji su naučili kositi na starinski način, ali ris ne rade u svakodnevici, budući da su ručno košenje žita u međuvremenu zamijenili strojevi. Nekada je risara bilo mnogo više. Danas je i onih koji znaju kositi malo, stoga jednu od radionica u sklopu *Dužijance* posvećujemo upravo obučavanju mladih za ris. Nadalje, nekada se *risarski ručak* služio samo za sudionike natjecanja, a danas se služi i posjetiteljima. Od 1993. u *Takmičenju risara* uveden je i prikaz starih strojeva koji se koriste u kosidbi, poput vršalice, kosačica... Glede središnje proslave *Dužijance*, ona do 1993., iz poznatih razloga, nije imala duhovnu, vjersku dimenziju iz koje je daleke 1911. i nastala. Činjenica je da je proslavu *Dužijance* u gradu nekad pratilo znatno više ljudi, ali bila su to drukčija vremena po mnogim pitanjima. No, mi smatramo da i danas imamo lijepu posjećenost. Na ovogodišnjem *Takmičenju risara* imali smo oko 2000 ljudi. Mislim da ni prije 50 godina na toj manifestaciji nije bilo više ljudi. A središnju proslavu u centru grada, koja sada traje tri dana, procjenjujemo da sveukupno popratiti oko 10.000 ljudi. Publika je danas drukčija, mnogo zahtjevnija, stoga nastojimo uvoditi nove sadržaje vezane za običaje i gastronomiju ovdašnjih Hrvata, poput natjecanja u pucanju bičevima, radionice za izradu tarane i natjecanja u kuhanju iste, *priskakanja vatre* na sv. Ivana Cvitnjaka, risarskog *disnotora*... Cilj toga je također i sačuvati tradiciju za nova pokoljenja koja će u budućnosti biti nositelji *Dužijance*. I kao publika, ali i kao organizatori.

Kakva je financijska konstrukcija ovogodišnje *Dužijance*? Jeste li zadovoljni dobivenom potporom?

Generalni pokrovitelj *Dužijance 2018.* je Pokrajinska vlada, koja je za održavanje manifestacije zasebno izdvojila 2 milijuna dinara. To smo dogovorili na sastanku s predsjednikom Pokrajinske vlade **Igorom Mirovićem**, a ovo je pokroviteljstvo rezultat ranijeg sastanka predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** i predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnika u Skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova** gdje je bilo riječi o problemima i unaprjeđenju položaja Hrvata u Srbiji. Nadalje, od Grada Subotice smo dobili ukupno 950.000 dinara, iz godine u godinu lokalna potpora biva manja. Na natjecanjima triju pokrajinskih tajništava ukupno smo dobili 290.000 dinara, od republičkog Ministarstva kulture 200.000 dinara, na natjecanju Hrvatskog nacionalnog vijeća 70.000 dinara, dok smo od sponzora uspjeli prikupiti oko 300.000 dinara. Može se reći da

Velika prekretnica u razvitku Dužijance bila je prije 25 godina, te 1993. godine, kada su se spojile tzv. gradska i crkvena manifestacija * Dužijanca u Zagrebu je projekt kojim se predstavlja i cijela hrvatska zajednica u Vojvodini

smo zadovoljni potporom za ovu godinu, ali ova godina nije kao svaka druga: značajna sredstva od Pokrajinske vlade dodijeljena su jer slavimo jubileje *Dužijance*.

Velika vijest je svakako Dužijanca u Zagrebu, odnosno gostovanje manifestacije u glavnom gradu Hrvatske, koje će biti idućeg vikenda, 18. i 19. kolovoza. To se događa prvi puta u povijesti Dužijance. Kažite nam više o ovom projektu...

Ideja da *Dužijancu* prikažemo u Zagrebu stara je nekoliko godina, a ova je godina, s više jubileja manifestacije, idealna za to. U realizaciji ovog projekta puno nam je pomogao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji nas je podržao i koji je za *Dužijancu u Zagrebu* na svojem natječaju izdvojio značajna sredstva, odnosno 75.000 kuna (oko 10.000 eura, prim. aut.). Osim njih, projekt financijski najznačajnije podupire i Grad Zagreb također sa 75.000 kuna. Također, ovo gostovanje podupiru i hrvatsko Ministarstvo kulture, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Zagrebačka županija, Turistička zajednica Grada Zagreba, Kulturno-informativni centar Zagreb, Hrvatska elektroprivreda i Hrvatska radiotelevizija. S naše strane, uz našu udrugu, UBH *Dužijanca*, suorganizator gostovanja *Dužijance* u Zagrebu je i Hrvatsko nacionalno vijeće. U Zagreb će ovim povodom ići šest autobusa sa sudionicima programa, što je nekih 300 ljudi. U programu će sudjelovati Katedralni zbor *Albe Vidaković* iz Subotice, koji će pjevati pod misom u zagrebačkoj katedrali, izvodeći prigodne skladbe naših skladatelja **Vidakovića** i **Asića**, zatim folklorci HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Ići će i aktualni i nekadašnji bandaši i bandašice, zatim naši risari i članovi organizacije. Kako je ovim projektom plan da se predstavi i cijela hrvatska zajednica u Vojvodini, u programu će sudjelovati i predstavnici HKC-a *Srijem* iz Srijemske Mitrovice te hrvatskih udruga iz Šokačkog podunavlja.

Program počinje izložbom *Bunjevačko veliko ruvo* u Etnografskom muzeju, koja je bila realizirana prošle godine u Subotici. Za zagrebački postav snimljen je i kraći dokumentarni film na ovu temu, a postav će biti obogaćen i dvama *krunama* s ranijih subotičkih *Dužijanci*. Tamburaška i folklorna večer u subotu, kao

i svečana predaja kruha u nedjelju, bit će održani na najpoznatijoj lokaciji u Zagrebu, na Trgu bana Jelačića. Misa zahvalnica bit će služena u zagrebačkoj katedrali a predvodit će je pomoćni biskup zagrebački mons. **Ivan Šaško**. Misa će inače biti izravno prenošena na prvom programu Hrvatske radiotelevizije (HRT1), a svečani mimohod na HRT-u 4, što nam također puno znači. Nakon mimohoda, gdje ćemo imati i zaprege, koje će osigurati naši prijatelji iz Hrvatske, i predaje kruha, svi sudionici programa, a nadamo se i dio publike, otplesat će zajedničko kolo. Nadamo se da će se ovim projektom cijela hrvatska zajednica predstaviti matici u najboljem svjetlu, da ćemo imati dosta publike i da će cijeli događaj biti dobro medijski popraćen.

Davor Bašić Palković

Dr. sc. Slaven Bačić, predsjednik HNV-a

HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE

ISTRAJNO!

*Svatko zna svoje područje djelovanja, stvari se više ne rješavaju galamom i ad hoc zahtjevima, već sustavno * Daleko najviše pozornosti usmjereno je na obrazovanje na hrvatskom jeziku * Među iznimnim izazovima bila je izrada Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina * Kada je riječ o prostoru za NIU Hrvatska riječ, uvjeren sam da će u narednom mandatu HNV-a redakcija Hrvatske riječi započeti raditi u novim prostorijama*

Zbog postignutih rezultata očekujem potporu

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Izbori za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća kucaju na vrata. Dr. sc. **Slaven Bačić**, koji obnaša drugi mandat predsjednika HNV-a, u ovom je intervjuu najavio svoju kandidaturu na predstojećim izborima, jer će ponovno biti nositelj izborne liste. Kaže kako vjeruje da je iskustvo koje je stekao u prošla dva mandata i ostvareni rezultati osnova za njegovu kandidaturu, a teme o kojima smo razgovarali su ciljevi i postignuća ovoga, još aktualnog saziva Vijeća u raznim područjima manjinskih prava o kojima skrbi HNV.

 Što je važno za efikasno funkcioniranje saziva HNV-a u jednom mandatu? Dakle, što je važno za postizanje ciljeva?

Ključni je preduvjet da svi subjekti koji su uključeni u sustav poznaju zakonske ovlasti nacionalnih vijeća. Drugim riječima, ne postavljati pred HNV imaginarne ideje, koje nemaju uporište u pravnom poretku, a zanemarivati zakonske ovlasti vijeća. Jednako tako je važna posvećenost profesionalnih uposlenika zacrtanim ciljevima, kao i vijećnika konstruktivnom, a ne destruktivnom pristupu u raspravama na sjednicama vijeća. Dalje je važan timski rad Izvršnoga odbora i njegova tijesna povezanost, s jedne strane s odborima, a s druge strane s Vijećem. To onda rezultira dobro pripremljenim sjednicama Vijeća, iako su rokovi koje diktiraju vlasti katkada iznimno kratki - često se od HNV-a zahtijeva agilno i promptno reagiranje u vrlo kratkim rokovima na konstantne izazove. Vrlo značajnu kariku u tom sustavu ima tajnik vijeća. Pri svemu tomu, naravno, nužno je imati i potrebne stručnosti, prije svega pravne naravi i onih koje su vezane za pojedina područja, nerijetko i političkih vještina kako doći do zacrtanoga cilja. Sa svoje strane, pravna stručnost podrazumijeva ne samo poznavanje zakonskih ovlasti vijeća već i sustav manjinskih prava uopće, što, osim domaćih propisa, podrazumijeva i poznavanje međunarodnopravnih standarda, napose one bilateralne i multilateralne sporazume koje je Srbija potpisala, jer su oni slabo poznati čak i većini profesionalnih sudionika u manjinskome životu. Sve to mora pratiti transparentno financijsko poslovanje.

 Jeste li kao predsjednik Vijeća zadovoljni urađenim u ovom mandatu?

Mislim da u cjelini gledano možemo biti zadovoljni postignutim. Prije svega, nastavili smo izgradnju institucionalnoga sustava, u kojem svatko zna svoje područje djelovanja, stvari se više ne rješavaju galamom i ad hoc zahtjevima, već sustavno. Među iznimnim izazovima bila je izrada Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, praćenje njegove provedbe kao i provedbe odredbi Akcijskoga plana za pregovaračko poglavlje

23 koja se tiče prava nacionalnih manjina, te aktivnosti na zakonodavnim izmjenama dva krovna zakona, u čemu smo nedvojbeno bili među vodećim vijećima, tik uz rame Mađarskoga nacionalnog vijeća i aktivno uključeni u sve faze ovih procesa. Prije svega, zahvaljujući razgovorima predsjednika **Aleksandra Vučića** i predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović** otkupljen je dio rodne kuće bana **Jelačića**, a zahvaljujući namjenskoj donaciji hrvatske Vlade te Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji su razumjeli jedinstvenost povijesne mogućnosti, kupljena je čestica tik pored zgrade HNV-a za potrebe trajnog rješavanja prostora za rad NIU *Hrvatska riječ*. Na početku ovoga mandata nismo mogli ni zamisliti da ove dvije nekretnine postanu vlasništvo HNV-a. Zadaća je narednog saziva Vijeća da se rodna kuća bana Jelačića preuredi uz pomoć pokrajinskih vlasti i Grada Novog Sada i tako postane jedan multifunkcionalan i samoodrživ objekt od važnosti za hrvatsku zajednicu kako u Petrovaradinu i Novom Sadu tako i šire, ali i za Hrvatsku, a ništa manje važno, i za jačanje interkulturalnih veza osobito na području Novoga Sada. Kada je riječ o prostoru za NIU *Hrvatska riječ*, uvjeren sam da će u narednom mandatu HNV-a redakcija *Hrvatske riječi* započeti raditi u novim prostorijama, a nakon toga veličina čestica omogućuje i realiziranje eventualnih drugih sadržaja. Spomenuo bih i da je u proteklom razdoblju značajno povećana i pomoć Hrvatske projektima hrvatskih udruga, organizacija i ustanova u Srbiji i uspostavljena tijesna suradnja ne samo sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan RH, nego i s premijerom i predsjednicom Hrvatske te su naša manjinska prava sada postala dio agende u bilateralnim odnosima. Kada je riječ o odnosima u samoj zajednici, posebno mi je drago da se ne prepoznavamo kao posvađana i podijeljena zajednica, već je HNV uz druge čimbenike u zajednici uspješno radio na smanjenju podjela i jačanju zajedništva. Nastavili smo praksu iz prošloga mandata održavanja sjednica HNV-a izvan Subotice (Monoštor, Zrenjanin, Ruma, Sonta, Žednik, Surčin, Nikinci, Šid). Unatoč početnim sumnjama, uspješno je očuvan kontinuitet u organiziranju regionalnih manifestacija *Srijemci Srijemu* i *Šokci i baština*. Osnovane su i nove hrvatske udruge izvan Vojvodine – Hrvatska čitaonica *Fischer* u Surčinu, HKD *Hrvatski kulturni centar Beograd* u Beogradu i Udruga *Široko* iz Niša, ali i u Vojvodini poput Udruge banatskih Hrvata iz Zrenjanina, koje pomažemo sukladno našim ovlastima i mogućnostima.

 Koji su najvažniji problemi riješeni u području obrazovanja u ovom mandatu?

Kao i u prošlom mandatu, daleko najviše pozornosti usmjereno je upravo na obrazovanje na hrvatskom jeziku. Prije svega,

zaokružen je proces izrade udžbenika za osnovnu školu. Ovaj posao započeli smo još 2012. godine kada smo umjesto uvoza udžbenika iz Hrvatske, isključivo vlastitim naporima i sredstvima i uz materijalnu potporu Hrvatske počeli izradu prijevoda udžbenika sa srpskog na hrvatski jezik. No, kada se prije dvije godine Ministarstvo prosvjete Srbije uključilo u ovaj proces, kao dio provedbe Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, ono je napokon preuzelo na sebe i financiranje cijeloga posla. Sada su kompletirani prijevodi gotovo svih udžbenika za osnovu školu, a kao posebno značajno istaknuo bih izradu autorskih udžbenika za glazbenu kulturu od prvog do osmog razreda, za što su njihovi autori prošle godine nagrađeni priznanjem HNV-a za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku *Pajo Kujundžić*, jer su to prvi autorski udžbenici koje su izradili pripadnici naše zajednice. Izrađeni su nacionalni dodatci za više predmeta, kao svojevrsna dopuna udžbenicima prevedenim sa srpskog jezika, u onim segmentima nastavnog gradiva koji se tiču nacionalnog identiteta. Od ove godine trebao bi početi raditi i lektorat za hrvatski jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, kojega će financirati Ministarstvo obrazovanja Hrvatske, za koji očekujemo da bude vrlo tijesno povezan s nastavom na hrvatskom jeziku i jačanje jezičnih kompetencija nastavnoga kadra. Iako bez materijalne potpore Ministarstva prosvjete, u završnoj fazi je izrada didaktičkih materijala za pripremni predškolski program, ali su i dalje ostala otvorena pitanja udžbenika za srednje škole kao i za Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Kada je riječ o srednjim školama, u Subotici je, osim postojeće nastave na hrvatskom u Gimnaziji i Politehničkoj školi, pokrenuta nastava na hrvatskom i u Medicinskoj školi. Prošle školske godine napokon je pokrenuta cjelovita nastava na hrvatskom jeziku u Monoštoru, očekujemo to od ove godine u Beregu, a u sljedećem mandatu ostaje realizirati želju da se to ostvari i u Sonti, gdje je inače otvoren istureni odjel Glazbene škole iz Apatina. HNV je također budućim studentima u Hrvatskoj bio logistička i materijalna potpora, u smislu osiguravanja domova za vrijeme polaganja ispita državne mature te pribavljanja svih potrebnih informacija o novinama upisa naših učenika preko posebnih kvota za Hrvate izvan Hrvatske.

Prati li HNV reforme nastavnih programa?

Budući da je u tijeku reforma nastavnih programa, kako za nastavu na manjinskim jezicima, tako i za nastavu na srpskom, te da se od ove školske godine u uporabu uvode novi udžbenici za prvi i peti razred osnovne škole, nastava na hrvatskom jeziku pratit će ukupne procese u oblasti reforme obrazovanja na državnoj razini. Tako će, kao rezultat višegodišnje suradnje s beogradskim BIGZ-om i *Školskom knjigom* iz Zagreba, djeca koja ove godine upisuju prvi i peti razred osnovne škole imati odgovarajuće udžbenike pisane po novim nastavnim programima u isto vrijeme kad i njihovi vršnjaci koji pohađaju nastavu na srpskom. U sljedećem mandatu HNV očekuje daljnji rad na novim udžbenicima za drugi i šesti razred, zatim za treći i sedmi i na koncu za četvrti i osmi razred.

Školski centar je projekt HNV-a. Koliko se tu napredovalo u svezi realizacije?

Hrvatski odgojno-obrazovni centar strateško je pitanje obrazovanja na hrvatskom jeziku. I na posljednjoj sjednici međuvladina Mješovita odbora koji prati provedbu bilateralnog Sporazuma o zaštiti manjina ovo pitanje je ponovno uvršteno među

preporuke srpskoj strani. U okviru HNV-a izrađen je Elaborat o njegovom osnutku, a Subotička biskupija je dala načelnu suglasnost o ustupanju zgrada u Ulici Matije Gupca 8-10 i Harambašićevoj 5 za potrebe obrazovno-odgojne ustanove na hrvatskom jeziku. Prošloga je mjeseca u okviru Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice formirana Radna skupina za izradu akta o osnivanju hrvatskog odgojno-obrazovnog centra, u kojoj se nalaze predstavnici ovog pokrajinskog tajništva, Tajništva za društvene djelatnosti Grada Subotice, Subotičke biskupije te dva člana iz HNV-a, **Darko Sarić Lukendić** i **Jasna Vojnić**.

HNV podupire i organizira ljetovanja učenika. Smatrate li to važnim segmentom rada Vijeća?

Riječ je zapravo o sada vrlo razgranatom setu izvannastavnih aktivnosti. Zahvaljujući zagrebačkom gradonačelniku **Milanu Bandiću** i Crvenom križu Grada Zagreba već dulje od desetljeća svake godine stotinjak djece sudjeluje na ljetovanju u Novom Vinodolskom, u okviru kojega su svakodnevne kreativne radionice za djecu. U tom smislu uveden je sustav tako da se točno zna kojeg uzrasta će djeca svake godine ljetovati, a to su učenici koji završe četvrti razred osnovne škole i učenici koji su ostvarili osobite rezultate na školskim natjecanjima. Tu je i važna aktivnost udruga *Naša djeca* i *StopA* na Ljetnoj školi kulture, jezika i duhovnosti koje organiziraju ljetovanja na otocima Prvić ili Cres, gdje su uz radionice naglašeni i kršćanski sadržaji. Pomažemo također i edukativne ekskurzije u Hrvatsku djece iz Srijemske Mitrovice koja slušaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao i studentski posjet Politehničke škole iz Subotice Zagrebu i Samoboru. Posljednjih je godina broj ovakvih aktivnosti uvećan i za višednevnu ekskurziju učenika osmih razreda s obilaskom Vukovara, Plitvica, Zagreba i Splita, zatim desetodnevni program profesionalne orijentacije za učenike sedmih razreda osnovne škole i trećih razreda srednje škole u Benkovcu, posjet sajmu knjiga *Inteliber* u Zagrebu itd. Sve su ove i druge aktivnosti sastavnica obrazovanja na hrvatskom, jer ako djeca koja slušaju nastavu na hrvatskom ne odlaze u Hrvatsku, ne upoznaju njezinu kulturu i povijest, ne vide njezine ljepote, ne čuju izvorne govornike hrvatskoga jezika, onda izostaje puni učinak nastave na hrvatskom jeziku.

U kojoj mjeri HNV podupire upis prvašića u hrvatske odjele i na koje načine?

Od početaka obrazovanja na hrvatskom jeziku opća pomoć svim učenicima koji polaze nastavu na hrvatskom jesu besplatni udžbenici, za što je danas ključna potpora Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, ali i drugih dobrotvora, poput posljednjih godina *Rotary kluba* iz Osijeka. Također, još od 2010. godine roditelji prvašića dobivaju od HNV-a bon u vrijednosti od 10.000 dinara za kupnju školskog pribora, a u suradnji sa subotičkom lokalnom samoupravom izravno materijalno pomažemo organizirani prijevoz djece iz drugih dijelova grada u škole u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku. Djeca nižih razreda koja slušaju nastavu na hrvatskom u cijeloj Vojvodini dobivaju prigodne darove za Uskrs i svetog Nikolu.

U kojoj je fazi izrada Strategije informiranja na hrvatskom jeziku?

Na žalost, za razliku od Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku i Strategije kulture Hrvata u Republici Srbiji, nismo uspjeli realizirati zacrtane ciljeve izrade dvije preostale strategije. Nacr

Strategije informiranja na hrvatskom jeziku bio je na javnoj raspravi ove godine, ali se, među ostalim, i zbog potrebe usuglašavanja ovoga akta sa Strategijom razvoja sustava javnog informiranja u Republici Srbiji, koja još nije usvojena, naša Strategija nije našla pred vijećnicima. To će biti svakako prioritarna zadaća sljedećeg saziva Vijeća, uz izradu Strategije službene uporabe hrvatskoga jezika.

HR HNV podupire i rad hrvatskih kulturnih udruga. Zbog čega je to važno?

Prije svega, podsjetio bih da od 2011. godine HNV izdvaja 10% iz svojega proračuna za rad hrvatskih udruga temeljem javnoga natječaja, pa je tako i ove godine. Kada HNV daje prijedloge za raspodjelu sredstava na natječajima koje raspisuju državna tijela, to uvijek čini imajući u vidu cjelinu, kako sredstava dobivenih po drugim natječajima, tako i kvalitetu i tradicionalnost projekata. No, pomoć hrvatskim udrugama svakako ne bi bila ni izbliza učinkovita bez tijesne suradnje HNV-a i Zavoda za kulturu vođanskih Hrvata. Hrvatske udruge su iznimno bitan segment očuvanja hrvatske kulture i jezika, napose tradicijske, ali i drugih oblika, te njihovim izravnim pomaganjem ili u suradnji s drugim subjektima u zajednici pokazujemo da HNV nije svrha samome sebi već smo u funkciji svih subjekata našeg manjinskog života.

HR Ima li postignuća i u području službene uporabe materinskog jezika?

U ovome segmentu naše su mogućnosti skromne, težište rada trebalo bi biti na upoznavanju pripadnika hrvatske manjine s dobrom pravnom regulativom u ovome pogledu, da oni u kontaktu s državnim tijelima inzistiraju na zakonskim pravima, npr. da traže dvojezične dokumente, da im u dokumentima i ispravama ime bude ispisano na hrvatskom jeziku i pismu, da državna tijela dosljedno primjenjuju propise o službenoj uporabi manjinskih jezika i pisama itd. Ovdje smo u sličnoj poziciji s drugim manjinskim zajednicama, čak i po nekim zajedničkim negativnim primjerima, kakav je uklanjanje hrvatskoga naziva Bajmak na ulazu u ovo mjesto, što je bio slučaj i s natpisima i na drugim manjinskim jezicima u Vojvodini. Dakle, imamo zadovoljavajući pravni okvir, ali je potrebno raditi na njegovoj provedbi – s jedne strane jačati inici-

jative pripadnika manjine za korištenjem ovoga prava, a s druge strane, inzistirati na punoj provedbi ovih propisa od strane svih državnih tijela gdje je hrvatski jezik u službenoj uporabi.

HR U kojoj je fazi uređenje i stavljanje u funkciju rodne kuće bana Jelačića u Petrovaradinu?

Polovicom listopada 2017. Vlada Republike Srbije je, nakon javne objave predsjednika Vučića, uplatila namjensku dotaciju na račun HNV-a za otkup glavnog prizemnog prostora i uličnog katnog stana u rodnoj kući bana Jelačića te uređenje prostora. Međutim, kada smo nakon toga pristupili sklapanju ugovora, predstavnici vlasnika prizemnog prostora su, pozivajući se na promijenjeno stanje na tržištu nekretnina, povišili prodajnu cijenu. Zato smo morali tražiti suglasnost Vlade Srbije za sklapanje ugovora pod novim uvjetima, a do pozitivnog rješenja došlo je nakon posjeta predsjednika Vučića Republici Hrvatskoj 12. veljače 2018., poslije kojeg je Vlada Srbije uplatila dodatni iznos za otkup. Nakon što smo ponovno počeli dogovarati uvjete kupoprodaje, rečeno nam je da se u jednoj prostoriji nalaze stvari **Ivana Karačića** i udruge **Franjo Štefanović** čiji je predsjednik, i da on odbija iseliti stvari i vratiti ključeve. Zbog toga smo ugovorili da se prodavatelju isplati samo dio cijene prilikom ovjere kupoprodajnog ugovora, a da će HNV stupiti u posjed nekretnine tek nakon što prodavatelj isprazni cijelu nekretninu, kada će prodavatelju biti isplaćen preostali dio cijene. Prodavatelj je zatim pokrenuo sudski postupak radi iseljenja, a u međuvremenu je HNV kupio i drugi objekt – katni stan i stupio u posjed. Međutim, cijeli projekt uređenja i stavljanja u funkciju rodne kuće bana Jelačića sada stoji i čeka završetak sudskog postupka.

HR Izbori za novi saziv HNV-a ubrzo slijede. Hoćete li ponovno biti nositelj izborne liste? Hoće li tu listu podržati DSHV?

Da. Vjerujem da iskustvo koje sam stekao u prošla dva mandata te ostvareni rezultati jesu osnova za pozitivan odgovor na Vaše pitanje. Vijeću DSHV-a uputio sam kandidaturu 13. srpnja 2018. i očekujem potporu da poput 2010. i 2014. godine, skupa s hrvatskim udrugama, ostvarimo uvjerljiv izborni uspjeh.

Najava resornog ministra Branka Ružića

Izbori će biti raspisani sredinom mjeseca

Ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu **Branko Ružić** potvrdio je da će izbori za vijeća nacionalnih manjina biti raspisani za 4. studeni, prenosi *Fonet*. Izbori će biti raspisani sredinom mjeseca, dodao je on. Tim povodom, pripadnici nacionalnih manjina pozvani su upisati se u posebne biračke popise. Trinaest posto populacije Srbije čine pripadnici nacionalnih manjina, što je rijetkost u zemljama regije, a čime se Srbija ponosi, rekao je Ružić.

»Mi tu tradiciju baštinimo i u mnogim stavkama smo i iznad europskih standarda kada je riječ o pripadnicima nacionalnih manjina«, naveo je ministar.

Početkom studenoga bit će biran novi saziv 21 vijeća nacionalnih manjina, a hoće li biti utemeljeno i 22. vijeće ovisi od broja pripadnika ruske nacionalne manjine.

Zakoni preciziraju nadležnosti nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i stupanj bavljenja politikom. Ipak, postavlja se pitanje hoće li kampanja ponegdje podsjećati na one stranačke.

»Kampanje će biti kao i za svake druge izbore, ali treba imati u vidu djelokrug rada vijeća. Vijeća za nacionalne manjine su za-

dužena baviti se kulturom, obrazovanjem i medijima na jezicima nacionalnih manjina a ne politikom«, rekao je Ružić.

H. R.

Ćirina škula u Radanovcu

Trag o nekadašnjem nazivu stare škole u Radanovcu nalazi se u lejtopisu Predškolske ustanove *Naša radost* iz 1979. godine, gdje je zabilježen podatak o preuzimanju prostora *Ćirine škole* za potrebe obdaništa. Stari objekt od opeke iz vremena salaških škola i dalje čvrsto stoji i desetljećima se koristi za dnevno zbrinjavanje djece predškolskog uzrasta. Tu je i ured Mjesne zajednice, a u pomoćnoj zgradi u dvorištu su ambulanta i pošta. Ova lokacija je ujedno mali centar Radanovca, jer su tu, na ulici, ispred stare škole, autobusno stajalište i oglasna ploča. Objekt se nalazi u najdužoj Ulici vijenca bratstva i jedinstva, iz koje se granaju Voćarska, Vrtna, Palmina, Ulica borova i Veljka Petrovića.

Stari naziv škole danas je zaboravljen i ne koristi se, ali ime Radanovac Ćiro upisano je i na popisu 63 škole iz 1921. godine, u kojem postoje još dva podatka: ima jednu učionicu i potrebno je 8 hvata ogrjeva za grijanje (*Ex Pannonia*, broj 8 iz 2004. godine). Podrijetlo naziva ove škole djelomično otkriva karta Subotice i okolice iz 1929. godine, gdje je u Radanovcu ubilježen lokalni toponim Ćirina čoša, na prostoru gdje se, među ostalim, nalazi i objekt nekadašnje školske zgrade, a danas obdaništa.

Obnova i Sokrat

Nedavno su u prijestolnici naše lijepe domovine, nakon dugotrajne rekonstrukcije, ponovno otvorena ulazna vrata i za posjetitelje, u dvjema značajnim kulturnim institucijama. Riječ je o Narodnom muzeju Srbije i o Muzeju suvremene umjetnosti. Obije one su bile zatvorene za posjetitelje petnaest dugih godina. Ako sad proteklo vrijeme računamo unazad, stižemo do kobnog doba za Republiku Srbiju, do godine 2003. Te godine u ožujku je ubijen premijer Vlade **Zoran Đinđić**. Iste godine, nakon izvanrednih parlamentarnih izbora, njegov nasljednik postaje **Vojislav Koštunica**, koji je funkciju

ćem muzeju Srbije. Malo sam se bio iznenadio kada sam vidio umjetnički, grafičko-slikarski dio stalne postavke, koja mi se činila prilično skromna. Mislim da je bilo političke mudrosti i pameti, da se zbirka **Vinka Perčića** danas nalazi u našem gradu, gdje je bilo predviđeno da bude, imali bismo jednu od najjačih galerija u Srbiji, ali su nadvladale iracionalne emocije; po mom saznanju tadašnji tajnik gradske organizacije KPJ-a izjavio je »da neće neki ustaša imati galeriju u Subotici«. Poslije četrdesetak godina teško je ustanoviti što je istina, a što urbani mit. Činjenica da je **Mimar** muzej vrlo posjećena galerija u Zagrebu i da je »Perčićeva zbirka« bila i na inozemnoj turneji. Mi smo je vidjeli u Pečuhu 1989. godine. U holu prizemlja Narodnog muzeja vidio sam i nekoliko kazališnih predstava. Najupečatljivija mi je bila monodrama u izvođenju za mene najboljeg srpskog glumca **Ljube Tadića** *Obrana Sokratova i smrt*. Tada, kao i danas, na prizemlju je izložena antička zbirka, skulpture, torzoi, biste itd., savršen ambijent za jednu sjajnu predstavu. Obnova Narodnog muzeja tjerala me da na internetu ponovo pogledam, naravno samo snimku, te kultne predstave.

Kako bijaše na početku

premijera obnašao do 2008. godine. Najvjerojatnije, srozavanje dvije značajne institucije počelo je ranije, u doba kada »službeno nismo vodili rat«, a de facto svi resursi države su bili koncentrirani na ostvarenje jednog davnog regionalnog teritorijalnog projekta, koji se nije ostvario. U ta smutna vremena, od zvaničnika malo je tko mislio o neakvim prašnjavim muzejima, pa bio to i Narodni muzej Srbije. Uz ime tadašnjeg najčešće »neobaviještenog« premijera za mene osobno se vezuju dva značajna događaja. Prvi se tiče našeg grada. Njegova Vlada je dala novce da se zgrada najstarijeg kazališta u zemlji sruši, skoro do temelja. Rekonstrukcija i dogradnja traje od 2007. godine, nešto više od jedanaest godina. Svakako, nagradno pitanje je: ako je rekonstrukcija (ne i dogradnja) tako važne institucije trajala 15 godina, koliko će trajati izgradnja jednog ipak provincijskog kazališta? Drugo: čime je nas zadužio ovaj pravni ekspert i premijer? Novim i do današnjeg dana važećim Ustavom Srbije. Naravno, to nije samo njegovo pojedinačno djelo, mogli bismo to kvalificirati kao »udruženo zajedničko djelo« nekoliko tada vladajućih stranaka. Ono što se tada skuhalo i danas je vruća tema, vidimo i slušamo iz dana u dan. No, da se mi vratimo Narodnom muzeju u Beogradu, njegovoj obnovi i **Sokratu**.

Kulturna predstava

Dok sam još studirao, bio sam nekoliko puta u toj instituciji. Prvo: iz prirodne znatiželje da vidim što se čuva i izlaže u najve-

Originalna drama postavljena je na scenu Jugoslovenskog dramskog pozorišta još davne 1968. godine. Snimka TV verzije na *yutubeu* postavljena je prije godinu dana. Ono što je iznenađujuće – ta drama je i danas vruće aktualna. Tvorcima predstave koristili su originalna filozofska djela samog Sokrata i njegovog učenika **Platona**. Drama je bila toliko uspješna da ju je pogledao i tadašnji predsjednik **Josip Broz Tito** sa suprugom **Jovankom**. Radnja je podijeljena na četiri dijela – iznošenje optužbe, Sokratov govor u svoju obranu, govor poslije osude: smrt, i kao završnica njegovo obrazloženje zašto ne želi pobjeći, mada su ga prijatelji na to nagovarali. Osnovne optužbe koje su iznosili tri atenska građanina su bile: ne vjeruje u bogove u koje vjeruje država (tada demokratska), umije lošu stvar praviti boljom i kvari mladež. Pravi konceptijski proces. Danas bi rekli: da ne vjeruje u vladajuću ideologiju koju nam serviraju svakodnevno. Kao drugo, veliki je propagandist, jer loše stvari prikazuje boljim i na koncu omladinu kvari »ideološkom drogom«. Primjera radi, stalno iznoseći povijesne neistine ili poluistine, te zaslužuje smrt. Sokrat u svojoj obrani kaže: »Najpraznoglaviji su oni koji su na glasu – državnici« i još jedna misao izrečena na koncu: »Bez pouzdanih partijskih drugova, pisanog prava i morala, teško onom koji ljude želi naučiti brže nego što oni sami mogu«. Interesantni su i komentari, vjerojatno mlađih gledatelja: »Tri loša ubiše Miloša; Druže Sokrate...uvijek bilo i bit će tako«, ili: »Ovdašnja srpska vlast nikad ovo neće prikazati nigdje«. Osim na *netu*. Zato, ako imate *net*, umjesto glupih turskih serija, posvetite jedan sat Sokratu. Ne plašite se njegove filozofije. I danas je aktualna i poučna.

Za osam dana bit će godinu dana kako je Služba za energetiku i promet obavijestila Subotičane da će od 19. kolovoza do 31. prosinca 2017. biti zatvoren promet u Ulici Subote Vrlića zbog, kako je u priopćenju navedeno, »izgradnje stambeno-poslovnog objekta«. Nije tada u priopćenju, kako smo već pisali, navedeno niti tko radi niti što gradi niti bilo što drugo što bi upućivalo na to stoji li iza izgradnje nepoznatog objekta interes lokalne vlasti, privatne tvrtke ili obostrani?

To sramežljivo priopćenje sljedeće će nedjelje obilježiti prvi rođendan, a građani Subotice ni danas pojma nemaju kako će izgledati fantomski objekt čije se konture naziru iza ograde na mjestu nekadašnje pivnice *Rog*, jer investitor (*DG Company*, za neupućene) na mjestu gradnje nije postavio ploču o tome tko je, što, pošto i dokle gradi, pri čemu je sve to promaklo i građevinskoj inspekciji koja ili tuda ne prolazi ili takvu vrstu (zakonske) obavijesti ne smatra bitnom da bi dala nalog za obustavu gradnje, ili pak rušenja započete građevine. Stvar s misterioznim objektom na uglu ulica Dimitrija Tucovića i Subote Vrlića utoliko je gora jer se pokazalo da – osim evidentnih problema s dioptrijom kompletne postave građevinske inspekcije – i gradska Služba za energetiku i promet boluje od demencije: od 31. prosinca 2017. prošlo je više od sedam mjeseci, a promet na relaciji Subote Vrlića gore – Subote Vrlića dolje i dalje je zatvoren kako ne bi remetio promet koji se odvija u dvorištu privatnog investitora.

Virusom 3 N (»ne znam, ne radim, jer ne smijem«), a koji u sebe uključuje čitav spektar potencijalnih bolesti, zaražene su i ostale strukture lokalne vlasti. Za razliku od gradske Službe za energetiku i promet nedementni čitatelj sjetit će se recimo da je nakon poduže prepiske na relaciji Ja – Komunalna inspekcija (Gradska

kuća), koja se odvijala skoro dva mjeseca prošloga ljeta, iz potonje jedva iščupan odgovor da je investitor prošle godine iznikle zgrade pored Gimnazije u Ulici Sándora Petőfija protuzakonito iščupao tri stabla gelegunje, te da će za to biti primjereno kažnjen u iznosu od pet do dvadeset tisuća dinara (ovisno o tomu je li fizička ili pravna osoba) i da će (za opomenu drugima kako prolaze nevaljalci, prim. a.) o svom trošku morati zasaditi nova stabla. Rezultat svega i više je nego jadan (bar za potpisnika ovog teksta): javnosti je nepoznato je li gradski proračun prošle godine bio bogatiji za nula, pet ili dvadeset tisuća dinara na ime naplaćene mandatne kazne *DG Companyju* za kog se utvrdilo da krši zakon i čini štetu tako što uništava prirodu, ali se svatko svakodnevno može uvjeriti u to da na mjestu počupanih drva nema novih zasada.

A kada smo već kod tog simpatičnog objekta pored Gimnazije (koji je također nesmetano nastajao na sličan način kao i ovaj u *Borovo sokaku*), prisjetimo se još jednog simpatičnog događaja: niti Služba za energetiku i promet, niti komunalna ili već neka druga inspekcija, niti gradonačelnik **Bogdan Laban** nisu dali odgovor na pitanje koliko je Javno komunalno poduzeće *Parking* oštećeno zbog zatvaranja prometa u Ulici Sándora Petőfija godinu i pol dana, koliko je *DG Companyju* trebalo da na javnoj površini obavi svoje privatne poslove. Očekivanja da će se tim povodom očitovati sam oštećeni, *Parking* dakle, još su i gora od virusa 3 N, jer je suština cijele priče sadržana u jednostavnoj definiciji: pravi se lud da ne bi ispao budala. Po nepisanom pravilu kod nas za prvo si nagrađen, a za drugo – nagrđen.

Z. R.

Središnja proslava - Dužijanca 2018.

10. kolovoza – Projekcija dokumentarnog filma *Dužijanca* – 17.30, Velika vijećnica Gradske kuće u Subotici

– Otvorenje izložbe radova od slame nastalih na XXXIII. Sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu – 19 sati, vestibil Gradske kuće, Subotica

– *Tamburaška večer*, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratioca bandaša i bandašice, dodjela nagrada nagrađenim aranžerima izloga, nastup tamburaških sastava i koncert Subotičkog tamburaškog orkestra – 20 sati, gradski trg Subotica – Izložba rukotvorina – tijekom sva tri dana, gradski trg u Subotici

11. kolovoza – *Svečana Večernja* – 18 sati, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića – 19.30 sati park ispred Gradske kuće, Subotica
Skupština risara i folklorna večer – prikaz risarske pogodbe i nastup folklornih ansambala iz Slovenije, Mađarske, Hrvatske i Vojvodine – 20 sati, gradski trg, Subotica

12. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance 2018.*

8.45 sati – blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice iz crkve sv. Roka u Subotici

9 do 9.45 – povorka kreće od crkve sv. Roka i ide do katedrale sv. Terezije Avilske

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici predvodit će subotički biskup mons. dr. **Ivan Pénez**

12 sati – Svečana povorka kroz grad kreće od katedrale i ide sve do Gradskoga trga u Subotici, gdje će ovogodišnji bandaš i bandašica predati kruha gradonačelniku Subotice **Bogdanu Labanu**

19 sati – posjet grobu **Blaška Rajića**, Kersko groblje, Subotica

20 sati – *Bandašicino kolo*, gradski trg, Subotica

Kako je najavljeno na konferenciji za medije, u subotu 11. kolovoza iz tiska će izaći VII. *Revija Dužijanca*, koja će se moći kupiti po cijeni od 300 dinara.

Ž. V.

Subotička premijera dokumentarca o *Dužijanci*

Dokumentarni film *Dužijanca*, u režiji **Branka Ištvančića**, nastao u produkciji Hrvatske radiotelevizije, bit će premijerno prikazan danas (petak, 10. kolovoza) u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 17.30 sati. Ulaz je besplatan, a organizatori premijere su UBH *Dužijanca*, Udruga Artizana i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Film u trajanju

55 minuta donosi priču o nastanku *Dužijance*, njenom razvitku, opstanku i organiziranju kao obiteljske proslave i kao javne crkvene i gradske manifestacije. Uz Ištvančića, scenarij potpisuje i **Aleksej Pavlovsky**, koji je ujedno i urednik filma.

Ovaj je dokumentarni film sniman tijekom 2017. godine. Ekipa HRT-a boravila je u Subotici i snimala događaje vezane za *Dužijancu*, od Blagoslova žita, *Takmičenja risara* i središnje proslave manifestacije.

»Za bačke Hrvate Bunjevce dužijanca, žetvena svečanost, ima veliku važnost, gotovo i veću od same žetve i njezina uroda. I

druga bunjevačka mjesta u Bačkoj imaju svoje, lokalne dužijance, no ipak, najsvečanija je ona koja se uoči blagdana Gospojine, Velike Gospe, sredinom kolovoza, održava u Subotici. U filmu o dužijanci upoznat ćete već 50 godina postojeće natjecanje risara, kosaca žita, kao i njegovog učestalog pobjednika, prema kojem je na središnjem trgu u Subotici

napravljen i spomenik. Vidjet ćemo i kakve su sve obveze tijekom prošlosti imale središnje osobe ove priredbe – bandašice i bandaši – a kakve imaju danas, te što im znače njihove uloge», navodi se u najavi filma.

Dužijanca će imati i svoju zagrebačku premijeru, 17. kolovoza, u kino dvorani Muzeja suvremene umjetnosti s početkom u 20 sati. Inače, film se, podijeljen u dva dijela, premijerno prikazuje na HRT-u. Nakon toga, bit će trajno smješten i dostupan u odjeljku Videoteka na internetskoj platformi HRTi (www.hrti.hrt.hr).

D. B. P.

Proглаšeni najbolji aranžeri izloga

Za *Dužijancu* u Subotici običaj je aranžiranja izloga u duhu žetvenih svečanosti. Ove godine u natjecateljskom dijelu ukrašeno je devet izloga, a tročlani žiri, u sastavu **Aleksandra Prčić**, predsjednica, te članice **Jozefina Skenderović** i **Marica Stantić** odabrao je tri najbolja aranžamana.

Prvo mjesto pripalo je **Ivanu Stipiću**, **Heleni Štrbo**, **Vesni Čović** i **Ivanki Čović**, a tema izloga je *Priprava kruva za Dužijancu*. Izlog se nalazi u knjižari *Školska knjiga*. Drugo mjesto pripalo je obitelji **Slavice** i **Franje Skenderović** s temom *Slaganje štafira*, i nalazi se u butiku *Veruška*, dok je treće mjesto pripalo **Mariini Ivanković Radaković** i **Emini Kujundžić**, za čiji je izlog kruh ispekla **Jadranka Horvatski**, a izlog se nalazi u butiku *Mondo*.

Aranžmani u izlozima mogu se pogledati još nekoliko dana, do 14. kolovoza, a nagrade će najboljim aranžerima bit će dodijeljene večeras (petak, 10. kolovoza) na *Tamburaškoj večeri* na središnjem gradskom trgu.

Ž. V.

Dužijanca 1968.

Svečana povorka

Zacijelo su kad su **Matija Poljaković** i **Balint Vujkov** pripremali scenografiju za povorku *Dužijance* 1968. godine imali »ispred sebe«, u mislima, povorku koja je bila organizirana 1936., u spomen na 250 godina dolaska Bunjevaca u ove krajeve. Nakon jednog od najtežih poljoprivrednih poslova – prikuplja-

nja žetve, koju je trebalo obaviti u što kraćem roku, prišlo se i zahvali Bogu za obilan rod i osiguran kruh za sljedeću godinu. Organizacijski odbor za *Dužijancu* okupio je i staro i mlado za ovu priredbu. *Dužijanca* se manifestirala svečanom povorkom koja je bila posvećena ogromnom trudu vrijednih i umornih risara za obavljanje žetvu. Sve je obavljano u veselju i razdraganosti, zaboravljajući na brigu i velike napore u žetvi.

Agilni članovi Organizacijskog odbora, na čelu s **Markom Peićem**, uz svesrdnu pomoć predsjednika Skupštine grada **Károlya Bagija** te **Antuna Milodanovića Dele**, **Antuna Kopilovića Šogora**, uspješno su organizirali manifestaciju uz pomoć direktora poduzeća koji su za izvođenje ove grandiozne zamisli osigurali punu podršku. Skupština općine, *Agrokombinat*, *Aurometal*, *Birografika*, *Gorenje Sever*, *Nova brazda*, 29. novembar, *Pionir*, *Fidelinka*, *Ravnica*, *Palić-ugostiteljsko poduzeće*, *Subotičke novine*, *Zorka*, *Zajednica kulture* i drugi (oko 65 poduzeća) obilno su svojim sredstvima pomogli ovu manifestaciju.

Okupljanje sudionika manifestacije je bilo na subotičkom Hipodromu odakle je krenula povorka na čelu s barjaktarom i stigla je na glavni trg, gdje je bila postavljena svečana tribina Kazališta, a salaš ispred Gradske knjižnice, gdje se odvija scenografija predaje kruha od novog žita predsjedniku Skupštine općine. Domaćini salaša su bili **Geza Kopunović** i **Katarina Kaća Bačlija**. Bandaš i bandašica su bili **Grgo Kujundžić** i **Marija Dulić**. Barjaktar ispred velike povorke je bio **Antun Mukić**. U svečanoj povorci je sudjelovalo više od 1.300 sudionika, a povorkom je rukovođila ekipa od tridesetak ljudi. Povorku je pratilo građanstvo duž cijelog Somborskog puta, ponegdje i po njih šestero-sedmero u špaliru. Kada je barjaktar na čelu povorke stigao na glavni trg, kraj povorke je tek polazio s Hipodroma.

Ljudevit Vujković Lamić

Slike su iz bogate zbirke Grge Bačlije i Ljudevita Vujkovića Lamića

Širom Vojvodine

YU Peace kamp u Monoštoru

Nama treba mir

***Vukovar, Tuzla, Srebrenica, Donji
Vakuf /Uskoplje i Sombor gradovi su
iz kojih je 25 mladih tjedan dana u
kampu Crvenog križa u Monoštoru
učilo kako graditi mir i toleranciju***

Više od 25.000 sudionika, 25 godina, pet gradova i tri države – to je Mirovni kamp koji svake godine okuplja mlade iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije kako bi im pomogao prevladati teško naslijeđe rata i nacionalizma na prostorima nekadašnje zajedničke države. A ova mirovna priča počela je prije 25 godina kada je Komitet za ljudska prava i demokraciju iz Kölna počeo pružati potporu organiziranju mirovnih kampova. Prvotna ideja je bila da se mladima iz ratom zahvaćenih područja osigura da barem 12 dana u godini imaju tri obroka dnevno i siguran san. Kako se mijenjala politička slika i situacija tako je ovaj mirovni kamp dobio svoje drugačije obličje i postao je mjesto okupljanja mladih koji žele graditi mir i prijateljstvo u područjima u kojima je nekada bjesnio rat i koja i danas nose teret ratne prošlosti.

»Osim kampa u Splitu koji je organiziran za mlade sudionike, ove godine mirovni kamp organizirali smo i u Monoštoru. To su već stariji sudionici, a tijekom šestodnevnog rada učili smo kako raditi na izgradnji mira i kako te ideje mira širiti dalje u svojim sredinama. Važno je na tome raditi i danas, jer još uvijek ima onih koji zagovaraju i propagiraju sukobe«, kaže Somborka **Jelena Štulić**, organizatorica kampa YU Peace.

A sredine iz kojih su došli i u koje su se vratili sudionici kampa su Vukovar, Srebrenica, Tuzla, Donji Vakuf-Uskoplje i Sombor.

Otklon od predrasuda

Vukovar, grad simbol stradanja, Donji Vakuf/Uskoplje i danas podijeljeni grad koji čak ima i dva imena, Srebrenica, grad u kome je ispisana jedna od najmračnijih stranica novije europske povijesti, gradovi su u kojima odrastaju mladi ljudi koji trebaju graditi neke nove odnose. U tome se moraju izboriti s pre-

drasudama, aktuelnom politikom, medijima, obiteljima. Mogu li oni to?

»Ideja je da mladima pokažemo da rat nikome nije donio ništa dobro, da im pomognemo da oni takve greške ne prave u budućnosti. Na žalost, još uvijek mnogo mladih ima predrasude, ali to je utjecaj što medija, što sredine, što njihovih vršnjaka. Naravno da ima i onih drugih i da nije njih ne bi bilo ni ovih kampova«, kaže **Vlasta Marković** iz Tuzle, koja na ovim mirovnim kampovima sudjeluje deset godina.

Danas je u ulozi jedne od voditeljica.

»Jedna od djevojaka iz kampa rekla je da joj je ovaj mirovni kamp promijenio način razmišljanja. I to je ta najvažnija stvar ovakvog okupljanja mladih. Ja sama nisam imale neke predrasude o drugima kada sam kretala u svoj prvi kamp. Vjerojatno je to utjecaj moje majke koja radi u nevladinom sektoru. Volim reći da se mi u Srebrenici svi volimo i nitko nema novca i meni je važno kada negdje odem da se čuje da mi stvarno normalno živimo i svi se želimo družiti sa svima«, kaže voditeljica kampa iz Srebrenice **Nina Gagić**.

Svijet mijenjamo od sebe

A da ipak tinja neka nova nada svjedoči i **Avdo Zec** iz Donjeg Vakufa/Uskoplja.

Tjedan u Somboru

Stranci

»Prvi puta sudionik mirovnog kampa bio sam prije deset godina i kada usporedim taj svoj prvi kamp i ove posljednje godine, rekao bih da je situacija ipak drugačija. Ovdje pokušavamo stvoriti što više zajednicu koji će, kada se vrate u svoju zajednicu, polako mijenjati njenu sliku. Ovaj projekt daje jako puno. Možda ovi mladi odmah nisu toga ni svjesni, ali kada se vrate u svoje sredine uvide koliko im je ovaj projekt dao, koliko ih je promijenio. Uvijek trebamo početi od sebe, jer kako mijenjati svijet ako ne promijenimo sebe«, kaže on.

»Svi mi dolazimo iz zatvorenih sredina i svi prvi puta dolazimo s predrasudama. Tek kada sretnemo i upoznamo nove ljude vidimo da mi nismo različiti, a upravo te različitosti ono su čemu se još uvijek daje pozornost u medijima. Mene osobno ovi kampovi su mnogo promijenili. Pomogli su mi da prevladam svoje predrasude prema ljudima druge nacionalnosti, vjere. Nadam se da ću ja i ostali mladi iz Vukovara koji razmišljaju kao ja takvo razmišljanje uspjeti prenijeti i svojim vršnjacima u našem gradu. Da prevladamo tu zatvorenost. Drago mi

je i što ima ljudi koji se druže, ne stavljajući u prvi plan nacionalnost. Mislim da se polako sve vraća na staro, mada će uvijek biti pojedinaca koji će se potruditi da takvih skladnih odnosa ne bude«, kaže **Biljana Erceg** iz Vukovara.

Prvi puta sudionik mirovnog kampa bio je **Hamed Suljić** iz Srebrenice. Kaže, kada je čuo za kamp i njegovu misiju nije dvojio prijaviti se ili ne, a dvojbu nisu imali ni njegovi roditelji.

»Zajedništvo je nešto što želim. Mi mladi jesmo ta nada za bolje sutra, jer tog 'bolje sutra' bez mladih nema. Stari samo pričaju o prošlosti, jednostavno neki žive u 90-im. Ali njihovo je prošlo i za svoju budućnost moramo se mi boriti. Osobno, družim se sa svima i zapravo živim onako kako nas uče u ovom kampu. Kada se vratim u svoje mjesto, potruditi ću se da utječem i na svoje vršnjake da počnu razmišljati na drugačiji način«, kaže Suljić.

Nakon šestodnevno kampa ovi mladi ljudi vratili su se u Vukovar, Tuzlu, Srebrenicu, Donji Vakuf/Uskoplje s voljom i željom da upravo oni grade novi i drugačiji svijet. Bez rata.

Z. Vasiljević

Da odlaze mladi i stari, pojedinci i obitelji i tko mora i onaj kome baš i nije nužda i nije više vijest. Umjesto vijesti postala je to naša svakodnevica. A kakva je ona možda ponajbolje ilustrira jedan naslov koji sam pročitala (doduše, u novinama koje se tiskaju u Hrvatskoj), a taj naslov doslovce glasi »Odlaze ljudi, ne zato što nema novca, već zato što nema nade«. I sve je rečeno. U ovih nekoliko riječi.

I zato me iznenađuju ljudi koji su za mjesto svog života odabrali ono odakle mi bježimo. A među tim odabranim mjestima za život je i Sombor u kome se skućilo dvadesetak stranaca. Kažu, na duže vrijeme. Tako je vođen ljubavlju svoje supruge Somborac postao jedan **Carlos** iz Brazila, i to poslije života i rada na nekoliko kontinenata. Kaže, Sombor mu je baš grad po mjeri. Tih, miran, a lijep. S američkog kontinenta, ali onog njegovog sjevernog dijela, u Sombor je zapucala i jedna građanka Indiane. Sin i unuk koji žive u Somboru bili su dovoljan razlog da **Catherine** američki način života, u kome se, kako kaže, može kupiti sve, zamijeni mjestom gdje umjesto toga imaš drage i srdačne ljude. Skućila se u Somboru i jedna **Eleonora** iz Italije. Kaže, prosto se zaljubila u ovu zemlju, naučila jezik, spakirala kofere i promijenila adresu. A koliko se ovdje »primila« govori i to što je pokrenula blog ne bi li i drugim ljudima otkrila skrivene čari njenog novog kraja. Svi oni reći će da su oduševljeni Somborom, time što sve mogu uraditi pješačeći, što su ljudi prema njima uvijek srdačni, što je sve nekako usporeno i lagano. I sigurno.

Gledamo li mi sada na iste stvari nekim drugačijim očima? Jer nešto tu ne štima. Nama se ogadilo sve. To-liko da ni obiteljski korijeni nisu dovoljno jaki da nas zadrže ovdje, a onda neki se ljudi, koji su na ovu bačku ravnici pali iz tko zna kojih krajeva svijeta, ushićeno raduju svemu onome što vide.

A možda to i ne treba čuditi. Koliko puta smo i sami na nekom putovanju maštali kako bi baš taj grad bio idealno mjesto za nas, kako bismo tu bili sretni i ispunjeni. I rekla bih ipak nema to toliko veze s tim gdje smo već da smo. Da smo negdje izvan sebe, izvan onoga što jesmo, a ne želimo biti. Kao da to neko novo mjesto znači i neke nove i drugačije nas.

Z. V.

Tatjana Rigo, predsjednica Zavičajne udruge *Kukujevc*

Obnova crkve nam je od neprocjenjivog značaja

*Živimo u nadi da će uskoro početi obnova crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima, kada ćemo ponovno s radošću dolaziti u nju * Ratnih devedesetih godina ugledni ljudi u Kukujevcima bili su izloženi nasilju i zastrašivanju * Za ljude koji su živjeli u Kukujevcima nikada neće izbljedjeti sjećanja. Neki imaju gorka sjećanja, a neki se rado vraćaju u njega*

Koje su aktivnosti koje Vaša udruga organizira tijekom godine s ciljem očuvanja kulturnih vrijednosti i običaja Kukujevcana?

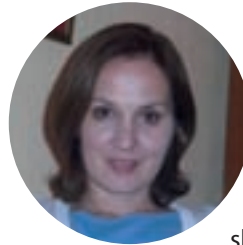
Zavičajna udruga *Kukujevci* je u protekloj godini vodila brojne aktivnosti na očuvanju veza sa starim krajem i sudjelovala u brojnim akcijama na očuvanju objekata koji simboliziraju život njihovih članova. U suradnji s vlč. **Nikicom Bošnjakovićem**, župnikom iz Šida koji pokriva i župu Kukujevci, članovi naše udruge su radnim akcijama i financijskom potporom pomogli obnavljanje kapelice Majke Božje u polju u Kukujevcima. Uz prigodan program, kapelicu je posvetio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović** 8. rujna 2017. godine. Misnom slavlju su prisustvovali brojni Kukujevcani i njihovi prijatelji. Nastavljeni su poslovi na uređenju i održavanju katoličkog groblja u Kukujevcima. Prikupljenim sredstvima napravljena je ograda i obnovljen križ na ulazu u groblje. Također, članovi naše udruge su se uključili u realiziranje velikog projekta crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima, (spomenik kulture u Republici Srbiji od velikog značaja). Na sastanku u Osijeku članovi udruge su bili informirani o planiranim projektima i radovima od strane vlč. Bošnjakovića u kojima bi trebala sudjelovati i Vlada Srbije.

Kakva vam je suradnja s drugim udrugama protjeranih Hrvata u Hrvatskoj i izvan nje, kao i s drugim udrugama u Vojvodini?

Zavičajna udruga *Kukujevci* sa sjedištem u Višnjercu u Hrvatskoj, osnovana je 1998. godine, s ciljem povezivanja bivših mještana Kukujevaca, ili su na neki drugi način vezani za Kukujevce, a koji imaju želju održati i njegovati tradiciju i kulturne vrijednosti i običaja Kukujevaca i Srijema. Organiziranjem kulturnih, zabavnih, sportsko-rekreativnih i drugih aktivnosti, radom na očuvanju nošnji i folklora iz starog zavičaja te održavanjem veza s raseljenim mještanima Kukujevaca i svima onima koji su na bilo koji način vezani s tim mjestom te s drugim zavičajnim udrugama, žele očuvati uspomene na svoj rodni kraj. Također, svojim djelovanjem i donacijama žele očuvati i sanirati važne objekte u svojim Kukujevcima. Udruga danas broji 580 članova. Na čelu udruge je **Tatjana Rigo**, Kukujevcanka koja danas živi i radi u Osijeku. S njom smo razgovarali o djelovanju i radu ove udruge.

Tjedan u Srijemu

Dobar program, ali manja posjećenost

Oni Srijemci koji svoj godišnji odmor ne provode na nekom od ljetovališta tijekom ovih vrelj ljetnih dana imaju priliku uživati u kulturnim programima koji se organiziraju u pojedinim gradovima u Srijemu, a u sklopu manifestacije *Kulturno ljeto*.

Tako je u Šidu 27. srpnja službeno otvorena ova tradicionalna manifestacija koncertom muzičke grupe *Ničim izazvan*. Svakoga dana na ljetnoj bini smjenjuju se rock, pop i pjevači narodne muzike, a nisu zapostavljeni ni najmlađi sugrađani za koje su rezervirani dani tijekom kojih ih zabavljaju mađioničari, žongleri, klovnovi. Osim koncerata, i ove godine bit će održana i tradicionalna *Šidska fijakerijada*, potom *Dani vina*, u okviru kojih svoja vina predstavljaju vinari iz šidske općine. Jedan od dana ove manifestacije je i *Etno dan* kada će se široj javnosti svojim rukotvorinama, plesom i pjesmom predstaviti predstavnici svih naroda koji žive na području ove općine. *Kulturno ljeto 2018.* otvoreno je i u Rumi. Program je nešto drugačije koncipiran i podijeljen je na kazališni, s predstavama za odrasle i djecu, zatim na likovni, filmski i muzički program. U Indji je početak srpnja bio u znaku devetnaestog *Sce-na festa 2018.* u okviru kojeg je za posjetitelje pripremljen bogat kulturno-umjetnički i muzički program. A Srijemska Mitrovica će ove godine biti domaćinom 15. Međunarodnog festivala folklor *Srem folk festa*, kada će se na Žitnom trgu predstaviti članovi folklor-nih ansambala iz čak 13 zemalja svijeta. Tih dana, od 11. do 14. kolovoza, još više ožive ulice grada na Savi, a Srijemsku Mitrovicu posjete mnogobrojni posjetitelji kako iz grada tako iz okolice, kako bi podržali sudionike festivala i kako bi uživali u predstavljanju njihovih različitih tradicija. Sve u svemu, Srijemci mogu biti zadovoljni programima koji su iz godine u godinu sve sadržajni i bolji. Ono što se može primijetiti jest manja posjećenost nego što je to bilo nekih prethodnih godina (barem kada je Šid u pitanju). Je li zbog nedovoljne zainteresiranosti, nedostatka volje i želje ili zbog toga što je veliki broj stanovnika ove općine napustio svoj grad i otišao u neka druga mjesta u potrazi za boljim životom, ne znam. Samo znam da su ulice centra grada vidljivo praznije nego što su bile nekad, unatoč raznovrsnoj muzici i dobroj atmosferi na Trgu kulture.

S. D.

Zajednica protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu je uporište nama malim zajednicama. Tako da djelujemo i unutar ZPHSBiB, te sam na posljednjoj sjednici skupštine u Zagrebu izabrana za dopredsjednicu zajednice, a **Jelena Dodig** iz naše udruge je izabrana za predsjednicu skupštine ZPHSBiB. Kao članica delegacije ZPHSBiB Jelena Dodig je 7. studenog 2017. godine bila u posjetu kod predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović**. Tom prigodom su upoznali predsjednicu s neriješenim problemima protjeranih Hrvata, a uručena je i zamolba za pomoć oko obnove crkve u Kukujevcima.

Jeste li zadovoljni suradnjom krovnih institucija Hrvata u Srbiji (s Hrvatskim nacionalnim vijećem, Zavodom za kulturu vođa-an-skih Hrvata...)?

Najviše se zalaže vlč. Bošnjaković oko suradnje s hrvatskim institucijama u Srbiji, te preko njega imamo pozitivne odgovore.

Kako danas žive Kukujevcani u Hrvatskoj? Jesu li izbljeldjela sjećanja na njihovo rodno mjesto?

Za ljude koji su nekada živjeli u Kukujevcima nikada neće izbljeldjeti sjećanja. Neki imaju gorka sjećanja, a neki se rado vraćaju u ta vremena. Na pitanje kako danas žive u Hrvatskoj, ne mogu odgovoriti za druge. Ali u svoje i u ime nekih ljudi koje dobro poznajem, mogu reći da žive dosta dobro. Srijemci su radišni i dobri ljudi. Stoga, gdje god dođu, svojom dobrotom i radišnošću će postići mnogo.

Protjerivanje, zastrašivanje, nasilje, pa čak i ubojstva doživjeli su Kukujevcani ratnih devedesetih godina. Kako se oni danas nose s tim?

Ratnih devedesetih godina ugledni ljudi u Kukujevcima (**Mirko Jurčević, Milan Bičanić, Ilija Tomić i Milan Cindrić**), koji su radili na poslovima od posebnog interesa, bili su izloženi nasilju i zastrašivanju kao i 50-ak pretučenih mještana, o čemu svjedoče i pisani i video dokazi. Nije sve stalo samo na zastrašivanje, nažalost neki mještani su i ubijeni (obitelj **Oskomić**, obitelj **Matijević** i **Živko Litrić**), što ostavlja gorak trag i ogorčenje na bližnjima, gore navedenih. Vrijeme je prošlo, ali mnogi se nisu oporavili do današnjeg dana.

Kako danas, nakon 27 godina, gledate na manjinsku zajednicu Hrvata i na ostvarivanje njihovih prava u Srbiji?

Ne pratim to toliko da mogu javno izaći s odgovorom. Mogu samo reći na osnovu onoga što čujem da nije baš sjajno.

Članovi Vaše udruge svesrdno pomažu župi Šid. Jedna od vaših vrijednih donacija je i obnova zavjetne kapele Majke Božje u polju. Postoje nagovještaji da će uskoro početi obnova crkve u Kukujevcima. Od kolikog značaja bi to bilo za vas?

Crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima je crkva od velikog značaja u Srbiji i samo kao takva bi bila šteta da ostane devastirana i zapuštena. Za protjerane Kukujevcane bi puno značilo njeno obnavljanje, jer ta crkva predstavlja njih i njihov nekadašnji život. Njena obnova bi nam bila od neprocjenjivog značaja. U njoj je nas većina krštena, pričešćena, krizmana. U njoj smo se zavjetovali na vječnu ljubav. Živimo u nadi da će uskoro početi obnova crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima i da ćemo s radošću ponovno dolaziti u nju.

Kakav je danas osjećaj vratiti se u rodni kraj?

Često posjećujem rodni kraj, jer tu su ostatci moje prošlosti. Tu su sahranjeni moji najmiliji koje rado obilazim. Također, u Srbiji imam puno prijatelja koje rado posjećujem. Iako smo raseljeni, trudimo se očuvati naše običaje, kao i veze sa zavičajem. Smisao života je i druženje i treba ga što kvalitetnije provoditi, ali isto tako i očuvati uspomene i veze s rodnim krajem i tu ljubav prema njemu prenijeti i na mlađe naraštaje.

Suzana Darabašić

Ovi naši, somborski salaši (I.)

Salaši koji to više nisu

Da je netko prije stoljeća ili čak pol stoljeća pitao za salaše uz cestu Sombor – Beždan svi bi rekli: da, to su salaši Hrvata Bunjevaca. Da netko danas postavi to isto pitanje, odgovor bi bio posve drugačiji: da, to je tamo gdje Arapi kupuju salaše. A između ta dva posve drugačija odgovora stalo je nekoliko stoljeća povijesti ovih salaša. Od pustare Šivolja do današnjeg Beždanskog puta na kome onih tipičnih salaša više skoro i da nema. A salaši zvani Beždanski put jedno su od 15 somborskih salaških naselja. Ti salaši danas su urbana cjelina razvučena

 Dom kulture

 Beždanski put danas

Stoljetna povijest

Na prostoru gdje je danas Beždanski put nekada je bila pustara Šivolja. Prvi popis iz 1759. godine pokazuje da su tu živjele srpske obitelji, među kojima i **Jerković** i **Vujković** koje tu i danas žive i obitelji Hrvata Bunjevaca **Grabin** i **Zetović**, kojih više u tim salašima nema. Krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća tu su živjele obitelji Hrvata Bunjevaca **Beretić**, **Budimčević**, **Dorotić**, **Kekezović**, **Parčetić**... Stoljeće kasnije popis bunjevačkih obitelji nešto je duži – **Altinger**, **Astaloš**, **Čvardić**, **Delija**, **Džinić**, **Đurković**, **Firanj**, **Lišćević**, **Lukić**, **Mormer**, **Ostrogonac**, **Paštrović**, **Paudić**, **Pekanović**, **Petreš**, **Peštalić**,

Probojčević, **Radoš**, **Raič**, **Sekereš**, **Trnko**, **Šimon**, **Švraka**... ali i nekoliko srpskih obitelji. Većina pobrojanih obitelji i dalje živi na ovim salašima. Početkom prošlog stoljeća Beždanski salaši zvali su se po prezimenima ili nadimcima obitelji, pa su tako na Beždanskom putu bili Dorotići, Vujkovići, Jerkovići, **Rčkovi**, **Mala Pešta**, **Lisci**, **Šamići**, **Dabukovi**. U to vrijeme na Beždanskom putu kaštele su imali i bogati Somborci **Bek**, **Bakrak** i **Veseloški**. Stariji se sjećaju poslijeratnih godina kada je rušen Bakrakov kaštel, a opeka i drugi materijal korišteni su za gradnju Doma kulture. Taj Dom kulture desetljećima je bio centralno mjesto ovih salašara. Tu je radio dućan, stanica za otkup miljeke,

nekoliko kilometara duž državne ceste Sombor – Beždan. Tako je danas, a nekada su bili rasuti u ataru, sve dok sa salaša polako nisu počeli seliti, kako sami kažu, »iz blata na asfalt«. No, bez obzira na to jesu li rasuti u nepreglednim njivama ili ušoreni duž ceste bili su to nekada salaši naseljeni uglavnom obiteljima Hrvata Bunjevaca, uz nekoliko obitelji Srba starosjedilaca. No, slika se počela mijenjati 90-ih godina prošlog stoljeća kada su se na te salaše počeli naseljavati ljudi s prostora Hrvatske, ponajviše Baranje i Bosne i Hercegovine. Pa i posljednjih nekoliko godina kada su baš na Beždanskom putu salaše počeli kupovati ljudi iz arapskih zemalja.

Gavranova čarda na Bezdanskom putu

kavana, organizirale se igranke, pripremale kazališne predstave, prikazivali filmovi. Onda su prvo iz Doma kulture otišli filmovi, zatim su salašari batalili glumu, pa odustali od igranki. Istrajale su kavana i dućan, ali ne dugo, pa je Dom kulture, iako prije nekoliko godina temeljito obnovljen, prazan i zakatančen, a na nekoliko puta ponovljen oglas za njegov zakup nitko se nije javio.

Crkva i kavane

Cestu su salaši dobili krajem 60-ih godina, struja je stigla ranije, telefoni tek 80-ih. Naravno, sve to u stoljeću iza nas. Te 60-te, 70-te, pa i 80-te bile su godine kada su salašari masovno bježali iz blata. Rušili su se stari salaši, a od materijala koji se dao iskoristiti zidali novi na asfaltu, ne od blata već opeke. Bilo je lakše asfaltom doći do grada i tržnice gdje se prodavalo ono što se proizvelo na salašima vrijednih domaćina, bilo je lakše živjeti na

salašima sa strujom, djeci je bila bliža škola... I tako se popunjavala cesta između Sombora i Bezdana na kojoj je do masovnog izlaska salašara na asfalt bilo tek nekoliko salaša međusobno udaljenih i po kilometar. I bez obzira selili se na asfalt ili istrajavali u ataru, salašari su se godinama bavili samo poljoprivredom. Rijetka su bila djeca koja su nastavljala školovanje i oni koji su uposlenje potražili u nekom poduzeću ili kakvoj drugoj službi. I oni koji su radili najviše su bili traktoristi u zadruzi, ali bila su to vremena kada se moglo živjeti od dvije-tri krave u staji i nešto malo zemlje. A đaka je bilo, nije da nije. Ne tako davno, prije četiri-pet desetljeća, škola je radila i u dvije smjene, ali se u nju uglavnom išlo samo onoliko koliko se mora.

Nema više škole, Doma kulture, ali vjernika još ima. A imaju ovi salašari i svoju crkvu. Za to su se ponajviše sami potrudili. Od njihove želje iskazane župniku **Ivanu Jurigi**, pa do završetka i posvećenja crkve sv. Nikole Tavelića trebale su samo tri godine. Toliko je bilo potrebno da se osigura plac i novac za gradnju. Darovatelji su bili sami salašari, a prije svih **Aranka i Pera Gromilović** koji su darivali plac na asfaltu na kome je izgrađena crkva.

Voljeli su salašari svratiti i u kavanu, duž puta Sombor – Bezdani bilo ih je šest, a gosti u njima sa sviju strana. Često su se zatvarale u svitanje, a često su među posljednjim gostima bili salašarski bečari. Nije trebalo puno, već isto jutro kod predaje mlijeka ili kod kruha u dućanu, da se dozna čiji je to deran ili ne daj Bože čovik u *Đermu*, *Pingvinu* ili *Odiseji* u prilično veselom stanju dočeko prve pijetlove. Tako je bilo nekada, a danas niti ima kavana, niti onih nekadašnjih bečara što su znali i piti i momčiti se.

Z. Vasiljević

■ Beč, ali mali i...

Uneposrednoj blizini Bezdanskog puta, odmah preko pruge Sombor – Apatin, ili kako lokalni mještani kažu Strilića, je Mali Beč. Jedna od legendi kaže da je taj dio salaša ime dobio jer se baš tu 1697. godine ulogorila vojska **Eugena Savojskog** u svom pohodu na Turke. Mjesto je bilo idealno, jer je u blizini bila Mostonga pa je bilo vode za napajanje konja, a i grad je bio blizu što je bilo važno za opskrbu vojske. Autor knjige *Iz povijesti Sombora* **Đorđe Antić** ipak navodi pretpostavku da je taj dio naziv Mali Beč dobio, jer se tu tijekom kolonizacije Nijemaca nalazila karantena. No, bez obzira na to što taj dio sada već urbanih salaša i danas zovu Mali Beč, ulica se službeno zove Vlaha Bukovca. Tu danas žive obitelji **Krajniger**, **Firanj**, **Bošnjak**, **Ferenčević**, **Pelajić**...

■ ...Mala Pešta

U blizini Bezdanskog puta su i salaši Mala Pešta. I dok će vam svi na pitanje otkud Mali Beč bez razmišljanja odmah spomenuti Eugena Savojskog, s Malom Peštom ići će malo teže, jer ne postoji čak ni legenda o imenu ovih salaša. A oni su negdje na četvrtom kilometru od Sombora prema Bezdanu, pa onda desno još oko dva-tri kilometra u ataru. Danas ih je živućih desetak. U toliko salaša još ima živih duša, pa i djece. Do prije dvadesetak godina živjeti u tim salašima značilo je probijati se kroz blato do ceste. Onda se salašarima osmjehnula sreća, jer je jedan lokalni moćnik tu kupio salaš i prirodno poželio da se do svog salaša može stići suh i kada zaredaju jesenske kiše. Tako je do Male Pešte stigao i asfalt. Prije nekoliko godina obradovala ih je još jedna asfaltirana cesta, pa sada mogu birati – hoće li do varoši Bezdanskim putem ili asfaltiranom atarskom lenijom. Žive u tim salašima obitelji **Petreš**, **Mormer**, **Dorotić**, **Beretić**, **Parčetić**, **Pavić** i **Delija**. Službena adresa ovih salaša je, ne Mala Pešta, već Bezdanski put.

Đir Mediteranom Olivere Skoko

NOVI SAD – U okviru novosadskog *Ljeta na trgu galerija* nedavno je upriličeno predavanje povjesničarke umjetnosti i spisateljice **Olivere Skoko** naslovljeno *Jedan mediteranski đir*. Za potrebe pisanja svoj

ja dva romana Skoko je, naime, boravila u gradovima u Boki kotorskoj, Dalmaciji i na hrvatskim otocima, u kojima je smještena radnja ovih romana.

»Pokušala sam novosadskoj publici predstaviti svoj osobni osvrt i doživljaj Mediterana koji je inspiriran mojim putovanjima. Iz njega su se rodila dva romana. Prvi roman *Perast – Amsterdam* objavljen je 2004. i tu je Mediteran tek nagoviješten

upravo kroz priču o samom gradu Perastu. U romanu *Korčulanski đir*, objavljenom 2015. godine, svoju ljubav prema Perastu i Boki kotorskoj nadogradila sam osvrtom na otok Korčulu. Njih je objedinio lik **Tripa Kokolje**, jednog od najznačajnijih baroknih slikara na tom području. Rođen je u Perastu 1661. godine i tu je ostavio svoj najznačajniji rad oslikavši crkvu Gospe od Škrpjela, koja se nalazi na otočiću ispred Perasta. Posljednje godine svoga života on provodi na Korčuli, gdje odlazi na poziv biskupa **Marina Draga** kako bi oslikao svod crkve Svih svetih. Na Korčuli je i umro 1713. godine i sahranjen. Njegov korčulanski period je znatno slabije obrađen i poznat u povijesti umjetnosti, što me je zaintrigiralo da krenem njegovim putovima, prvo u rodnom Perastu a onda i na Korčuli«, kaže Skoko.

Predavanje je održano u sklopu izložbe *Mediteran u djelima iz kolekcije Pavla Beljanskog*.

M. T.

će zabavljati sastavi *Ad Libitum* i *Trilogy*. Tijekom dana u centru sela bit će postavljeni štandovi s domaćim i proizvodima starih zanata, a u svim lokalima bit će služena tradicionalna monoštorska jela. Jedna od dimenzija festivala je i promoviranje i razvoj ekološke svijesti, s posebnim akcentom na očuvanje i zaštitu životnog okoliša. Organizatori festivala su MZ Monoštor, UG *Bodrog* i UG *Podunav*, a festival se održava uz potporu Grada Sombora i AP Vojvodine.

D. B. P.

Srem folk fest u Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Na Žitnom trgu u Srijemskoj Mitrovici će od 11. do 14. kolovoza biti održan Međunarodni festival folkloru *Srem folk fest*. Ove godine festival se održava petnaesti put i okupit će do sada najveći broj sudionika. Dio svoje folklorne tradicije predstaviti će 20 folklornih skupina iz 13 zemalja: Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Grčke, Hrvatske, Italije, Kolumbije, Kostarike, Makedonije, Poljske, Rumunjske, Rusije i Srbije. Organizator festivala je Centar za kulturu *Sirmiumart*, a glavni pokrovitelj manifestacije je Grad Srijemska Mitrovica.

S. D.

NNŠ: Poziv za dječje pisce

NOVI SAD – Novosadska novinarska škola (NNŠ) raspisala je poziv za autore koji pišu priče za djecu na jezicima nacionalnih manjina – hrvatskom, romskom, slovačkom i mađarskom – da pošalju svoje radove. Riječ je o nastavku projekta *Kovčežić* u okviru kojeg se snima serijal audio priča za djecu na jezicima nacionalnih manjina. Radove dužine od 500 do 1200 riječi (word) treba poslati na adresu valentina@novinarska-skola.org.rs. Odabrane priče će biti snimljene u audio formu, prevedene i na druge manjinske jezike i emitirane na internetskoj stranici Novosadske novinarske škole. Detaljnije informacije iz poziva možete pogledati na internetskoj stranici Škole – www.novinarska-skola.org.rs.

D. B. P.

Galerijski dan posvećen Dubrovniku

NOVI SAD – U okviru *Ljeta na Trgu galerija* u Novom Sadu i tematske postavke *Mediteran u djelima iz kolekcije Pavla Beljanskog*, u četvrtak, 23. kolovoza dan je posvećen Hrvatskoj. Predavanje o umjetničkoj sceni u Dubrovniku između dva svjetska rata održat će povjesničar umjetnosti **Ivan Viđen**, u Spomen-zbirci *Pavla Beljanskog* (Novi Sad, Trg galerija 2) u 19.30 sati. Uz osvrt na umjetnike čija su djela nastala u Dubrovniku i okolici, a koja se nalaze u ovoj postavci, Viđen će posebno govoriti o krugu umjetnika oko **Koste Strajnića**, dubrovačkog povjesničara umjetnosti, konzervatora i mecene.

M. T.

Bodrog fest u Monoštoru

MONOŠTOR – *Bodrog fest* 2018. održava se danas i sutra – 10. i 11. kolovoza u Monoštoru. Danas (petak, 10. kolovoza) bit će organiziran *Bodroški kotlić* – natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša, uz glazbu tamburaškog ansambla *Još ovu noć* iz Novog Sada i grupe *Fish vibe* iz Apatina.

Sutra (subota, 11. kolovoza) program počinje u 10 sati sadržajima namijenjenim djeci, a nakon toga slijede izložbe fotografija i slika, fujakerijada, kulturno-umjetnički programi, nastupi zborova i solista u mjesnoj crkvi... Na koncertu od 20 sati goste

Članovi HKD-a *Šid* na povratku s festivala u Bitoli doživjeli ozbiljnu prometnu nezgodu

Sretni što su ostali živi

Članovi HKD-a *Šid* su od 28. srpnja do 1. kolovoza sudjelovali na 48. Republičkom festivalu narodnih pjesama i igara *Ilindenski denovi* u makedonskom gradu Bitoli. Oni su nastupili uz folklorne ansamble iz Makedonije, Hrvatske, Poljske, Španjolske, Sjevernog Cipra i Srbije. Vraćajući se s gostovanja 31. srpnja, članovima hrvatske udruge iz Šida u Grdeličkoj klisuri, u blizini Predejeva, dogodila se prometna nesreća u kojoj su neki od njih zadobili teže, a neki lakše ozljede, udarce i ogrebotine. Kako smo pisali u prošlom broju tjednika, njih petoro je nakon nesreće zadržano u leskovačkoj bolnici, ali su nakon nekoliko dana i oni pušteni kući na oporavak. Putovanje u Makedoniju, kažu, neće zaboraviti. Na prvom mjestu zbog prelijepih dojmova s gostovanja na kojima su imali priliku predstaviti dio svoje tradicije i kulture i sklopiti brojna prijateljstva. Putovanje neće zaboraviti niti zbog

Lijepa iskustva s gostovanja iz Makedonije ima i voditeljica folklorne sekcije **Helena Čanji-Uram**, koja je u nesreći, nažalost, zadobila teže tjelesne ozljede.

»Domaćini su nas jako lijepo ugostili i imali smo se priliku upoznati s tradicijom i kulturom naroda iz različitih država svijeta i sklopiti prijateljstva s njima. Također, posjetili smo i prelijep grad Ohrid odakle nosimo lijepa sjećanja. Velika nam je čast što smo sudjelovali na manifestaciji koja je međunarodnog karaktera i koja je na tako visokoj razini«, kaže Čanji-Uram.

»Čuo sam pucanje bankine«

Ispunjeni lijepim dojmovima, 31. srpnja krenuli su kući i u Grdeličkoj klisuri doživjeli prometnu nezgodu. Prilikom prevrtanja autobusa, svi putnici, njih 34, zadobili su tjelesne ozljede, ali na svu sreću nitko od njih nije životno ugrožen.

»U djeliću sekunde čuo sam pucanje i zvečanje metalne bankine, a zatim je uslijedilo prevrtanje. U trenutku nesreće zavladała je vrisak i panika i mnogi su bili u stanju šoka. Pokušao sam ustati i kada sam vidio da mogu stajati, uzeo sam čekić i počeo razbijati prozor kako bismo mogli izaći van. U isto vrijeme je i jedan od naših mlađih članova **Milan Pupiće** počeo razbijati drugi prozor, nakon čega smo počeli izvlačiti ozlijeđene. Priskočili su nam u pomoć i ostali koji su se našli na cesti i počeli prihvaćati naše članove. Najviše sam se plašio da ne dođe do eksplozije autobusa i sada mogu reći da smo sretni što smo svi živi«, kaže Pavlović.

prometne nesreće koja im se dogodila prilikom povratka kući, koju su, kako kažu, preživjeli »zahvaljujući dragom Bogu«.

Uzvratni posjet

Putovanje HKD-a *Šid* u Bitolu predstavljalo je uzvratni posjet. Na prošlogodišnjem *Šidskom kulturnom ljetu* udruga iz Šida ugostila je folklorni ansambl *Pletenka* iz Bitole. Nakon toga im je od Hrvatskog kulturnog centra **Marko Marulić** iz Makedonije, čiji je predsjednik počasni konzul **Branko Maretić**, upućen poziv za gostovanje na ovogodišnjoj manifestaciji *Ilindenski denovi*. Šidanima je bila velika čast što su imali mogućnost sudjelovati na tom međunarodnom festivalu.

»Tijekom četiri dana gostovanja imali smo tri nastupa. Folklorni ansambl se predstavio s dvije koreografije, a svoje umijeće predstavili su i naši tamburaši. Prvog dana organiziran je defile svih sudionika kroz grad i mogu kazati kako je vladala velika zainteresiranost, kako posjetitelja tako i sudionika za naše nošnje i našu tradiciju«, kaže član HKD-a *Šid* **Josip Pavlović**.

Ozlijeđeni se oporavljaju

Ubrzo nakon nesreće pristigla su i kola hitne pomoći, koja su prevozila najprije teže ozlijeđene a potom i ostale putnike u leskovačku bolnicu.

»Svih 34 putnika, zajedno s vozačem autobusa, su preživjeli. Ja sam presretna zbog toga. Zahvalila bih se medicinskom osoblju u leskovačkoj bolnici koji su brzo došli i svima nam ukazali odgovarajuću pomoć. Osigurana nam je hrana i voda, kao i sanitetsko vozilo koje je pratilo autobus sve do Šida. Zahvaljujući pribranošći vozača, ali na prvom mjestu dragom Bogu, ostali smo svi živi«, kaže Čanji-Uram.

Svi ozlijeđeni članovi udruge iz Šida se oporavljaju. Neki od najavljenih koncerata u ovom mjesecu će zbog njihovog zdravstvenog stanja biti odgođeni. Unatoč svemu, oni ističu da će nakon oporavka ponovno krenuti s radom, kako bi se u skorije vrijeme mogli predstaviti na nekoj od manifestacija.

S. Darabašić

XXII. saziv Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* u Subotici

Plejada boja i stilova

Likovna kolonija *Bunarić* u Subotici održava se od 1996. godine u organizaciji Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Ove je godine održan njezin XXII. saziv koji je okupio osamnaestero slikara iz Srbije, Hrvatske, Mađarske i Bosne i Hercegovine, s kojima je skupa radilo i dvadesetak »domaćih« slikara, članova Likovnog odjela HKC-a.

Vidljivi rezultat njihova trodnevnog rada (od 4. do 6. kolovoza) je čak 80 slika, čitava plejada stilova i slikarskih tehnika – od realističnih do apstraktnih, od ulja na platnu do akvarela... Kako nije bilo zadane teme, motivi i teme nastalih djela su različiti, ali su dijelom vezani uz panonsko područje, a samim time i žetvu i ravničarski krajolik budući da se kolonija održava u sklopu programa subotičke žetvene svačanosti *Dužijance*.

Amateri i akademci

Predsjednik Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* **Željko Vidaković** izražava zadovoljstvo XXII. sazivom kolonije.

»Kolonija okuplja većinom amaterske slikare, ali je bilo i pet-šest akademskih slikara. Neki slikari su stvarali jedan, a većina dva rada. Smatramo da ima vrlo uspješnih slika nastalih na ovogodišnjem sazivu, iako će stručnjaci, akademski likovni umjetnici ili povjesničari umjetnosti tek kasnije dati svoje mišljenje o njima«, kaže Vidaković.

Kolonija je održana od 4. do 6. kolovoza, a slikari su, osim u sjedištu kolonije, u HKC-u *Bunjevačko kolo*, stvarali i u ambijentu marijanskog svetišta *Bunarić*, po kojem kolonija i nosi ime. Osim stvaranja i razmjene likovnih iskustava, svaka je kolonija, pa tako i ova, bila prilika za druženje, te u »slobodno vrijeme« i upoznavanje mjesta u kojem se boravi.

Likovna susretanja

Akademski slikar **Stjepan Albot** iz Novog Slankamena rado je viđen gost na bunaričkoj koloniji. »Ove sam godine naslikao dva rada. Jedna je slika tematski vezana za *Dužijancu*, naslikao

sam krstine, a druga je pejzaž koji sliči ovim krajevima. Moje slikarstvo je realistično. Slikari su po prirodi stvari pozitivni ljudi, pa je i naše druženje na kolonijama ugodno. Provodimo nekoliko dana zajedno, družimo se, upoznajemo... Neke sudionike već poznajem s ranijih saziva», kaže Albot.

Od gostiju iz inozemstva susreli smo **Zlatka Krstića** iz udruge amaterskih slikara *Likar* iz Osijeka. »Iz udruge *Likar* bilo nas je troje na ovoj koloniji, a uz nas, još dvoje slikara iz Hrvatske. Tu sam drugi puta, kolonija je dobro organizirana, dobri su do-

maćini. Rado se odazivam pozivima iz Subotice, ali i od drugih kolonija. Stvarao sam u tehnici akvarela, a uradio sam dvije slike s motivima središta grada Subotice«, kaže Krstić.

U sklopu kolonije održana je i »neformalna« pjesnička večer na kojoj su svoju poeziju kazivale sudionice kolonije – **Ljiljana Crnić, Divna Lulić Jovčić i Snežana Kujundžić**, te glazbena večer na kojoj je nastupio vokalni solist **Marko Križanović** u pratnji **Jovice Stojanovića**.

D. B. P.

Dužijanca u Mirgešu

Bogu najmilije – zahvaljivanje

Na plodovima zemlje zahvalili su se Bogu Mirgešani u nedjelju, 5. kolovoza, proslavljajući svoju *Dužijancu* u mjesnom Domu kulture u Mirgešu.

Misno slavlje predvodio je župnik crkve sv. apostola Petra i Pavla u Bajmaku **Zsolt Bende**, u zajedništvu s mjesnim župnikom **Franjom Ivankovićem**. Bende je u svojoj propovijedi, govoreći o smislu slavljenja žetve, rekao kako Isus u evanđelju govori da je za nas veoma bitno da znamo biti zahvalni, zahvaljivati Bogu.

A da bismo mu mogli zahvaliti, prvenstveno trebamo biti ponizni.

»Isus nam je otkrio što je Bogu najmilije, što mu je najdraže, a to je da smo zahvalni. Zato toliko godina možemo slaviti ovu *Dužijancu*, jer je njena suština ono što je Bogu najmilije – zahvaljivanje, da se znamo zahvaliti. To učimo i djecu, da slave *Dužijancu*, zato da bi i oni mogli biti zahvalni. Tako je i ova *Dužijanca* naša velika hvala Gospodinu za sve njegove darove.«

Voditelji žetvenog slavlja bili su mali bandaš **Stefan Tot** i mala bandašica **Matea Balaž** (već nekoliko godina u Mirgešu nema velikog bandaša i bandašice), a proslava je završena tradicionalnim *Bandašicinim kolom*.

I. P. S.

Zsolt Bende i Franjo Ivanković

Matea Balaž i Stefan Tot

Bog je onaj koji daruje

Euharistijskim slavljem, u nedjelju, 5. kolovoza, u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu proslavljena je ovogodišnja *Dužijanica*. Nositelji zahvale Bogu za kruh svagdašnji u Đurđinu su bandaš **Željko Ivković Ivandekić** i bandašica **Jelena Vidaković**, mali bandaš je **Petar Dulić**, a mala bandašica **Mila Stantić**.

Misno slavlje predvodio je preč. **Marijan Đukić**, župnik iz Kutjeva, uz koncelebraciju braće u svećeništvu, preč. **Željka Šipeka**, mons. dr. **Andrije Anišića**, te župnika domaćina vlč. **Dražena Dulića**. U prigodnoj homiliji preč. Đukić, koji je nekada bio župnik u Đurđinu, istaknuo je kako ljudi danas sve gledaju materijalistički, te da često zaboravljamo da je Bog onaj koji nam daruje sve što imamo. Podsjetio je nazočne da je Bog onaj koji daje sjemenu da klija, da iz njega izbija klas, te da klas do-

nosi mnogo zrnja. Potrebno je shvatiti da nam Bog i Njegova ljubav daruju sve što imamo, sve što posjedujemo. Istaknuo je kako ništa ne smijemo staviti između čovjeka i Boga, ni novac ni materijalne stvari, te je naveo primjere magneta i željeza, gdje ukoliko se nešto nađe između, te se dvije stvari neće privući. Isto je i s čovjekom i Bogom.

Mladi u narodnoj nošnji prinijeli su plodove zemlje, a bandaš i bandašica prinijeli su ovogodišnju *krunu Dužijance* u Đurđinu, sliku od slame koju je izradila **Marija Vidaković**, a na njoj je prikazano 5. Otajstvo svjetla.

U večernjim satima priređena je akademija, a nakon toga je uslijedilo tradicionalno *Bandašicino kolo*, u kom je nazočne zabavljao ansambl *Uspomene*.

Ž. V.

Knjiga **Miroslava Božina** *Salaši za Vas – turistički i gastronomski vodič*

Novi ritmovi salaškoga života

Vodič je namijenjen ljudima oko nas koji, traga-jući u užurbanosti života za ostacima želje za nečim drugim, slobodnim i divljim, koju su zatomili u sebi, upravo to nalaze na salašima

Delicije – i to kakve!

Autor dobro zna da ljubav na usta ulazi, pa, da bi osigurao da se posjetitelji salaša u njih (trajno, ako je moguće) zaljube, predstavlja delicije koje mame osjetilo okusa – i to kakve! Od dudo-vače do kevedinke, od *morčije* čorbe do *nasuva s krumpirom*, od *pivčijeg paprikaša* do *krumpirače*, ne bez *gomboca sa šljivama* i kuglofa. Za neke od njih predstavljeni su i recepti. Da bi se lju-bav učvrstila, tu je puno primamljujućih prilika za odmor, no isto tako i mala salaška škola neophodnosti za svakodnevni život za koje čak ni mi koji smo odrasli na selu (sramim se priznati) nika-da nismo čuli. Tu su i uvodi sociološko-artističkih naglasaka o gospodarskom značaju salaša, od vremena kada su bili presud-ni u poljoprivredi orijentiranoj Vojvodini do ovog, sadašnjeg, u kojem sjetno promatramo ruine većine ovih objekata zarasle u *dračove*, a hitamo u one predstavljene u *Vodiču*, spremnih (za tu priliku praznih) stomaka.

Sigurna budućnost

U suvremenom shvaćanju salaša razaznaje se propratni efekt listanja i čitanja ovoga vodiča, koji je meni najdojmljiviji: život gazde i gazdarice, uz dječurliju umusanu i u gaćama, te perad (u sličnom higijenskom statusu kao što je dječurlija), u svakod-nevnoj prašini, znoju i blatu, život vjere, rada i zahvalnosti sala-šara gotovo je sasvim zamro nakon mehanizacije poljoprivrede i njezinih propratnih efekata. Tih – pravih – salaša, toga njihova duha jednostavno više gotovo i da nema. Sadašnjim salašima zovemo, među ostalim, i turističko-gastronomске oaze i takvi-ma im se divimo. Ne bez razloga. Oni koji su imali želje, mudro-sti, kuraži i velike buđelare i pretvorili svoje ili kupljene salaše u mjesta koja privlače turiste udahnuli su im novi život koji, *Vo-dič* to pokazuje i dokumentira, ima sigurnu budućnost. Rečeno stihovima, turistički salaši više nisu oni iz **Zvonkove** »Ej, salaši na severu Bačke«, već mnogo više sliče onome iz **Čoline** »Jedne zime s Kristinom«.

Za nadati se je da će budućnost turističkih salaša biti ople-menjena mudrim strategijama razvitka »salaškoga« turizma, finansijskim potporama i isplaniranom promidžbom. Moderni salašari, čiji objekti su dobrim dijelom predstavljeni u ovom vo-diču, to su svakako zaslužili. Neka nas ovaj vodič zaista odvede na nepoznata mjesta, tu, na dohvat ruke, u kojima ćemo uživati. On ih je stvarno pun.

Marko Tucakov

Ne bi, sigurno, bilo kraja nabranju svega onoga što salaši predstavljani u ovom vodiču nude, a za čime život nas sretnika, koji smo imali privilegij omirisati, okusiti i nagle-dati se salašarskih blaga toliko vapi. Vodič *Salaši za Vas*, objavljen u nakladi novosadskog *Prometeja*, odmah to treba reći, napisan je s puno, skoro svim, ako ne i baš svim filigrantski obrađenim detaljima koji dočaravaju izuzetnost ovog ponosa ravnih nam krajolika. On je namijenjen, kako mi je to izričito rekao autor **Miroslav Božić**, turistički znalac i iskustvenjak, srednjedobnim ljudima oko nas koji, tragajući u užurbanosti života za ostacima želje za nečim drugim, slobodnim i divljim, koju su zatomili u sebi, upravo to nalaze na salašima. »Turistički«, kako ih autor na-ziva, salaši u Vojvodini, njih 65, poglavito oni u okolici Subotice, Novog Sada i Sombora (njih je najviše), to i nude.

Sveti Lovro, mučenik

Sveti Lovro, čiji blagdan slavimo danas, 10. kolovoza, bio je đakon Rimske Crkve. Mučeništvo je podnio za **Valerijanovu** progona u 3. stoljeću, četiri dana nakon pape **Siksta II.** i četiri rimska đakona. Grob mu se nalazi kraj Tiburtinske ceste, u Veranskom polju, a car **Konstantin Veliki** podigao je kraj njegova groba veliku baziliku. Štovanje mu se raširilo u Crkvi već od 4. stoljeća. Mnoge župne i filijalne crkve posvećene su svetom Lovri, mučeniku, te na njegov blagdan slave svoj crkveni god. U Rimu, gdje je bio i mučen, posvećena mu je bazilika San Lorenzo fuori le mura, a osim nje i šest drugih crkava. Sv. Lovro u Rimu naročito je štovan mučenik. Već tamo od V. stoljeća pa nadalje, a nadasve u srednjem vijeku, nije bilo biskupije niti grada koji ne bi imali bar jednu crkvu njemu u čast posvećenu. U Rimu je blagdan sv. Lovre po važnosti dolazio odmah poslije blagdana apostolskih prvaka **Petra i Pavla**. U Subotičkoj biskupiji ovaj svetac se osobito štuje u Sonti, gdje je mjesna crkva posvećena ovome mučeniku.

Lovro je bio učenik pape Siksta II., koji ga je zbog njegovih mladenačkih vrlina, a osobito nevinosti, ljubio kao što otac ljubi najboljega sina te ga je, unatoč mlađoj dobi, uvrstio u broj sedmorice uglednih rimskih đakona. Štoviše, stavio ga je kao protođakona svima na čelo. Iskazavši mu tako veliko povjerenje, Papa mu je prerekao da ga čeka teška borba za vjeru u Krista. A to je nešto što mlado idealno srce samo poželjeti može. Papa mu je doslovno rekao: »Mene Gospodin šteti jer sam slab starac, no tebi je odredio slavnu pobjedu«. Nakon tih utješnih i ohrabrujućih riječi Papa je rekao đakonu Lovri neka povjereno mu crkveno blago podijeli siromasima. On je to poslušao te pošao u **Hipolitovu** kuću, u kojoj je bila ubožnica za siromahe što ih je već prije pomagao. Sve im je podijelio. Stoga je mogao za vrijeme Valerijanovu progonstva, kad ga je sudac istražitelj upitao za blago Crkve, uprti prst u siromahe te reći: »Evo blaga Crkve!« Na to je bio mučen, izbičevan te spaljen. Mučeništvo se sv. Lovre prema pouzdanim pisanim izvorima zbilo 10. kolovoza 258., a on je zagovornik u bolima od opekline i križobolja.

Pripremila: Ž. V.

Svetkovina Velike Gospe

Velika Gospa je dan svetkovine Uznesenja **Blažene Djevice Marije** na nebo. Slavi se 15. kolovoza, te na ovu svetkovinu mnoštvo vjernika hodočasti u mnogobrojna Marijina svetišta diljem svijeta. Prema katoličkoj teologiji Marija je uznesena na nebo dušom i tijelom. Nauk o Marijinu uznesenju na nebo proglasio je papa **Pio XII.** 1. studenog 1950. Tome prethodi duga tradicija stara gotovo kao i samo kršćanstvo. Blagdan se slavi u velikom broju država, ponajviše u Europi i Južnoj Americi. Održavaju se procesije i festivali. Anglikanci i luterani slave blagdan, ali bez službenog spominjanja riječi »uznesenje«.

Velika Gospa je blagdan kad se katolički vjernici prisjećaju dogme svoje vjere: da je Blažena Djevica Marija dušom i tijelom po završetku svoga zemaljskog života uznesena u slavu neba u društvo sa svojim uskrnulim sinom **Isusom Kristom**. To je, kako vjeruju katolici, završnica njezina Bogu predanog života, vrhunac i cilj kojem je okrenuta svaka ljudska egzistencija. Vjernici Veliku Gospu najprije prepoznaju u poniznoj službenici koja je prihvatila Božji izazov i svoj je život uskladila s Božjom riječju: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!«

Ovim povodom vrijedno je spomenuti neka od brojnih svetišta Majke Božje širom svijeta: Svetište Majke Božje u Lourdesu (Francuska), u Fatimi (Portugal), u Czestochowi (Poljska), Loretu (Italija), Altöttingu (Njemačka) i u Guadalupeu (Meksiko). U Hrvatskoj je također puno marijanskih svetišta, a među najpoznatija spadaju: Svetište Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici, Svetište Majke Božje Trsatske na Trsatu, Svetište Gospe Sinjske u Sinju, Svetište Majke Božje Loretske u Arbanasima kod Zadra, Svetište Gospe od Zečeva u Ninu, Crkva Majke Božje Remetske u zagrebačkim Remetama, Svetište Majke Božje Aljmaške u Aljmašu. Važno je napomenuti i u Bosni i Hercegovini Svetište Gospe Olovske, Svetište Gospe od Kondžila u Komušini, Svetište Kraljice mira u Međugorju i Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Širokom Brijegu. U Vojvodini: Svetište Gospe od Suza na Bunariću u Subotici, Crne Gospe u Subotici i Svetište Gospe Tekijske u Petrovaradinu, zatim Gospa od Škrpjela u Boki kotorskoj i Svetište Gospe Letničke u Letnici na Kosovu.

Velika Gospa je zapovjedni blagdan, dok je u Hrvatskoj i neradni dan.

Priredila: Ž. V.

Proštenje sv. Roka

U župnoj crkvi sv. Roka u Subotici 16. kolovoza bit će slavljen proštenje. Od 9 do 17 sati bit će euharistijsko klanjanje u tišini. Molit će se za spas nerođene djece, za zadovoljštinu za grijeh pobačaja, za duševni mir roditelja i medicinskog osoblja. U 17.30 sati je svečana sveta misa proštenja, a tijekom mise bit će blagoslov trudnica. Obitelji koje očekuju dijete i žele blagoslov mogu se prijaviti na broj telefona: 024/ 554-896.

Liturgijska slavlja na Bunariću

15. kolovoza – Velika Gospa, sveta misa (dvojezična) u 18 sati
 22. kolovoza – Blažena Djevica Marija Kraljica, sveta misa u 18 sati
 23. kolovoza – Trodnevnica – klanjanje u 19 sati
 24. kolovoza – Trodnevnica – križni put u 19 sati
 25. kolovoza – Trodnevnica – bdijenje u 19 sati
 26. kolovoza – **Proštenje:** 6.30 – sveta misa za hodočasnike pješake (dvojezična)
 8 sati – sveta misa na mađarskom jeziku
 10 sati – sveta misa na hrvatskom jeziku
 6 sati – sveta misa za bolesnike i djelatnice Caritasa (dvojezična)

U susret blagdanima

15. kolovoza – Uznesenje Blažene Djevice Marije – Velika Gospa
 16. kolovoza – Sveti Rok
 18. kolovoza – Jelena Križarica
 20. kolovoza – sv. Stjepan kralj
 23. kolovoza – Ruža Limska

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog je uvijek iznad ljudskih očekivanja

Mnogi Isusovi suvremenici su u nevjerici slušali njegove riječi i nisu mogli prihvatiti ono što je činio. Srca su im bila zatvorena njegovom Duhu, te na njega nisu gledali očima vjere, jer ono što je on naviještao zahtijevalo je više od samog slušanja. A vjere je kod mnogih manjkalo jer su potvrdu svega tražili u ljudskom razumu, Boga su htjeli smjestiti u ljudske kategorije i vizije. Budući da to nisu mogli, odbacili su ga. To se događa i danas. Čovjek robuje svojem razumu i ovozemaljskoj logici. Zatvara vrata vjeri i Božjem Duhu koji mu jedini mogu pomoći da se izdigne iz banalnosti ovoga svijeta i doživi Boga kao transcendentnog, kao onoga koji nadilazi sve i kojemu je sve moguće, koji se ne libi postati čovjek, a istovremeno ostaje onaj koji nas nadilazi. Otvorenost njegovu Duhu i srce puno vjere uvijek, pa i danas, jedini je način da prihvatimo i nasljedujemo ono što nam Isus govori.

Odbaciti ljudske predodžbe Boga

Ljudima je uvijek bilo teško prihvatiti Isusa i njegov govor, jer on iznosi istinu bez ustezanja, opominje, ali i hrabri, te uvijek nudi spasenje, ako se krene za njim i prihvati ono što naviješta. Tako on za sebe kaže: »Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek. Kruh koji ću ja dati tijelo je moje – za život svijeta« (Iv 6,51). Naravno da njegovim suvremenici nije bilo jednostavno shvatiti ovaj govor, jer nisu mogli pojmiti kako je to on kruh, kako je kruh njegovo tijelo i kako njega blagovati. To je i protivnicima kršćanstva u prvim stoljećima bila najteže shvatljiva istina zbog koje su na pogrešan način doživljavali kršćane te ih progonili.

I koliko god bilo teško razumjeti, istina je ta da kruh o kojem Isus govori jest njegovo tijelo, ono isto koje će biti uzdignuto na križ, a koje će učenici stoljećima blagovati za život vječni. To je nemoguće razumom dohvatiti i ljudskom logikom objasniti, to je nešto u što se mora vjerovati. A kako bismo mogli vjerovati moramo biti otvoreni za Božju drugačijost u odnosu na naše zamisli, kalupe, predodžbe. Isusovi suvremenici su imali određena očekivanja u odnosu na dolazak Mesije koja su zatvorila put prihvatanju Isusa kao Božjeg poslanika. Njegova skromnost, način djelovanja,

njegove riječi, sve je to bilo izvan onih okvira u koje je narod smjestio Mesiju. Pa su ga pokušavali uspoređivati s Mojsijem i prorocima, ali Isus je i od njih bio drugačiji. Ipak, najveća im je zapreka bila to što su poznavali njegove roditelje i rodbinu: »Nije li to Isus, sin Josipov? Ne poznajemo li mu oca i majku? Kako sada govori: „Sišao sam s neba?“« (Iv 6,42). Nisu bili spremni prihvatiti da se Mesija objavljuje u jednostavnosti svakodnevnog života, nisu bili spremni odbaciti svoje zamisli i uvidjeti da Bog među ljude dolazi kao običan čovjek, nečiji sin, prijatelj, rođak. Na kraju im je bilo lakše odbaciti Mesiju nego vlastita očekivanja, zbog kojih su zatvorili vrata vjeri i čudesnom Božjem djelovanju. Zato odbacimo sve naše pokušaje stavljanja Boga u kalupe ljudskih očekivanja, nego vjerom prihvaćajmo svu čudesnost njegovog djelovanja u najobičnijim stvarima.

Kruh života

Isus i danas svaki dan iz svete hostije progovara da je on kruh života i poziva nas na blagovanje toga kruha. Isusovim suvremenici bilo je teško shvatiti novost toga govora, a mi danas imamo drugi problem. Otkako znamo govori nam se da je Isus prisutan u svetoj hostiji, ali koliko razmišljamo o toj vjerskoj istini? Vjerujemo li zaista u to? Pristupamo li stvarno pričesti kao hrani za vječnost?

I mi danas Boga ukalupljujemo u svoje zamisli, očekujemo od njega djelovanje koje smatramo da je njega dostojno, a koje je usmjereno ispunjavanju naših želja i potreba, te zaboravljamo uzvišene načine djelovanja u kojima nam se očituje svaki dan. Euharistija je najuzvišeniji način Božjeg očitovanja i odgovor na stalno pitanje: »Gdje susresti Boga?«. Ona je mjesto susreta s Bogom i mjesto gdje se kršćanin snaži za život i djelovanje, za prihvaćanje nevolja, za mijenjanje sebe, za sve ono što kao kršćanin treba činiti. Euharistija je mjesto ispunjenja Kristovog obećanja da će svoje tijelo dati za hranu za život vječni. I uistinu: tko se hrani s euharistijskog stola Kristov je i živjet će u vijeke, ali i nahranit će se za sve što mu je potrebno u ovom svijetu. Krist će ga oboružati hrabrošću, ustrajnošću i vjerom da svijet vidi da tko jede od toga kruha pripada njemu.

Ana Piuković,
učenica srednje Muzičke škole Subotica

Umjetnička mladost

Sedamnaestogodišnja **Ana Piuković** učenica je srednje Muzičke škole u Subotici, gdje pohađa smjer *Muzički suradnik*. Odlična je učenica, i to ne samo odlična nego skroz odlična i to u srednjoj školi. Iz ovoga ste mogli shvatiti da kod Ane odgovornosti i radnih navika ne manjka. U rujnu Ana će krenuti u četvrti razred spomenute škole, a kako je rekla, nakon toga bi voljela upisati jednu od akademija u Novom Sadu, Muzičku ili Dramsku. Još u osnovnoj školi, koju je Ana pohađala na hrvatskom nastavnom jeziku (OŠ *Ivan Milutinović*), osim glazbe, javila se i želja za glumom, te ste ju mogli već više puta vidjeti i u raznim predstavama kao glumicu. Sebe u budućnosti vidi kao glumicu ili nastavnicu glazbene kulture, kao i drugih stručnih predmeta u okviru glazbe.

Iako Ana i nema puno slobodnog vremena, trudi se isplanirati ga što bolje. Kako nam je rekla, tijekom školske godine puno vremena posvećuje vježbanju određenih školskih predmeta, manje učenju. Ide na dramsku sekciju, a ponekad to budu i dvije uporedo, te svira u vokalno-instrumentalnom sastavu *Ritam vjere*.

Malo je danas mladih koji s tolikim žarom pričaju o svojoj obitelji. Ana živi u šestočlanoj obitelji, te ima stariju sestru **Mariju** i dva mlađa brata koji se zovu **Pavao** i **Roko**, a kako je rekla sve njih odgajaju i kroz život prate mama **Marina** i tata **Ivan**. Baš po uzoru na svoje roditelje, Ana bi jednoga dana voljela imati vlastitu obitelj, koja bi, barem po brojčanom stanju, ali i po brojnim drugim stvarima bila kao obitelj u kojoj odrasta.

Ani ni natjecanja nisu strana, te je još u osnovnoj školi išla na razna natjecanja. Ono koje je posebno istaknula jest natjecanje iz hrvatskog jezika. Osim nagrada i nezaboravnih ljetovanja, to natjecanje joj je, kako je rekla, pomoglo oko usavršavanja u pravopisu, jeziku i izražavanju za koje je sigurna da će joj služiti u životu. U srednjoj školi se natjecala u kategoriji teorije muzike i solfeđa.

Kada od slobodnog vremena ugrabi još koji trenutak, Ana čita te joj je omiljena knjiga *Kraj zime*, koju je napisao **Žan Klod Murleva**, voli pogledati i dobar film, neke i više puta.

Kako je Ana pojasnila, u životu ju ispunjava rad s djecom, gluma, sviranje klavira i flaute, druženje s prijateljima, kuhanje... Ispunjava ju kad može nekome pomoći, a isto tako voli i kad nekome može prenijeti emociju, atmosferu, a najviše poruku kroz neko umjetničko djelo, predstavu ili glazbu.

Ž. V.

Pronatalitetna (ne)briga

Ovih dana po medijima i društvenim mrežama puno se govori o tome kako je Pokrajinska vlada obustavila isplatu novčane pomoći obiteljima s troje djece. Da odmah na početku pojasnimo, roditelji s četvero djece od Pokrajine nisu niti dobijali ništa, a oni koji imaju peto, šesto i svako sljedeće ne dobijaju niti od Pokrajine niti od Republike.

Kako je pisao novosadski portal 021, nakon što je Republika donijela Zakon o financijskoj podršci obiteljima s djecom, koji je stupio na snagu 1. srpnja, Pokrajina je odlučila ukinuti finansijsku pomoć za treće dijete majkama u Vojvodini, koja je iznosila 12.000 dinara na mjesečnom nivou i isplaćivala se tijekom prve dvije godine djetetovog života. Pokrajina je s ovom mjerom počela 2013. godine, a ova promjena, koja je mnoge roditelje pogodila, je donesena na sjednici Pokrajinske vlade 18. srpnja i važi do prosinca 2020. godine. Na ovoj sjednici je spomenuto i to da lokalne samouprave koje su u mogućnosti mogu same donositi odluku hoće li pomoći obiteljima s troje i više djece.

Po novome, za prvo dijete majke će dobijati 100.000 dinara jednokratno, za drugo 10.000 dinara mjesečno tijekom dvije godine, za treće 12.000 dinara mjesečno tijekom 10 godina i za četvrto 18.000 dinara narednih 10 godina, ukoliko se ponovno nešto ne ukine, pa zakon ne prestane važiti.

Sve ovo kada se pročita zvuči jako lijepo, osim ako se vaše dijete kao treće ili četvrto nije rodilo tjedan dana »prije vremena«, jer naime do sada je samo za treće dijete, osim finansijske pomoći države od 12.000 dinara, Pokrajina davala dodatnih 12.000 dinara. I kada se kaže da roditelji nisu zakinuti, računica je laka, umjesto 24.000 dobijati će pola. Ali nije to sve, jer ipak je bolje 12.000 dinara narednih deset godina nego 24.000 dvije godine. Problem je sljedeći. Majke koje su ranije rodile treće dijete i dobile rješenje da ostvaruju pravo na pomoć države i Pokrajine, sad im je to oduzeto. Među brojnim komentarima jedna mama je iznijela svoj slučaj: »Dobila sam rješenje da imam pravo na pomoć, isplatili su mi jedan mjesec da bi mi prije nekoliko dana stiglo rješenje da više nemam pravo, jer sam dijete rodila 31. svibnja ove godine«.

Nakon pisanja medija, reagirao je i predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović**, koji je na konferenciji za medije izjavio da prebacivanje isplate

pomoći za treće dijete nije isto što i ukidanje, te da će Vojvodina proširiti, a ne smanjivati opseg pomoći za treće dijete kroz dvije nove mjere pronatalitetne politike. Je li to prebacivanje ili ukidanje, procijenite sami.

On je najavio da će Pokrajinska vlada od početka sljedeće godine uvesti mjeru pomoći nezaposlenim ženama s trećim i četvrtim djetetom u iznosu od 12.000 dinara mjesečno. Druga nova pronatalitetna mjera Pokrajinske vlade, kako je precizirao, odnosi se na mogućnost rješenja ili unaprjeđenja uvjeta stanovanja obitelji u kojima se rodi treće i četvrto dijete.

Jasno je da nitko nije rađao djecu radi pomoći države ili pokrajine, i kada bi netko od roditelja čekao njihovu pomoć djeca bi nam bila i gladna i bosa. Svim roditeljima je jasno da se oni sami moraju postarati za svoju djecu, ali ako već imaju mogućnost za pomoć, nitko je neće odbiti, jer u šestočlanoj obitelji uz današnji prosjek plaće dobro će doći još koji izvor prihoda. Još jedan razlog koji muči roditelje jest što se na sva zvona priča o natalitetu i raznim mjerama pomoći, a ono sve ostane samo na obećanjima. Što se sada ovdje događa, primjerice s djecom koja su 4, 5, 6...

godina i rođena su kao treće ili četvrto? Za njih nema ništa. Sve ostaje samo na praznoj priči i obećanjima, a roditelji više ne vjeruju nikome. Dobro smo upoznati kako su najavljivane pomoći za treće dijete do 18. godine, od toga ništa. Također je najavljivano kako će majke s troje ili četvero djece uz određene godine staža moći u mirovinu. I od toga jedno veliko ništa. Roditelji su nezadovoljni i predlažu da se ova novčana pomoć ne mora isplaćivati retroaktivno, ali bi se mogla isplaćivati do djetetovog 10. rođendana kao što će biti i djeci koja su rođena poslije 1. srpnja.

U tijeku je prikupljanje potpisa i pritužbi koje organiziraju razne udruge roditelja s troje i više djece, te roditelji osobno. Glavni razlog nezadovoljstva je prije svega što je primjena ove odluke retroaktivna, zbog čega su obitelji koje imaju treće dijete ostale bez 12.000 dinara, iako su to pravo stekle i već ga počele ostvarivati. Osim toga, roditelji se pitaju i što će biti s tim novcem koji je uplaniran na godišnjem nivou u proračun AP Vojvodine, na što će on biti usmjeren?

Ima tu još puno pitanja i raznih nedorečenih stvari, no imam dojam da roditelje najviše smeta činjenica da od njih stalno netko pravi budale. Do kada će i ova nova odluka biti na snazi, saznat će oni koji u međuvremenu ne napuste ovu »brižnu« zemlju. Jer ona djeca koja su rođena prije donošenja ove odluke, očigledno nisu bitna.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Neretvanski brodet od jegulja i žaba

Ovih dana je moj život u znaku maratona lađarica i Neretve, a ja važim za osobu koja jako voli testirati hranu i isprobavati domaće specijalitete. Ovdje dolazim već treći put, a tek sada saznajem da je neretvanski brodet od jegulja i žaba nešto što nitko tko dolazi u ovaj kraj ne smije propustiti. To da je bio fenomenalan i da jedva čekam da ga opet kušam ću reći na kraju teksta, a sada ću prenijeti recepturu kako su je prenijeli i meni.

Potrebno: 1 kg jegulje / 18 komada žaba / 200 g crnog luka / pire od rajčica / lovor / sol / ulje / ocat / paprike.

Postupak: U neretvanskoj kotlači ili u posudi s debljim dnom kuhati tri velike žlice maslinovog ulja, sitno rezani luk, 3 lovorova lista i nekoliko ljutih neretvanskih paprika. Sve dobro ispirati, pa dodati 2 velike žlice pirea od rajčice, 1-2 velike žlice morske soli, 6 dl vode, staviti jegulju narezanu na blokove i kuhati 25 do 30 minuta. Kada je jegulja skoro gotova, staviti komade žabe i 3 velike žlice octa i sačekati da se sve skupa prokuha.

Važno: Brodet se ne miješa tijekom pripreme nego se zdjela pomjera lijevo-desno.

Servirati uz skuhanu palentu.

I da: brodet je bio fenomenalan i jedva čekam da ga kušam ponovo. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (124)

Život dražbom otkupiti

Treća praizvedba domaćih djela vojvođanskih mađarskih autora u Novosadskom kazalištu dramski je esej *Konačna rasprodaja* **Ottóa Tolnaja**. Ambivalentan uradak, interpersonalne naravi, u kojemu se vrstan pjesnik ogleda s dramaturgom po zadaći, nadvladavši pošiljatelja dramaturškoga pisma. Djelo naslovljeno s *Véglodás* na scenu je postavio redatelj **Mihály Virág**, a praizvedeno je 24. lipnja 1979.

Tijekom izrade dramskoga predloška Tolnai se opredijelio postaviti ga i ispitivati unutar izazovnih obrazaca egzistencijalističke antidrame, omeđujući na taj način tlo kojim će rasprostirati duh vlastite poetike, duboko ga potapajući u mučninu. Tolnaijevi junaci su mahom klovnovske pojave, ili doslovce ljudske kreature – poput i drugih scenskih znanih nositelja beketovskih uzora.

Publika i izvođači predstave *Véglodás* u Novosadskom kazalištu

Dopiru do gledatelja iz opustošenog svijeta praznine, lišeni korijena, identiteta, sutrašnjice. Čim su više beznačajni – tim su veće upozorenje. Zrcaleći izgubljeno historijsko pamćenje i stvarnost lišenu smisla, ne prestaju govoriti, a ništa ne kažu, ponavljajući se. Otuda, sve je u njih jednako ništa, a život prelazi u stanje apsurd.

Tolnai, Ottó, mađarski pjesnik (Kanjiza, Vojvodina, Srbija, 5. VII. 1940). Studirao filozofiju u Zagrebu, književnost u Novom Sadu. Nakon neoavangardnih pjesama (npr. zbirka *Galebova prsna kost – Sirály-mellcsont*, 1967.) njegov pjesnički jezik postaje narativan (npr. u kompozicijama *Wilhelmove pjesme, odnosno provincijski Orfej*

– *Wilhelm-dalok, avagy a vidéki Orfeusz*, 1992.; *siroče-csáth – árvasáth*, 1992.), u postmodernističkom dijalogu s tradicijom. U *Balkanskom lovoru* (*Balkáni babér*, 2001.) bavio se traumom jugoslavenskih ratova i krizom identiteta. U prozi često eksperimentira s tehnikom kolaža, autobiografskom fikcijom i sl. (*Hrvatska enciklopedija*).

Tumači uloga bili su: Csömöre, nekadašnji trgovac (György Fejes), Brijlač (**Mátyás Páthy**), Kazališni ravnatelj (**István Bicskei**), Udavača (**Etelka Kelen**), Mladoženja (**Géza Horváth**), Kraljica čardaša (**Katalin Szirácki**), Supruga Csömöre (**Katalin Ladik**). Nastupili su još: **Valentin Venczel**, **Elizabeta Bicskei**, **Tibor Vajda**, **Imre Takács** i **Erika Czifra**, dekor: **Miodrag Tabački**, scenograf: **Ljiljana Orlić**, izbor glazbe: **Tibor Spiegel**.

Kako zapaža **János Aladics**, glavnu ličnost predstave tumači jedan od najdarovitijih vojvođanskih mađarskih glumaca **György Fejes**, kojega publika na sceni voli i rado prihvaća, a stručna kritika neskriveno cijeni i visoko rangira, pa ipak, s ovim glumačkim ostvarajem kao da je gledalištu možda pružio i dao nešto manje no što je mogao [*Dnevnik*, 29. VI. 1979.], ali je i ovako njegov doprinos uspjehu ove izvedbe i znatan i prepoznatljiv.

Premda je posve dobro intonirao misaonost ovoga tmurnoga dramskoga eseja redatelj Mihály Virág propustio je priliku da potrebnim skraćivanjem tekstualnog predloška na sceni još više i uspješnije učvrsti njegovu konzistentnost. Sve u svemu, predstava je ocijenjena kao značajan kazališni događaj, kojemu su pridonijeli svi njegovi protagonisti, pa tako i studenti, polaznici novosadske Akademije umjetnosti.

U ruhu za misu

Ova fotografija je snimljena u Sonti 1943. Na njoj su djevojke **Ana Kuruc, Uvina** (1926. – 2000.) i **Ana Đurkov, Grcina** (1927. – 1993.). One su bile prijateljice, druge Valpovčanke. Stanovale su u istom sokaku u zapadnom dijelu Sonte koji se zove Valpovo, a kasnije su se udale za dva momka pajaša Kranjca iz istočnoga dijela Sonte, koji se zvao Kranj. Udajom i ženidbom postali su vjenčane kume i kumovi.

Neslućene kume su se spremile u svečano ruho za misu. Sama nam fotografija to kazuje. U rukama drže svetu knjigu i patrice, odnosno molitvenik i kronicu. U to vrijeme djevojčice su kronicu dobijale obično za prvu pričest, a molitvenik za krizmu. Bez krunice i molitvenika se ženska osoba u Sonti nije mogla ni zamisliti. Očešljane su preko glave, a kosa završava na potiljku s vrstom pletene punđe koja se zvala kukulj od uha do uha. Na vratu imaju ogrlicu, tj. crveno zrnje. Odjevene su u bluze po posljednjoj modi. Okovratnik Ane Kuruc se zove bili galer, a Ane Đurkov galer sa čipčicom. Obje imaju svilene kecelje, pregače i suknje ispod kojih vire ručno heklane čipke, ekleraji, po tadašnjoj modi. Obule su cipele od prave kože. One su ručno rađene kod majstora, šustera u Sonti. Naime, tada je u Sonti postojalo više majstora obučara koji su izrađivali sve vrste cipela, za koje je postojao veliki interes. Kad se Šokica u Sonti lijepo uredila, obavezno je obuvala cipele ili sandale.

U to vrijeme vjernici su obavezno išli nedjeljom u crkvu na misu. Nedjeljom je nekada bilo i po tri mise. Mala misa za Hrvate u 8 sati, misa za Mađare i Švabe u 9 i velika misa u 10 sati na koju su išli pripadnici svih naroda. Djeca su na misi stajala naprijed odmah iza ograde od kovanog željeza, koja je dijelila oltar i puk. Iza njih su stajale djevojke skroz do klupa, kora. Djevojke

su većinom išle na veliku misu. Mnogo je svijeta posjećivalo crkvu, a mjesta je bilo tek toliko da se može stajati i kleknuti. Kad je trebalo kleknuti, djevojke su klečale na goli kamen. Nisu imale nikakav podmetač, dok su mlađe i starije žene imale pod koljenima čilime, čilimce. Mlade tek udane žene sve dok ne rode prvo

dijete su nosile na misu bijeli čilimac s vjenčanja. Poslije toga su nosile čilimac tamnije boje kao što je ovaj na fotografiji. Starice, iako su sjedele u korama, nosile su također vrstu čilima, guberc, na pruge, tamnijih boja miješanih s bijelim, koji su stavljale kao sjedalo i kad se klečalo pod koljena.

Za vrijeme Drugoga svjetskoga rata dok je trajala okupacija Vojvodine, djevojke Šokice nisu bile dobrodošle na uobičajena mjesta, već su stajale ispod lukova (tavana), s desne i lijeve strane crkve. I mlade tek udane žene nisu stajale uz kore s jedne i druge strane ulazne staze, već su i one bile potisnute na manje vidljiva mjesta. Svećenik ništa nije mogao učiniti po tom pitanju.

Svečano ruho za misu se izbjegavalo nositi na igranku da se ne bi oznojilo i uprljalo. Ako osoba nije imala drugo, išla je u istom ruhu i na igranku.

Ovakva pozadina na fotografiji kao i podnožje se može vidjeti na mnogim sončanskim fotografijama. To nam kazuje da je fotografiju snimio **Marko Adin, Marka Đanin** (1913. – 1995.), sončanski fotograf koji je bio rodom iz Bača. Pošto je postao sončanski zet i došao u Đaninu kuću i on je »postao« Đanin. Ovjekovječio je mnoge osobe i događaje u Sonti. U svojem domu je osmislio ovakav kutak koji je bio uvijek spreman da se netko fotografira, naslikuje i sačuva od zaborava kao i ove djevojke koje danas s radošću gledaju njihovi unuci i prauunci.

Ruža Silađev

Taj čudesan životinjski svijet!

MORSKA ZVIJEZDA na izgled mala i bezazlena »ukras« je mora. Hrani se životinjskom hranom. Sitan plijen uvlači u tijelo, a na krupniji plijen, primjerice školjkaše, rakove, ježiče kroz usta izbaci želudac te ga njime obuhvati i ubije probavnim sokovima. Iako sve vrlo sličje jedna drugoj ima ih čak oko 2000 vrsta.

Kako se zovu mladunci **DABRA**? Hmmm... dabrići? Ili samo jednostavno mladunci? Bilo kako bilo, oni se uglavnom rađaju u proljeće i oba roditelja

vode brigu za njih pune dvije godine. Poslije odbijanja od mlijeka, njihova omiljena hrana sadrži gomolje lokvanja, jabuke, lišće i zelenu koru brzorastućih stabala. Nakon što završe s jelom, dabrovi koriste oguljene štapove za izgradnju brane.

RAKUNI su specifične životinje, a najvažnije njihovo osjetilo je dodir. Imaju izuzetno osjetljive šape koje su zaštićene tankim koštanim slojem koji postane mekan kada se ovlaži. Nema kože između pet prstiju na šapi, što je neobično za mesoždera. Gotovo dvije trećine područja koje služi za primanje nadražaja u moždanoj kori raku na specijalizirano je za primanje opipljivih impulsa. To je više nego kod bilo koje druge životinje.

Slatkovodni insekt, **VILINSKI KONJIC** živi svuda u svijetu osim u polarnim predjelima. Ovaj elegantni kukac dugačak je 1,5-15 cm, a raspon krila iznosi od 2 do 15 cm. Životni vijek vilinskog konjica (ili vretenca, kako se još zove) je od 6 mjeseci do 6 godina. Iako ima 6 nogu, ne umije hodati. Dakle, samo leti. Nogama hvata plijen i odmara se.

Priprema za školu

Svidjela se vama činjenica o početku školske godine ili ne, treba se pripremiti za novi razred. Najteže i najzбудljivije je prvašima, bilo onima malima koji polaze sada u prvi razred osnovne ili onima velikima koji će u prvi razred srednje škole. Nemojte čekati prvi rujan i tada satima stajati u redu u knjižarama, nego se na vrijeme pripremite.

Osim udžbenika (ukoliko idete u hrvatski razred njih ćete dobiti), treba pripremiti bilježnice i drugi školski pribor. Evo nekoliko korisnih savjeta:

- pospremite ladice ili ormare gdje vam stoje bilježnice i školski pribor
- školski pribor koji je potrošen pobacajte (nemojte čuvati flomastere koji su osušeni)
- napravite popis potrebnih stvari

– prvo »kupujte doma«, pregledajte što imate, a što vam još fali (nema potrebe da imate tri kutije drvenih bojica)

– pernicu, ako je u dobrom stanju, možete ponovno koristiti, jedino što će joj vjerojatno trebati jest pranje (to i nije neki posao)

– školska torba, ukoliko je u pitanju ona od prošle godine zahtijeva isti postupak kao i pernica (pranje)

– stare bilježnice ne trebate bacati ukoliko ima još praznih listova, to možete iskoristiti kao »svaštaru« za vježbanje, a dobro će doći i kao podsjetnik. Možete čak napraviti sebi mali planer, podsjetnik što trebate napraviti

– bilježnice i udžbenike uvijte, prozirni uvijači su najbolji izbor jer se vidi koji je udžbenik u pitanju

– jako je važno da na svaku bilježnicu ili udžbenik napišete svoje ime (to mogu biti i obične bijele naljepnice ili običan papir koji je zalijepljen)

– ono što je sigurno potrebno za svakog školarca jesu olovke, bojice, flomasteri, gumice, šiljila, ravnala, raspored sati, vreća za blok za crtanje (od pribora za likovno će vam učiteljica reći što točno treba)... a za one u nižim razredima su potrebne i škarice, ljepilo, crveno-plava drvena olovka, mali blok za poruke – obavijesti od učiteljice

– znam da ste dobar dio ovoga odmora proveli na svojim mobitelima, ostanite u svom stilu, te kad već koristite mobitel iskoristi-

te ga pametno. Napravite na mobitelu popis potrebnih stvari. Tako možete i roditeljima proslijediti što trebaju kupiti, odnosno dopuniti

– vlastiti raspored sati možete napraviti i na računalu, pa tamo unositi izmjene i jednostavno ga isprintati

– držače za olovke možete i sami napraviti od limenke, staklenke ili plastične boce, ideja ima bezbroj samo pustite mašti na volju (možete samo selotejpom u boji polijepiti po staklenki i imat ćete unikatnu posudu za olovke)

– male kutije od keksa ili čaja možete koristiti za red u ladici. U kutijici možete držati gumice, šiljila ili neke druge sitnice, koje će uvijek biti na istom mjestu i lako dostupne.

Ideja kako da uredite svoj radni kutak ima puno i ono što bi bilo još zabavnije je da to radite skupa s prijateljima. Neka učenje bude zabavno!

Ž. V.

Prijave za Etnokamp su u tijeku

Etnokamp *Hrvatske čitaonice* i ove godine razveselit će mnoge. Svi oni koji su prethodnih godina bili na ovome, hvale vrijednom kampu, znaju kako će se tijekom tjedan dana, koliko kamp traje, dobro zabaviti. Bit će tu pjevanja, plesa, sviranja, glume, kuhanja, raznih kreativnih radionica... Najbolje ćete saznati sve detalje ukoliko se odlučite sudjelovati u jedanaestom Etnokampu, koji će biti održan od 27. do 31. kolovoza u domu DSHV-a u Subotici.

Jedino što trebate uraditi jest prijaviti se najkasnije do 18. kolovoza, ali požurite jer broj zainteresiranih raste iz godine u godinu. Prijaviti se možete putem telefona ili vibera 069/101-70-90 ili 063/116-92-00 (**Bernadica Ivanković**) a može i e-mailom na: bernadica@gmail.com. Cijena petodnevnog aranžmana je 1.000 dinara.

Ž. V.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-1839-591.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarošu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Prodajem psa engleske rase, buldog, ženka, sterilizirana, stara godinu dana. Informacije: 065-531-99-28.

Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolini Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Poklanjaju se umiljati štenci, smeđe-crni, niskog rasta, ravne dlake. Tel.: 024 532-570, 060-053-25-70.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »FARMA SVINJA S PRATEĆIM SADRŽAJIMA (FAZA I)«, na katastarskoj parceli 31858 KO Donji Grad, Ulica Pastirska bb (46.097319°; 19.603350°) nositelja projekta Jenei Čabe, Josipa Kolumba br. 32, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavještenja u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu Grada Subotice (www.subotica.rs odjeljak Zaštita životne sredine / Oglasna tabla).

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 14. 8. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Novi, deveti broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a*

Petnaest znanstvenih i stručnih radnji

Deveti broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata tiskan je koncem srpnja 2018. godine. Ovaj obiman broj na 448 stranica donosi 15 znanstvenih i stručnih radnji, sve prvoobjave koje tematiziraju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. *Sadržaj Godišnjaka* podijeljen je u sedam tematskih cjelina, u kojima su radnje iz društvenih i humanističkih znanosti, a čija objava ima značaj znanstvenog prinosa za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

Povijest i politika

U prvoj cjelini pod nazivom *Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji* nalazi se šest radnji, a počinje temom *Podatci o Luki st. Sučiću (1648. – 1705.) i Luki ml. Sučiću (1711. – 1747.)*. Prinos i teorijsko-metodološki pristup proučavanju povijesti obitelji Sučić **Vladimira Nimčevića** (str. 9-27). **Ladislav (László) Heka** piše rad pod naslovom *Nastanak Hrvatsko-ugarske nagodbe* (str. 29-60), a **Robert Skenderović** *Hrvatska naselja u okolini Budimpešte i Kalače krajem 19. stoljeća* (str. 61-72). Arhivskom građom bavi se **Stevan Mačković** u svom radu *Opisi arhivske građe iz Ureda gradskog kapetana 1919. godine* (str. 73-99). Redoviti suradnik *Godišnjaka* **Mario Bara** piše na temu *Organiziranje i djelovanje Seljačke sloge u Bačkoj i Banatu* (str. 101-123), a **Tomislav Žigmanov** tematizira *15 godina od osnutka Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«* (2002. – 2017.) (str. 125-140).

Godišnjak se u drugoj cjelini bavi temom *Pravo i politologija* u kojoj **Darko Baštovanović** piše rad *Identitet hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji kroz prizmu pristupanja Srbije Europskoj uniji* (str. 143-175).

Etnologija i antropologija

Povijest književnosti je treća cjelina u kojoj dr. sc. **Slaven Bačić** donosi rad pod naslovom *Jedna zabranjena knjiga o narodnom preporodu bunjevačkih i šokačkih Hrvata* (str. 179-192).

U četvrtoj cjelini, *Sociokulturna antropologija i etnologija*, nalazi se pet radnji koje *Godišnjak* objavljuje kao rezultat terenskih istraživanja tradicijske kulture šokačkih Hrvata studenata zagrebačkog Filozofskog fakulteta, odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, uz mentorsko vodstvo dr. sc. **Milane Černelić**. Ovdje se nalaze teme iz prostora Podunavlja i Srijema. Prva je radnja autorice **Marine Balažev** pod naslovom *Šokica i njezin svijet* (str. 195-212), a slijedi rad **Klare Tončić** *Osnovne karakteristike šokačkih kuća nabijača i njihova sudbina u naseljima Bač,*

Plavna i Bođani (str. 213-250). O srijemskim Hrvatima pišu **Klara Zečević Bogojević** u radnji *Aspekti suvremenog glazbenog života Hrvata u Srijemu* (str. 251-266), **Ines Siuc** *Velike Tekije: Hodočašće srijemskih Hrvata Snježnoj Gospi na Tekijama* (str. 267-287) i **Sindy Vuković** *Posmrtni običaji srijemskih Hrvata* (str. 289-318).

Novina u ovom *Godišnjaku* je peti blok pod nazivom *Eko historija i svakodnevni život* u kojem **Marko Tucakov** donosi rad *Od-nos stanovnika Berega spram svojeg okoliša na primjerima odnosa spram triju sinantropnih vrsta ptica* (str. 321-334).

Bibliografija i prikazi knjiga

Nastavljajući praksu objave bibliografija, u šestoj cjelini pod nazivom *Bibliografija*, **Katarina Čeliković** objavljuje nesvakidašnju bibliografiju koja je prinos istraživanjima podunavskih Šokaca pod naslovom *O Šokcima u Podunavlju bibliografski* (str. 337-376).

U sedmoj cjelini – *Prikazi knjiga* (str. 379-405) nalazi se deset prikaza znanstvenih i publicističkih djela o vojvođanskim Hrvatima. **Ladislav Heka** autor je prikaza knjige **Dudása Ödöna** *Szabadka város története* (str. 379-382), a **Luka Jaramazović** predstavlja knjigu *Franjevačka crkva i samostan sv. Mihovila u Subotici* **Natalije Radovanović** i **Stipe Pilića** (str. 383-384). **Stevan Mačković** piše o knjizi **Kalmana Kuntića** *Pravni fakultet u Subotici 1920. – 1941.* (str. 384-386), a knjigu **Marije Šeremešić** i **Martina Šeremešića** *Monoštor u povijesti do polovice XX. stoljeća* predstavlja **Luka Jaramazović** (str. 386-392). **Vojislav Temunović** autor je prikaza *Zbornik radova stručne tribine o životu i delu Tumbas Pere Haje* (str. 392-394), a **Ante Prebeg, st.** piše o zborniku *Kultura i identitet Bunjevaca: Zbornik radova sa Simpozija održanog 2017. u Novom Sadu* (str. 394-397). Knjigu **Milane Černelić** *Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti* predstavlja **Dominik Deman** (str. 397-399), a **Ante Horvat Prebeg** piše o knjizi **Zlatka Ifkovića** *Hrvatski glas iz Vojvodine* (str. 399-401). **Katarina Čeliković** predstavlja rječnik **Marije Šeremešić** *Bile riči – rječnik govora Monoštora (vrijeme pedesetih godina prošloga stoljeća)* (str. 401-403), a prikaz *Hungarys Neighbors as Kin – States, Political, Scholarly and Scientific Relations Between Hungarys Neighbors and Their Respective Minorities* potpisuje **Darko Baštovanović** (str. 403-405).

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a može se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 900 dinara.

(ZKVH)

Nogomet

Vojvođanska liga Sjever, Područna liga Sombor

Ne vidi se kraj nogometnom ratu u Somboru

SOMBOR – Nogometni rat u Somboru ne prestaje ni tjedan prije početka prvenstvene sezone. Ovoga puta NK *Radnički* je medijima dostavio kopiju dopisa upućenog gradonačelnici i Gradskom vijeću, zastupnicima Skupštine Grada Sombora, te Odjelenju za društvene djelatnosti GU Sombor, a u povodu zapisnika po njima na prečac formirane Komisije za dodjelu termina i prostora u objektima SC *Soko*. »Obavještavamo Vas da smo primili Vaš zaključak (zapisnik) navedenog broja i da želimo ukazati na učinjene bitne procesne i materijalne povrede prava. Članovi tročlane Komisija navedeni u zapisniku po našim saznanjima su i dvojica članova Skupštine NK *Radnički 1912* (NK *Stanišić*), točnije, predsjednik **Dejan Matijević**, koji je i vijećnik u Skupštini Grada Sombora, te **Nebojša Vidović**, što je suprotno pozitivnim pravnim propisima Zakona o sportu (*Sl. glasnik RS 10/2016*) i Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije (*Sl. glasnik RS 97/2008*)

po pitanju sukoba interesa. U navedenom dokumentu nije uočeno i konstatirano tko je donio odluku, imenovao navedenu Komisiju, s kojim datumom, postoji li za isti djelovodni broj ili bilo koji drugi trag u evidencijama Gradske uprave Grada Sombora, Odjelenja za društvene djelatnosti ili Gradskog vijeća Grada Sombora. Evidentno je da se Komisija nije pozvala ni na jedan članak bilo kojega pravilnika, podzakonskog ili zakonskog akta i nejasno je po kojim kriterijima je dala sve prednosti i neograničena ovlaštenja raspolaganja terenima i objektima stadiona NK *Radnički Sombor*, preimenovanom klubu *Radnički 1912* (NK *Stanišić*). NK *Radnički Sombor* je i dalje jedan od klubova u Somboru s najmasovnijim članstvom, što se može dokumentirati registracijama u GFS Sombor. NK *Radnički Sombor* je i jedini nogometni klub u GFS Sombor koji u službenim natjecanjima Nogometnog saveza Vojvodine nastupa sa svim dobnim selekcijama – pioniri, kadeti, omladinci i seniori.

Konstatiramo da Komisija za raspodjelu termina i prostora u objektima SC *Soko* ne poštuje zakonske odredbe i da je učinila

povrede iz članaka 11., 13. i 136. Zakona o općem upravnom postupku (*Sl. glasnik RS 18/2016*). Dakle, NK *Radnički Sombor* nije omogućeno izjašnjavanje i iznošenje stava o terenima koji su još 1953. godine napravljeni za potrebe *Radničkog* i Atletskog kluba *Maraton Sombor*, a nije omogućeno ni pravo na žalbu i prigovor i o tome nije donijeto nikakvo rješenje. O samoj raspodjeli termina izlišno je govoriti, jer imamo situaciju da klub koji je na volšeban način promijenio sjedište i ime odlučuje o tome kada, gdje i tko će trenirati, a da klub koji postoji 107 godina i koji se sve vrijeme nalazi na svojem stadionu mora trenirati na neuvjetnom terenu broj 2 gdje je, bez ikakve dozvole, pa čak i najave, asfaltirana staza i gdje su ugroženi sigurnost i zdravlje nogometaša svih dobnih kategorija. NK *Radnički* i AK *Maraton Sombor*, uz Grad Sombor, jedini su korisnici društvene, državne svojine, nad kojima vlasništvo polaže Republika Srbija, a odluke nezakonite Komisije nisu pravno utemeljene. Molimo Vas da nam objasnite i situaciju u kojoj Komisija za raspodjelu termina i prostora u objektima SC *Soko* donosi odluke o terminima korištenja samo za stadion NK *Radnički Sombor*, a da to ne čini za stadion NK *ŽAK Sombor*. Objasnite nam i kako je moguće da preimenovani NK *Stanišić* zauzme sve terene i novoizgrađenu tribinu (bez uporabne dozvole), iako je osnov za izgradnju tog objekta bila stogodišnjica NK *Radnički Sombor*. Kako je moguće da NK *Stanišić* (*Radnički 1912*) ima prioritet u odnosu na AK *Maraton* i NK *Radnički Sombor*? Želimo da ukažete na još jednu do bizarnosti nevjerovatnu neozbiljnost navedene Komisije. Atletskom klubu *Maraton Sombor* dodijeljeni su termini za trening na trim stazi, poslije 18:30, što znači da će im u najvećem dijelu sezone biti potrebne priručne lampe ili slični izvori svjetlosti, kako bi nesmetano realizirali trenažni proces. Napominjemo da je i u ovom slučaju riječ o klubu koji ima tradiciju dulju od jednog stoljeća. Po svemu navedenom nameće se pitanje koji su razlozi i kriteriji vodili čelnike grada prigodom uspostave dvostrukih aršina i nepobitne diskriminacije najmasovnijeg sportskog kolektiva u gradu, favorizirajući sportski kolektiv bez članova, sjedišta i pravnog utemeljenja. NK *Radnički* je primoran o ovakvim događanjima izvijestiti granske saveze i nadležne institucije u zemlji i inozemstvu. Molimo Gradsko vijeće, gradonačelnicu i nadležne odjele Gradske uprave Grada Sombora da preispitaju dosadašnje odluke i donesu nova, zakonska rješenja shodno pravdi i istini«, navedeno je u dopisu NK *Radnički Sombor*.

.....

Novi trijumf Somboraca

BAČKI BRESTOVAC – Nogometaši somborskog *Radničkog*, poslije prošlotjednog trijumfa na 19. Memorijalu *Miloš Miša Mijatović* u Somboru, osvojili su i turnir *Sve BSK-ove legende* u Bačkom Brestovcu. Iako su bili uvjerljivo najmlađa ekipa na turniru, Somborci su uspjeli iznenaditi favorizirane rivale. I polufinalni i finalni susret riješili su udarcima s bijele točke. U polufinalnom susretu protiv domaćina BSK-a, nogometaši *Radničkog* su bili efikasniji u penal seriji, kao i u finalu protiv *Radničkog 1918* iz Ratkova. U regularnom dijelu bilo je 1:1, u penalima 4:2 za Somborce. Nogometaši *Radničkog* u prvom dijelu utakmice bili su bolji rival, ali su propustili nekoliko ozbiljnih prigoda i po nepisanim nogometnom pravilu za to su kažnjeni početkom drugog

poluvremena. Ratkovčani su iskoristili neuspjelo namiještanje zaleđa i došli u nenadanu prednost. Somborci su igrali maksimalno ofenzivno i u finišu uspjeli poravnati zgoditkom **Lukića**. Mladi golman **Filip Pehilj** je u penal seriji zaustavio jedan udarac Ratkovčana, a penale za Somborce realizirali su **Čuljak**, **Sapozničenko**, **Bubnjević** i **Lukić**. U utakmici za treće mjesto

domaćin BSK pobijedio je ekipu *Poleta* iz Karavukova rezultatom 1:2. U pripremnim susretima sastali su se *Tavankut – Sloga* iz Čonoplje 2:5, *ŽAK – Polet* iz Sivca 1:3 i *OFK Šikara – Telečka* 2:4.
Ivan Andrašić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta JAVNA SKLADIŠTA d.o.o., Subotica, Tuk ugar-nice bb, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: REKONSTRUKCIJA I PROMJENA NAMJENE ZGRADE U SKLADIŠTE, zaveden pod brojem IV-08/I-501-236/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 14450/1 KO Novi Grad, Subotica (46.093427°, 19.697819°). Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazova-nje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000

Novi Sad

T: +381 21 487 46 14, 487 48 67, 487 43 36

ounz@vojvodina.gov.rs

KLASA:128-451-3005/2018 - 01

Datum 8. 8. 2018.

OBAVIJEST

NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI ZA 2018. GODINU klasa128-451-3005/2018-01 od 8. 8. 2018. godine koji je objavilo Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice nalazi se na sajtu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice www.puma.vojvodina.gov.rs

Zainteresirane osobe dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu dobiti u Tajništvu na brojeve telefona: 021/ 487 41 83 i 021/ 487 41 57.

P. O. POKRAJINSKOG TAJNIKA
Milan Kovačević

POGLED S TRIBINA

Treći korak

Nakon što je, u drugoj rundi kvalifikacija Europske lige, *Osi-jek* ispao od *Glasgow Rangersa* (0:1, 1:1), hrvatski klupski nogomet u Europi brane još *Dinamo* (Liga prvaka), te *Hajduk* i *Rijeka* (Europska liga). Ulazak u treće kolo europskih kvalifikacija jedino hrvatskom prvaku daje za pravo potencijalni kiks, jer u slučaju da ne prođu *Astanu* (Kazahstan) modri će imati priliku za popravni u play offu za plasman u skupine Europske lige.

Baš zato je taj tzv. treći korak jako interesantan (isto kao i play off), jer neuspjeh znači oproštaj od Europe, a uspjeh otvara velika nadanja za ostvarenje velikog cilja o kome sniva svaka momčad.

Europskoj jeseni.

No, pođimo redom. *Dinamo* ima za protivnika momčad koja uopće nije za potcjenjivanje iako dolazi iz zemlje koja nije baš velike nogometne reputacije. Ali prijašnjih godina momčad *Astane* je igrala i u skupinama Lige prvaka (2015./16. osvojila 4 boda), a prošle sezone je prošla skupinu Europske lige (poražena u šesnaestini finala od *Sportinga*). Momčadi **Nenada Bjelice** predstoje dva teška duela i konačna potvrda stvarne vrijednosti nove *Dinamove* generacije.

Hajduk je pomalo neočekivanom gostujućom pobjedom u Sofiji (3:2) ponovno otvorio apetite svojih, uvijek uspjeha željnih, vjernih navijača i sada slijedi taj treći korak protiv rumunjske momčadi FCSB (nekadašnja *Steaua*). Hoće li proključali Poljud ponovno iznjedrili pozitivan rezultat znat će se kada budete čitali ove redove.

Konačno, u trećoj rundi kvalifikacija Europske lige će se uključiti i treći hrvatski predstavnik *Rijeka*, a debi u novoj sezoni imat će protiv norveške momčadi *Sarpsborga*. Čini se protivnika po mjeri i rivala koji bi se trebao (morao) preskočiti na putu do posljednje runde.

Tako izgleda ovaj treći korak za hrvatske momčadi koje će ga nastojati preskočiti u dvomečevima koji su na programu ovog i idućeg tjedna.

Posve identična situacija je i kod predstavnika Srbije, koji u trećoj europskoj rundi imaju *Crvenu zvezdu* (Liga prvaka), te *Partizan* i *Spartak* (Liga Europe), a Subotičani su prolaskom praške *Sparte* napravili najveći uspjeh u europskoj povijesti kluba.

Tko zna možda u nekoj bližoj ili daljnjoj budućnosti budemo svjedoci još nekog europskog duela nekadašnje velike četvorke. Ili *Spartaka* i *Rijeke*, možda.

Za sada je najvažnije preskočiti treći korak...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Inserti iz dokumentarnog
filma *Dužijanca*

Iz Ivković šora

Kad ne treba...

piše: Branko Ivković

Koliko sam se samo okrećo po avliji dok nisam sve ispronalazio šta mi treba da već počmem štogod radit. Ova moja će mi već doć glave so tim njezinim »triba ovo opravit, triba ono bar okrpit«. Već sam je počo, božem prosti, i u snu viđat kako zapovida. Sve se niki poplašim. Eto, već poprolazilo skoro ovo naše slavlje po selima pa ko velim sam sebi da se latim. Taman sam krenio u majstorluk kad jevo ove moje dvojce. Cigurno njim dosadno na salašu. Ta kako i ne bi bilo kad su obadvojca pametno izdali zemlju, josag rasprodali i nemaju se s čime sekirat, Josi osto samo jedan pivčić na salašu i to zato što ga nije mogo uvatit, kredlan je i spava na oru. Al tom ću ja doć glave, cigurno, makar za čorbu će bit. Al neće se on meni dernjat svako jutro u polak četiri i ne dat mi mira. Ja bisnim, a Joso se smije pa divani »jeto ti ga, ja ti ga poklonjam, samo je tvoje da ga uvatiš«. Mislim se da je štogod čestito ne bi ti meni ni nudio, vako u njem nema ni tridest deka. U tim su stigli, pa će Periša »jesi I rad gostima, jevo mi stigli na kafu«. Ta kako ne bi vidio velim ja, znam da niste došli na poso. Kad to triba, nema vas kugod prava i kafe za vrime sankcija. Ta radujem se, kako se ne bi radovo, ko koza nožu, odgovaram ja njima istom mirom. Tako je to kod nas već dugo godina, al čeljadi ne možem kast, kad god zatriba uvijek smo se jedan drugim našli pri ruki na svaki način. Mi se još držimo onog adeta naši stari salašara »komšija ti je rod rođen« i pomažemo koliko god možmo. Eto, tako je dok je nas, a posli nas na žalost već neće bit ni šora. Polak se već koji čega pozaboravljalo, i mi što smo se još tog malo i sićali i gledali taj poso a ne sad ovi mladi. Niki dan divani tu jedan bać Bela, veli došli mu sin i unuk a unuk se poplašio krmače na ledini. Fras da dobije koliko se dero. Eto, pa vi sad vite di nas ovo vodi. Ta samo u nestajanje, velim, izumrićemo kugod ridak josag. E, a malo nam tako i triba kad smo lakumi i samo grabimo a ne sekiramo se šta će bit sutra. No, jeto ja opet kukam, a sto puta sam divanio da neću više politizirat nikad. Niki dan sam se uzvero na tavan tražeć niki stari alat što ga još pokojni baćo cigurno zatako digod za rog od košare i dok sam dovaćo ispod slimena tako sam se posiko čeljadi. Oma sam se trgo i uspravio. Al mani vraga, diš se uspravit na košarnom tavanu. Sad imam čvorgu na vr glave veliku kugod dićija šaka. To što sam tražio nisam ni našo, al sam našo pogodite šta... ta vagov! Na njeg sam se i posiko. E, to vam je ono čime se kosila trska, čeljadi. Najviše su tu spravu pravili kovači kadgod od stari kosa. Ko polomi glavu od kose, to onda zdravo teško mož umistit a od onog dila kose se pravili vagovi, nožovi za sićenje slame i sina, jel kadgod se nije presovalo, jel očes »rolo« jel tvrde bale, te male jel velike kocke i još koji kaki sersami što su nama seljacima uvijek dobro došli. Baš sam se obradovo vagovu, na zimu ću baš probat kosit na dolu... Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Išo u svatove ko da i ni

piše: Ivan Andrašić

Niki dan se bač Iva i njegova obradovali kako već davno nisu. Poštaš jim vaj put ni dono samo cidulje za koišta platit, neg bilu kufertu, spolja lipo našaranu, ko forme mlada i đuegija držu veliki puket cvita i lipima, malo krupnijima slovma natrukovano pozivnica za i njevo prizime. Sve i crtano i trukovano pozlatom. Ne piše ko jim poslo, al bač Iva moro u nikaku pisanku dat krsta da mu kuferta uručita. Ko i uvik ka jim štogoda donese, poštaš se malo podivanijo š njim, al nako š nogu, veli ne mož sist, ima još puno toga za raznet. Ni tijo ništa ni popit, samo čašu vode. Veli, evo već zašli u novi misec, a cidulja za platit letriku i telefone ostalo mu još o prošloga. Ni tijo ništa više pripovidat, ne volji da se o njega štogoda čuje, oma bi u službe mogo komugod dojt na zub. O drugi čuje da njegov pajta omatorijo, pa ne postigne sve raznet. Ne bi ga marili otirat pri vrimenta u penziju, nek još te dvi godine država malo ušpara na njemu, a na njegovo misto bi mogli zaposlit kogagod o njevi. Niko ni opazijo, jal možda ni tijo opazit, da osto sam u selu, a atresa ko i prija. Derana što š njim radijo primistili u komšiluk, velu tamo ima puno manje posla, a on šefovo dite, pa ne bi bilo zgodno da se primori. Nikomu ni svejedno ako šefu štogoda ne bude pravo. Tako komšije, mada imadu upolak manje atresa, sad imadu dva poštaša. Misto toga derana vamo nikoga nisu poslali, kažu ne triba, u bač Ivinomu selu i nako ostalo malo čeljadi, pripolovilo se. Pa vada se onda, kako sapu i posov pripolovijo. Al oni ne sapu, a možda se malo pravu i ludi, da se računi i za letriku i za telefone šalju po atresa, a ne po čeljadi. Svitlijo ne svitlijo, divanijo se ne divanijo i za letriku i za telefon svakoga miseca moraš platit no što ti uzmu za dobru volju za posluživanje. A i ako ne svitliš, jal se niskim ne divaniš, ne možeš se ni bunit, ko ti kriv ako ne uzmeš no što ti nudu. I samo probaj da ne platiš, telefonisti ti izdaleka iskopču, a letričari bi oma na banderu. I potli, ako bi se tijo iznova ukopčat, platićeš debelo, da ti više nikada ne spade na pamet promašit misec. Zoto vi što poodlazili na stranu, jal u nadnicu priko sezone, jal zauvik, a nisu stigli, jal nisu imali komu prodat kuće, ostavili novaca jal ko komšija, jal ko rodbine, pa vi misto nji uredno platu svakoga miseca no što se platit mora. Bač Iva ispratijo poštaša naskak, pa došo natrag u kujnu. Njegova ga čekala da otvoru kufertu. Latijo bricu, pa je zavuko tamo di se kuferta zalipi i lipo ravno je prisiko po rubu. Ispo jedan cvitićima obrubit više katrončić, neg papir, priklopit napolak. Koliko se obradovali, toliko se i začudili natrukovanomu. Kum Tuna i njegova ženu najstarijega unuka, pa cilu familiju zovu u svatove. Svatovi će bit u varoši. Skup je u subotu kasno potli podne, a lemuzina će bit dosta za sve. »A di je buklijaš, di su dada i mater o đuegije? Vada bi prvo oni tribali dojt zvat?«, veli bač Iva i zagleda se u drugi zid. Njegova samo duboko izdanila i pregačom otrisala oko. Vada je upo kakigod trun jal mušica.

NARODNE POSLOVICE

- Ko je dužan i na Božić je tužan.
- Kakav sad da sam, teško onom čiji sam.
- Lanjskog se snijega ne treba bojati.
- Mari Mara za pudara, kad se grožđa nazobala.

VICEVI, ŠALE...

Imao čovjek mačku i kad mu je dosadila, odlučio je se riješiti. Odnese je jednu ulicu dalje i ostavi. Kada se vratio doma, a ono mačka u dvorištu.

Odnese ju on drugi dan par ulica dalje, pa ju opet ostavi.

Kad se vratio doma, isti prizor.

Razljuti se, pa ju odnese još dalje od kuće i ostavi. Nakon dva sata zove on ženu telefonom:

– Ženo, je li se mačka vratila?

– Jeste.

– Daj mi je na telefon, da ju pitam za put do kuće!

Razgovarale dvije plastične vrećice kako hoće opljačkati ceger. To čuje papirna vreća i ode kazati cegeru, a on ju pita:

– A kako ti to znaš?

Ona reče:

– Šuška se!

Koja je uloga propelera u zrakoplovu?

– Hladi pilota.

Ako ne vjerujete, zaustavite propeler u zraku i vidjet ćete pilota kako se znoji.

DJEČJI BISERI

Pita kćer mamu jesu li kornjače muško ili žensko? Mama odgovori kako ne zna, a kćer doda: »Pa dobro onda, vidjet ćemo kad narastu hoće li imati dugu ili kratku kosu!«

Došli tata i kćer u slastičarnu i tata ju pita što bi jela – sladoled, kolače...? – Djevojčica odmah odgovori, pa može, recimo, čevape...

FOTO KUTAK

Još malo pa nestalo

**PETAK
10.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Slomljeni pejzaž - Gordan Lederer
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama: Mala Panitula - Kornati
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
17:00 Vijesti u 17
17:30 turizam.hrt
18:00 Zaronite s nama: Mostina - Omiš
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Britanski supertalent, britansko-američki film
21:50 Preljub
22:50 Dnevnik 3
23:27 Seraphim Falls, američki film
01:12 Zločinački umovi
01:57 Umorstva u Midsomeru
03:32 Skica za portret
03:37 U mreži Kopačkog rita, emisija pučke i predajne kulture
04:07 Žene, povjerljivo!
04:57 Klinika Schwarzwald
05:42 Spone ljubavi

05:20 Kompozicija 3
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija za djecu
09:40 Kronike Matta Hattera
10:00 U drugom svijetu, serija za mlade
10:30 Mjesto koje zovem dom
11:20 Jahači rumene kadulje, američki film
13:20 Most, njemački film
15:05 Kulinarski safari Sare Graham, dokumentarna serija

15:30 Medicinska sestra, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
18:55 kratki dokumentarni film
19:20 Berlin: Europsko prvenstvo u atletici, prijenos
22:00 Pad
22:55 Telenovela, humoristična serija
23:20 Telenovela, humoristična serija
23:50 Pripravnik
00:50 Bitange i princeze
01:20 Anthony Bourdain - Upoznavanje nepoznatog: Tokio
02:05 POPROCK.HR
02:35 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
11.8.2018.**

06:40 Klasika mundi: Vokalni ansambl Antiphonus i Dmitrij Sinkovski na 38. osorskim glazbenim večerima - u čast Majci Božjoj!
07:45 Wells Fargo, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Čuvari neba: Priča o uzletištu Coningsby, dokumentarna serija
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Inside Ofside 2016: Jedi spavaj jedi spavaj, dokumentarna serija
14:10 Prizma
15:00 Nestala sa 17, američki film
16:30 Financijsalac
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Čovjek od mora, čovjek od gora
17:42 Lijepom našom: Gospić
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Sve zbog jednog dječaka, američko-britansko-njemačko-francuski film
21:50 Ubojstvo po brojevima, američki film
23:50 Dnevnik 3
00:27 F.I.S.T., američki film
02:47 Wells Fargo, film

05:20 Manjinski mozaik: Čovjek od mora, čovjek od gora
05:35 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:50 Kronike Matta Hattera
10:55 Tajne Borgo Laricija
11:45 Vrtlarica
12:20 Veliki snovi, a malo prostora
13:15 Lidijina kuhinja
13:45 Čudesni svijet Gordona Watsona: Lord Cholmondeley - aristokrat i kolekcionar
14:20 Prije potopa, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:00 Ratovanje u moderno doba: Tajne
17:55 Sportski trenuci
19:05 Radojka Šverko: Život moj, snimka koncerta
20:05 Berlin: Europsko prvenstvo u atletici, prijenos
22:05 Igre moći
22:47 Igre moći
23:29 Pripravnik
00:29 Anthony Bourdain - Upoznavanje nepoznatog: Južna Afrika
01:14 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
12.8.2018.**

06:20 Lijepom našom: Gospić
07:50 Sedam dana u svibnju, američki film
09:48 Biblija
09:58 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:20 Split: More
14:00 Tada & Sada - Hrvatska
15:05 Mir i dobro
15:40 Park Gorongorosa - preporod raja: Svježa krv
17:00 Vijesti u 17
17:20 Financijsalac
17:37 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Hrvatski velikani

21:05 Sin, serija
21:55 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
22:50 Dnevnik 3
23:27 Tada & Sada - Hrvatska
00:22 Sedam dana u svibnju, američki film
02:17 Ludi konj, film
03:47 Reprizni program
05:02 Suvremenici: Bogdan Budimirov
05:32 Mir i dobro
06:02 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:45 Luka i prijatelji
10:15 Poirot
11:05 Poirot
12:05 Veterinarske priče
12:35 Crna orhideja, američki film
15:30 Glasgow: Europsko prvenstvo u gimnastici, prijenos
18:30 Bitange i princeze
19:00 Festival marijansko-duhovne klapske pjesme Klape Gospi Sinjskoj
20:05 Berlin: Europsko prvenstvo u atletici, prijenos
21:45 Barski pjevač, film
23:45 Igre moći
00:30 Pripravnik
01:30 Graham Norton i gosti
02:15 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
13.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 65+: Dom, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
14:45 Reprizni program
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera

18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Carstvo poroka
00:27 Zločinački umovi
01:07 Umorstva u Midsomeru
02:42 Skica za portret
02:47 Falš koji to nije, emisija pučke i predajne kulture
03:17 Žene, povjerljivo!
04:07 Pogled u prošlost: Renesansa na hrvatskom tlu
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 Treći format
06:00 Riječ i život
06:32 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
10:00 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu, serija za mlade
10:45 Nećemo reći mladenki
11:40 Surferi, američki film
13:35 Savršena djevojka, kanadski film
15:05 Kulinarski safari Sare Graham
15:30 Medicinska sestra, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:20 TV Bingo
19:30 POPROCK.HR
20:05 Grčka sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
21:00 Jack i Jill, američki film
22:35 Pozitivan stav, američki film
00:25 Bitange i princeze
00:55 Graham Norton i gosti
01:40 Noćni glazbeni program

**UTORAK
14.8.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Lijepa vaša: Zemlja izlazećeg sushija,

dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Reprizni program
15:00 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Reprizni program
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Mjesto koje zovem dom
20:55 Crno-bijeli svijet
21:55 Počivali u miru
22:50 Dnevnik 3
23:27 Carstvo poroka
00:22 Zločinački umovi
01:02 Umrstva u Midsomeru
02:37 Skica za portret
02:47 Na blaskoj plokati, emisija pučke i predajne kulture
03:22 Žene, povjerljivo!
04:12 Pogled u prošlost: Pogled u 1968.
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:55 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu
10:55 Mjesto koje zovem dom
11:50 Jack i Jill, američki film
13:25 Jane Doe: Okom promatrača, američki film

14:55 Kulinarski safari Sare Graham
15:25 Medicinska sestra, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 'ko te šiša, serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Grčka sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
21:00 Tajna podmornice K-19, američko-britansko-kanadsko njemački film
23:17 Mala Odessa, film
00:57 Bitange i princeze
01:27 Graham Norton i gosti
02:12 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 15.8.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:25 Vrpolje: Velika Gospa - misa, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi,
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama:
15:00 Umrstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući, humoristična serija
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2

19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Draga Gospa Ilačka, dokumentarni film
21:00 Crno-bijeli svijet
21:55 Doba nevinosti, američki film
00:15 Dnevnik 3
00:50 Carstvo poroka
01:45 Zločinački umovi
02:25 Umrstva u Midsomeru
04:00 Žene, povjerljivo!
04:50 Pogled u prošlost: U povodu 175. obljetnice Matice hrvatske
05:50 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija za djecu
09:55 Kronike Matta Hattera
10:15 U drugom svijetu, serija za mlade
10:50 Mjesto koje zovem dom
11:50 Doma je sunčano, britanski film
13:25 Korablja, britanski film
15:00 Kulinarski safari Sare Graham, dokumentarna serija
15:30 Medicinska sestra, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 'ko te šiša, serija

19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet: sažetak finala EL i LP
20:50 Tallin: Nogomet - UEFA Super kup, prijenos
23:10 Najduži sati, film
00:45 Bitange i princeze
01:15 Graham Norton i gosti
02:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 16.8.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Dužijanca, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:15 Dr. Oz
14:05 Kraljica noći
14:55 Zaronite s nama: Vanji škroj - otok Mljet
15:05 Umrstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući, serija
18:00 Zaronite s nama: Mala Panitula - Kornati
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Mjesto koje zovem dom
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umrstva u Midsomeru

02:37 Skica za portret
02:52 Šokol i šokolari ninski, emisija pučke i predajne kulture
03:17 Žene, povjerljivo!
04:07 Pogled u prošlost: 800. obljetnica dominikanskog reda
05:12 Klinika Schwarzwald
05:57 Spone ljubavi

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Hlapićeve nove zgode
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, crtana serija
09:30 Cvjetkov rasadnik
09:50 Kronike Matta Hattera
10:50 Mjesto koje zovem dom
11:40 Bronco Billy, američki film
13:35 McBride: Doktor je mrtav...zbilja mrtav, američki film
15:05 Kulinarski safari Sare Graham, dokumentarna serija
15:30 Medicinska sestra, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:40 Glasgow: Europsko prvenstvo u plivanju, prijenos
19:20 Berlin: Europsko prvenstvo u atletici, prijenos
22:05 Stani! Ili će moja mama pucati, američki film
23:35 Bitange i princeze
00:05 Anthony Bourdain - Upoznavanje nepoznatog: Detroit
00:50 POPROCK.HR
01:20 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Značajni datumi

Biciklom na more (I. dio)

Mom djedu je bilo posebno važno da svi imamo bicikle i oni nas nekako obilježavaju. Nikada nije bilo upitno kako ćemo do grada, ili do kanala, ili kod tete na drugi kraj grada. I uvijek svatko na svom biciklu. Mnogo je događaja koje pamtim iz djetinjstva u kojima je glavni akter ili bicikl ili ja na njemu. Malo mi je žao što se upravo svog prvijenca ne sjećam ali se sjećam svoje prve *mini*, pa dana kada smo drugar iz ulice i ja učili brata voziti bez pomoćnih kotača, a spoznaja zabačenih ulica iz vožnje je neprocjenjiva. Ostajali smo bez biciklova par puta, prvo brat bez super trkalice. Doduše, njega smo uspjeli naći. Sljedeći koji je nestao je moj bicikl kojeg su ukrali tati. Dugo sam bila ljuta, sjećam se. Onda nam je neki lopov hrabro ušao u kućno dvorište, pa je tu nestao mamin dvokotač. No, koliko da su nam krali djed bi nabavljao nove i uspomene su se samo nizale.

Vjerujem da sam dobro objasnila koji značaj svaka žbica ima u mom životu i sada možemo prijeći na radnju ovog značajnog datuma. Nekoliko godina je u meni rasla ideja o odlasku na more biciklom. Izazov nikad ljepši. More i bicikl. To i nije neko iznenađenje kada sam čovjek koji napiše ovakav uvod. Međutim, problem je bio u tome što nije bilo lako naći suputnike, a avantura u vidu pustinjaka nije bila opcija. Volim imati s kim podijeliti te trenutke sreće, zadovoljstva, lijepih želja, mračnih tunela, strašnih uspona i još ljepših susreta.

Glavni podaci

Kada se ekipa formirala, spletom raznih okolnosti nastao jedan neočekivan sastav, koji je i pobjednički kako će se ispostaviti, tre-

balo je odrediti cilj. Jasno, idemo biciklima na more ali koja je putanja i što sa svim što je trebalo isplanirati? Brzo je do nas došla informacija da se na Hvaru u osmom mjesecu održava Hvarski polumaraton i odmah je jedan član proširio izazov da idemo biciklima na more trčati hvarski polumaraton. Prihvaćeno je u istom momentu. Idemo na otok biciklom. Oko 650 km, pet dana pedalanja, sedam dana puta. Spavanje u Županji, Tuzli, Sarajevu, na ušću Neretve i naravno na Hvaru.

Šator ili tuđ krevet?

U startu smo odlučili da bude tuđ krevet, jer prije svega nećemo morati nositi šatore čime bismo povećali teret i smanjili ugodnost, a i brzinu kretanja. Doduše, sve smo zamišljali kao lagano putovanje, cjelodnevno pedalanje, s puno usputnih uživanja i istraživanja. Dionicu smo podijelili tako da prosječna razdaljina koju prelazimo ide od 80 do 120 kilometara na dnevnom nivou, ovisno od uspona i umora. Našli smo u zacrtanim gradovima domačine i put je mogao početi.

Prvi dan smo u Županju stigli i ranije nego što smo planirali i kod jedinog domaćina kog nitko od nas nije poznao, a koga smo našli preko interneta. Odmah u startu smo dobili ono što bih svakom cikloputniku, pa i svakom čovjeku poželjela, a to je divnog domaćina i prije svega divnog čovjeka. Slaven je momak koji bi mogao dobiti najmanje jedan pun tekst sa svojim naslovom, ali dok to ne napišem spomenut ću da je sjajan tatoo majstor, drži odličan lokal u Županji, piše za djecu ali i za odrasle i ima ogromno srce. Netko koga upoznate preko *nete* i tko vam ostavi svoj stan na totalno raspolaganje je zaista izvanserijski. Ugađao nam je do krajnjih granica. Voljela bih kada bi nam pružio priliku da se revanširamo gostoprimstvom.

Prva dva dana pedalanja u glavi mi je bila misao da bi svatko mogao stići biciklom na more ukoliko bi to želio. Do Tuzle je isto bilo lako i uz sva usputna i nepažljiva skretanja bili smo prilično svježiji. A zašto i kako smo skretali, morat ću ostaviti za naredni nastavak.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

DUŽIJANCA

12. 8. 2018.
SUBOTICA

